T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

İSLAM MEDENİYETİNİN ORTAYA ÇIKIŞI, GELİŞİMİ VE DİĞER MEDENİYETLERDEN FARKLARI ÇAĞLAR BOYUNCA (EL-RAŞİDİ, EMEVİLER VE ABBASİLER H. 590 YILINA KADAR)

Jawad Kadhim Rasham AL-HRAISHAWI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Aydın EFE

Çankırı – 2023

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

İSLAM MEDENİYETİNİN ORTAYA ÇIKIŞI, GELİŞİMİ VE DİĞER MEDENİYETLERDEN FARKLARI ÇAĞLAR BOYUNCA (EL-RAŞİDİ, EMEVİLER VE ABBASİLER H. 590 YILINA KADAR)

Jawad Kadhim Rasham AL-HRAISHAWI
ORCID ID: 0009-0009-7216-5756

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Aydın EFE

Çankırı – 2023

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM iii
TEZ KABUL VE ONAY iv
ÖNSÖZ v
ÖZET vi
ABSTRACT viii
KISALTMALAR x

GİRİŞ 1

1.İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU 4
1.1. Medeniyet kavramı 4
1.2. İslam medeniyetinin doğuşu 6
1.3. İslam medeniyetinin temelleri ve kaynakları 7
1.4. İslam medeniyetinin terimleri ve özellikleri 13

2. IKİNCİ BÖLÜM: RAŞİD, EMEVİ VE ABBASİ DÖNEMİNDE ARAP-İSLAM MEDENİYETİNİN SİYASİ VE İDARİ AÇIDAN GELİŞİMİ 17
2.1. Peygamber ve Raşidi döneminde siyasi ve idari sistemlerin gelişimi 17
2.1.1. Peygamber ve Raşidi döneminde Siyasi sistem 17
2.1.2. İkincisi: Mali ve idari sistem: 23
2.2. Emeviler döneminde siyasi ve idari sistemlerin gelişimi 28
2.2.1. Emeviler siyasi sistem. 28
2.2.2. İdari Sistem: 31
2.3. Abbasiler döneminde siyasi ve idari sistemlerin gelişimi (H.132-590) 34
2.3.1. Abbasiler döneminde siyasi sistem 34
2.3.2. Abbasiler döneminde İdari Sistem: 36

3. RAŞİD, EMEVİ VE ABBASİ DÖNEMİNDE ARAP-İSLAM MEDENİYETİNİN ENTELEKTÜEL VE KENTSEL GELİŞİMİ 42
3.1. Arap-İslam medeniyetinde entelektüel gelişme 42
3.1.1. Bilginin önemi: 42
3.1.2. İkincisi: Arap İslam devletindeki bilimsel hareketin tarihsel gelişimi: 43
3.1.3. En önde gelen Arap bilimleri: 48
3.1.4. Arap İslam Devletindeki Eğitim Kurumları: 53
3.2. Arap İslam devletinde kentsel hareketin gelişimi 54

4. SONUÇ 61

KAYNAKLAR 62

KİŞİSEL BİLGİLER…….……..76

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM

Yüksek lisans/Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tümsonuçlara katlanmayı kabul ederim.

…../……/2023

İmza

Jawad Kadhim Rasham AL-HRAISHAWI

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Jawad Kadhim Rasham AL-HRAISHAWI tarafından hazırlanan "Islam medenıyetının ortaya çıkıs , gelişım ve dığer medenıyetlerden farkları çağlar boyunca (el-raşıdı , emveıler ve abbasıler h. 590 yılına kadar)" başlıklı bu çalışma, 02.02.2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Doç. Dr. Aydın EFE	İmza: .....
Üye	: Doç. Dr. Ahmet GÖZLÜ	İmza: ……..
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa EĞİLMEZ	İmza: ……..

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın yürütülmesinde büyük emeği geçen, hiçbir zaman ilgi ve yardımlarını esirgemeyen, çalışmalarımın her aşamasında beni teşvik eden ve bana yol gösteren tez danışmanım sayın Doç. Dr. Aydın EFE' e sonsuz teşekkür bir borç bilirim. Yüksek lisans eğitimim boyunca çalışmalarımda yardımcı olan tüm Tarih Bölümü öğretim üyelerine, doğrudan ve dolaylı olarak yardım eden herkese ve hayatımın her aşamasında seçimlerimi yargılamadan bana destek olan sevgili aileme teşekkür ederim.

Jawad Kadhim Rasham AL-HRAISHAWI

ÖZET

Tezin Başlığı **:**İslam medenıyetının ortaya çıkıs, gelişım ve dığer medenıyetlerden farkları çağlar boyunca (el-raşıdı , emveıler ve abbasıler h. 590 yılına kadar)

Tezin Yazarı **:** Jawad Kadhım Rasham AL-HRAISHAWI
Danışman **:** Doç Dr. Aydın EFE
Anabilim Dalı **:** Tarih Ana Bilim Dalı
Tezin Türü **:** Yüksek Lisans
Kabul Tarihi **:** 02.02.2023

Arap-İslam medeniyetinin incelenmesi, hem önceki hem de sonraki tüm diğer medeniyetler üzerindeki gelişimini ve hayatın çeşitli yönlerindeki ustalığını gölgede bırakan bir milletin tarihini içerdiğinden, en önde gelen ve geniş kapsamlı konulardan biridir. Bunun birinci nedeni, sağlam temellerini ve kurallarını Allah'ın Kutsal Kitabı'ndan ve O'nun Resûlü'nün biyografisinden almasıdır. Bu, önceki medeniyetlerden benimsediği bazı temellere ek olarak, hakiki İslam dinine uygun olanı alarak.

Ve İslam medeniyetinde yazı her konuda olduğu gibi bazı problemlerde olmalıdır. Medeniyet ve en önemli dayanakları nelerdir? İkinci eksen, İslam medeniyetinin gelişimi etrafında döner, peki İslam medeniyetinin refah zirvesine ulaşana kadar geçirdiği aşamalar nelerdir, üçüncü eksen ise İslam medeniyetinin diğer Arap ve diğer medeniyetlerden farkı ile temsil edildi. -Arap, peki İslam medeniyeti ile diğer medeniyetler arasındaki fark noktalarının özü nedirVe İslam medeniyetinde yazı her konuda olduğu gibi bazı problemlerde olmalıdır. Medeniyet ve en önemli dayanakları nelerdir. İkinci eksen, İslam medeniyetinin gelişimi etrafında döner, peki İslam medeniyetinin refah zirvesine ulaşana kadar geçirdiği aşamalar nelerdir, üçüncü eksen ise İslam medeniyetinin diğer Arap ve diğer medeniyetlerden farkı ile temsil edildi. -Arap, peki İslam medeniyeti ile diğer medeniyetler arasındaki fark noktalarının özü nedir.

Bu çalışma, İslam medeniyetinin ortaya çıkışının temellerini, şartlarını, özelliklerini, özelliklerini ve siyasi, idari, fikri ve kentsel açıdan gelişimini bilmeyi amaçlamaktadır.

Şunu belirtmekte fayda var ki, İslam medeniyeti konusunda İslam sistemleri kitapları da dahil olmak üzere yazılmış bazı çalışmalar vardır ve bunların üniversite edebiyat, tez ve edebiyat çalışmaları da dahil olmak üzere kaynak ve referanslar

listesinde oluşturduğumuz pek çok çalışma vardır. Araştırmacı Marwan bin Şuş'un Selçuklular dönemindeki ilmî hareketler ve İslam Doğusu üzerindeki etkileri üzerine yazdığı yüksek lisans tezinden bahsettiğimiz araştırma, Selçuklu dönemindeki ilmî hareketi diğer devirlerden bağımsız olarak sadece ele almıştır. Bu çağda bilimsel hareketin gelişimi için temel ve araştırmacı Ammar Abdel Rahman tarafından Şam'daki İslam mimarisi; Diğer İslam şehirlerinden değil, Şam'daki kentsel manzaralardan memnun olan.

Anahtar Kelimeler: Hicri H, Miladi M, Ölümü Ö, Baskı B, Yayınlanmadan Y, Tarih Belirsiz B.T, Sayfa S

ABSTRACT

Thesis Title **:** The emergence, development and differences of Islamic civilization from other civilizations throughout the ages (al-Rashid, Emveiler and Abbasids until 590 H.)

Author **:** Jawad Kadhım Rasham AL-HRAISHAWI

Supervisor **:** Doç Dr. Aydın EFE

Department **:** History

Thesis Type **:** Master's Thesis

Date **:** 02.02.2023

The study of Arab-Islamic civilization is one of the foremost and far-reaching, as it includes the history of a nation that has overshadowed its development and mastery in various aspects of life over all other civilizations, both previous and subsequent. The first reason is that it takes its solid foundations and rules from the Holy Book of Allah and the biography of His Messenger. This is by taking what conforms to the true Islamic religion, in addition to some of the foundations it has adopted from previous civilizations.

And in Islamic civilization, writing should be in some problems as in every other subject. What are the most important foundations of civilization? The second axis revolves around the development of Islamic civilization, what are the stages that Islamic civilization went through until it reached the peak of prosperity, and the third axis was represented by the difference of Islamic civilization from other Arab and other civilizations. Arab, what is the essence of the difference points between Islamic civilization and other civilizations. The second axis revolves around the development of Islamic civilization, what are the stages that Islamic civilization went through until it reached the peak of prosperity, and the third axis was represented by the difference of Islamic civilization from other Arab and other civilizations. -Arab, what is the essence of the points of difference between Islamic civilization and other civilizations?

This study aims to know the foundations, conditions, features, characteristics of the emergence of Islamic civilization and its political, administrative, intellectual and urban development.

It should be noted that there are some studies on Islamic civilization, including books on Islamic systems, and there are many studies that we have created in the list of

sources and references, including university literature, thesis and literature studies. The research, which we are talking about the master's thesis written by researcher Marwan bin Shuş on the scientific movements in the Seljuk period and its effects on the Islamic East, only deals with the scientific movement in the Seljuk period independently of other periods. Islamic architecture in Damascus by Ammar Abdel Rahman, the foundation and researcher for the development of the scientific movement in this era; One who is content with the urban landscapes in Damascus, not other Islamic cities.

Keywords: Hijri H, Gregorian M, Death D, Edition B, Unpublished Y, Date Uncertain B.T, Page S

KISALTMALAR

Hicri	h.
Miladi	m.
Ölüm	ö.
Baskı	b.
Yayınmadan	y.
Tarihsiz	t.
Sayfa	s.

GİRİŞ

Hamd Allah'a mahsustur, her şeyden önce, gerisi her şeyin yok edilmesinden sonradır Hamd Allah'a mahsustur ki, hamd, söyleyenlerin övgüsüne ermeyen, zalimlerin nimetlerini saymayan ve hakkı yerine getirilmeyen Allah'a hamd olsun. Gayretli olanlar tarafından.

Büyük cömertliği ve lütfunun en güzeli için ona teşekkür ederim ve Tanrı'nın nimetleri, yarattıklarınızın en iyisi, Rahmet Peygamberi Muhammed bin Abdullah'a, onun iyi ve temiz ailesine ve seçilmiş arkadaşlarına olsun: Ve henüz Arap-İslam medeniyetinin incelenmesi, en önde gelen ve geniş kapsamlı konulardan biridir, ancak yaşamın çeşitli yönlerinde gelişimi ve ustalığı hem önceki hem de sonraki tüm diğer medeniyetlere üstün gelen bir milletin tarihini içerir. Önceki medeniyetlerin benimsediği bazı vakıflara ek olarak hakiki İslam dinine uygun olanı alarak tanınmıştır.

Ve İslam medeniyetinde yazı, diğer her konu gibi, bazı problemler içinde olmalıdırAraştırmanın başlığı anlatıldığı gibi üç eksen etrafında dönmektedir. Birincisi İslam medeniyetinin ortaya çıkışıdır.Bu medeniyet nasıl ortaya çıkmıştır ve en önemli dayanakları nelerdir? İkinci eksen, İslam medeniyetinin gelişimi etrafında döner, peki İslam medeniyetinin refahının zirvesine ulaşana kadar geçirdiği aşamalar nelerdir? Üçüncü eksen ise, İslam medeniyeti ile Arap ve Arap olmayan diğer medeniyetler arasındaki farkta temsil edildi. İslam medeniyeti ile diğer medeniyetler arasındaki fark noktalarının özü nedir.

Bu çalışma, İslam medeniyetinin ortaya çıkışının temellerini, özelliklerini, özelliklerini, özelliklerini ve siyasi, idari, fikri ve kentsel açıdan gelişimini bilmeyi amaçlamaktadır.

Şunu belirtmekte fayda var ki, İslam medeniyeti konusunda İslam medeniyeti konusunda yazılmış bazı çalışmalar var, bunların birçoğu, bizim kaynak ve referanslar listesinde kanıtladığımız çok sayıda, bunlar arasında üniversite edebiyat, tezler ve tezler de var. Araştırmacı Marwan bin Şuş'un Selçuklular dönemindeki ilmî hareketler ve İslam Doğusu üzerindeki etkileri üzerine yazdığı yüksek lisans tezinden bahsettiğimiz araştırma, Selçuklu dönemindeki ilmî hareketi diğer devirlerden bağımsız olarak sadece ele almıştır. Bu çağda bilimsel hareketin gelişiminin temeli ve Şam'daki İslam mimarisi araştırmacısı Ammar Abdel Rahman tarafından, diğer İslam

şehirleri olmadan Şam'daki kentsel manzaralardan memnun kaldı.

Araştırma materyali, öncesinde bir giriş ve bir özetin ardından çalışmanın en önemli bulgularını kaydettiğimiz bir sonucun yer aldığı üç bölüme ayrılmasını gerektiriyordu ve bölüm şu şekildeydi

Birinci bölüm: Üç bölümden oluşan bir heyet Birinci başlıkta medeniyetin dilsel ve deyimsel manasına ve medeniyet kavramının içerdiği görüşlere değindiğimiz İslam medeniyeti kavramı başlığını taşımaktadır. İslam medeniyetinin ortaya çıkışına değindik ve bu konu, İslam medeniyetinin ortaya çıkışının ilk yıllarını, bazı farklılıkların altını çizerek içeriyordu. İslam medeniyetinin ufka doğru yola çıktığı en önemli ve en mühim vakıf ve kaynaklara değindiğimiz kaynakları ve bu kaynakların en öne çıkanları Kur'an-ı Kerim, Hz. Sheba, Kataban, Hadramawt ve Yemen gibi eski Arap medeniyetleri.

İkinci bölüm, Reşidun, Emevi ve Abbasi devirlerinde İslam medeniyetinin siyasi ve idari yönden gelişimi olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Ülkeler üzerindeki emirlik ve Divan'ın kodifikasyonu gibi bazı idari sistemlere atıfta bulunarak danışma, seçme ve atama. Kural genetik olarak iki şubesi, Süfyani ve Mervani ile Emevi hanedanınıniçindedir ve idari Bu devirde şahit olunan sistem bütünü itibariyle Emeviler devrinden farksızdır.Üçüncü bölüm ise Raşidîn, Emevi ve Abbasî dönemlerinde Arap İslam devletinin fikrî ve kentsel gelişimi başlığı altında iki bölüm halinde tertip edilmiştir. Büyük cami ve mekteplerden müesseselerden, Arapların ve en meşhur Arap âlimlerinin üstün olduğu en önde gelen ilimlere istinaden, en meşhuru Bağdat'taki muntazam mektep olan okullara doğru gelişmesi. Araplar, Sasani ve Bizans uygarlıklarının sanat ve süslemelerindeki ustalığı öğrendiler.

Araştırma konusu

Bu çalışma, İslam medeniyetinin ortaya çıkış sürecini, tarihsel gelişiminin aşamalarını ve bu süreçte rönesans yolunu olumlu ve olumsuz olarak engelleyen zorluk ve olayları ele almakta ve bu süreçte elde ettiği kazanımlara ışık tutmaktadır. Medeniyeti çeşitli bilimsel, idari, kültürel ve diğer yönlerden ele almak ve güçlü ve zayıf yönlerine işaret etmenin yanı sıra, insan medeniyeti üzerindeki etkisinin ve etkisinin boyutunu ve kendinden önceki tüm medeniyetlerden farkını göstermektir.

Araştırma hedefleri ve önemi:

Bu tarihsel araştırma, İslam medeniyetinin çeşitli yönlerini inceler ve yalnızca tarihsel anlatı ile yetinmez. Önemi aşağıdakiler de dahil olmak üzere birkaç şeyde yatmaktadır:

1) İslam medeniyetinin ortaya çıkışının en önemli aşamalarını belgelemek.
2) İslam medeniyetinin gelişim aşamalarını güçlü ve zayıf yönleriyle açıklar.
3) O zaman diliminde medeniyetin ilerlemesini engelleyen en önemli engellerden bahsedin.
4) İslam medeniyetinin insanlığa ve dünyaya sunduğu en önemli ilmî, edebî ve kültürel başarıları tanıtmak.
5) Müslüman âlimlerin ortaya koyduğu ve insan hayatının gelişmesine katkıda bulunan yenilikler ve başarılarla, İslam medeniyetinin önceki ve sonraki medeniyetlerden sunduklarının farkını göstermek.

Araştırma Metodolojisi:

Bu çalışma, İslam medeniyetinin ortaya çıkışına ilişkin tarihsel- analitik betimleyici yaklaşıma dayanmakta, yolunu etkileyen faktörleri zayıflık, güç, inişler ve çıkışlar açısından açıklığa kavuşturmakta, bu medeniyetin her düzeyde katıldığı medeniyet katkısının boyutunu, Araştırmanın konusu ve tahlili hakkında konuşulan tarihi malzeme ve o medeniyetin yükselişine etki eden faktörlerin bilgisi ile İslam medeniyetinin ortaya çıkardığı engellerin yanı sıra, İslam medeniyetinin diğerlerinden ne derece farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. İlerlemesini engellemiş, ayrıca bu zengin deneyimden çıkarılan derslere ve derslere ulaşmak için tarihi olayları analiz etmenin yanı sıra öneriler ve sonuçlar şeklinde araştırmanın sonunda bunlardan kısaca bahsetmek.

Araştırma sınırları ve kapsamı:

Aman sınırları: Raşidiye Halifeliği ile Abbasi döneminin H. 590 yılının sonu arasındaki dönem.

Mekânsal sınırlar: İslam medeniyetinin kurulduğu, Arap Yarımadası'ndan H. 590 yılında Abbasiler dönemindeki son fetihlerin sonuna kadar uzanan topraklar.

Amaç sınırları: İslam medeniyetinin nasıl ortaya çıktığı, gelişim aşamaları ve önceki medeniyetlerden farklılıkları vurgular.

1.İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

1.1. Medeniyet kavramı

Medeniyet kavramının, çeşitli beşeri bilimlerdeki okullar, düşünürler,uzmanlar ve bilim adamlarından ortaya çıkması ve bunların oluşumları nedeniyle modern ve çağdaş dönemlerin ürünü olan ve büyük sorunlardan muzdarip terim ve kavramlardan biri olduğu kabul edilir, İnançlar, görüşler ve toplumlar çeşitlidir.Yüzlerce kavramı vardır ve bu alanla ilgilenenler, köken, özellik, durum, doğruluk ve öncülüğü bakımından farklılıkları nedeniyle tüm medeniyetler için uygun ve uygulanabilir belirli bir terim üzerinde anlaşmamışlardır.

Oynadıkları rol (Obeid, 2012).

Arap-İslam medeniyetinin ortaya çıkışını ele almadan önce, medeniyet kelimesinin ne anlama geldiğini dil ve deyimsel olarak bilmek gerekir. Dilsel kaynaklarda medeniyet kelimesinin antitez olan katıldı fiilinden türediğini görüyoruz. Gün batımı ve yokluk dahil yokluğun, başlangıçtan farklı olarak mevcudiyetin, şehirlerde ve köylerde ikamet eden şimdinin ve çölde ikamet eden çölün ve çölün aksine kentsel, kentsel ve şimdiki zamanın. Şehirler ve köyler, halkı ikamet ettikleri şehirlere ve evlerin meskenlerine katıldıkları için bu adla anılırlar (Bakınız: Al-Gawhari, A. N. I. Hammad., 1987. (ö. 393 AH/1002),

Medeniyetin deyimsel olarak tanımına gelince, tanımları tarihçilerin görüşlerine göre değişmiştir, ancak bunu bilen en önde gelen Arap tarihçisi İbn Haldun'dur. Lüks farklılıklarına ve ulusların farklılıklarına göre değişen kentleşme.

İbn Haldun, uygarlığın lükste bir ustalık, yüzlerinde kullanılan zanaatların hükümleri ve mutfaklar, giysiler, binalar, mobilyalar ve diğer ev eşyaları ve koşullar hakkındaki doktrinleri olduğunu ekler (bin Muhammed, 2000).

İbn Haldun, medeniyetin şehirler ve köyler dışında ortaya çıkmadığını ve şehirleşmenin amacının lükse hakimiyet, koşulların iyileştirilmesi, zanaatların maliyeti ve diğer tüm sanatlarla ilgili olduğunu açıkça belirtti (Bilinmeyen yazar,2000).

Onu, insanın toplumsal ve etik alandaki çalışmasının bir sonucu olarak tanımlayan çağdaş tarihçiler vardır, sabit ve durağan gerçekler değil, yukarı doğru bir harekettir ve sürekli bir yaşam aşamasıdır (Toynbee, Arnold, 2011). Bilim ve sanat peşinde

(William James,1988).

Malik bin Nebi biliyordu: Malik bin Nebi'ye göre medeniyet, üç unsurun birleşimi veya "İnsan + Toz + Zaman"a eşit bir medeniyet ürünüdür. sonra onun düşüşü, önce ruhu, sonra aklı kaybettikten sonra dünyanın yerçekiminin baskın çıkmasıyla başlar ve bu şu denklemle ifade edilir: "Yozlaşma = ruhun çöküşü + ruhun yozlaşması + aklın yozlaşması." Din Müslümanın içine medeniyeti yürüten bir ruh göndermiş, ihtilaf ve savaşlarda, yani devlet kurma aşamasında geçirdiği bir dönemden sonra, insan olduğu yere geri dönmüştür. (5)

Tarihçilerden birinin belirttiği gibi medeniyet, insanın hayat şartlarını iyileştirmek için sarf ettiği her türlü çabanın meyvesi, bu meyveye ulaşmak için gösterilen çabanın kasıtlı veya kasıtsız olması, meyvenin maddi veya manevi olup olmadığı ve medeniyet tarihle yakından bağlantılıdır (Hussein,1990).

Araştırmacılardan biri medeniyetin iki anlamı olduğunu belirtirken; Birinci amaç, bir toplumda veya birkaç benzer toplumda bir nesilden diğerine izlenen edebi, sanatsal, bilimsel ve teknik ilerlemenin tezahürlerinin toplamı olarak tanımlar ve ikinci anlam, uygarlığın yüce bir aşama anlamına geldiği öznel soyuttur. Barbarlık aşamasına tekabül eden insani gelişme ve bu anlam, herhangi bir toplumda hâkim olan ve insanın manevi gerçekliğini ve felsefi ve duygusal gerçeğini teyit eden entelektüel tezahürler dizisini doğrular (Al-Rahim, 1995).

Araştırmacı, "Doğruluk ve kapsamlılığa daha yakındır, çünkü hiçbir milletin hayatındaki maddî ve fikrî tecellîler arasındaki münasebeti ortadan kaldıramayacağımız gibi, aralarındaki karşılıklı tesiri de inkâr edemeyiz" diyerek birinci tanımı tercih etmiştir. Medeniyet, ancak hayata bakış açısı, düşünce tarzı, gelenek ve göreneklerin farklı olması nedeniyle medeniyet seviyesinin bir milletten diğerine farklılık gösterdiği söylenebilir.Bu nedenle medeniyetlerin ilerlemesi ve gecikmesi göreceli bir meseledir (Al-Rahim,1995).

Medeniyet tanımlarından üç yönü çıkarabiliriz:

İlk eğilim: insanın ve yaşamın maddi yönüne odaklanır.

İkinci eğilim: insanın manevi veya ahlaki yönüne odaklanır.

Üçüncü eğilim: İnsan ve hayatın maddi ve manevi yönlerini birleştiren eğilimdir.

Bu akımlardan hareketle İslâm medeniyeti, İslâm'a giren, İslâmî hayat tarzını yayan, manen ve maddî, dinî ve dünyevî, akıl ve bâtınî, kalb ve vicdan, insan içgüdülerini geliştiren halklara atfedilen her türlü manevî ve maddî üretimdir. Tüm bunlar onun

için benzersiz bir denge ve benzersiz bir tutarlılık içinde (Hüseyin,2011).

1.2. İslam medeniyetinin doğuşu

İslam medeniyetinin ortaya çıkışına gelince, denilebilir ki, onun ortaya çıkışı, Rasûlullah (s.a.v.)'in (s.a.v. İslam dünyasında, parlak ve batılı. O belirli bir zamanda, İslam, MS yedinci yüzyılın başlarında, doğuşuyla ilişkili olarak ortaya çıktı ve Orta Çağ boyunca tüm dünya tarafından bilinen en büyük uygarlıkla yayıldı, çünkü bir uygarlıktı. Önceki ve çağdaş uygarlıkların tüm faydalı unsurlarını karşılamış, bu yüzden o unsurlardan olmayanı seçmiş, ruhuna, değerlerine ve ideallerine aykırıdır ve ıslah ve değişiklik gerektirenleri ıslah etmiş, olmayan diğer bütün kusur ve sapmaları atmıştır. Din ve akıl tarafından onaylanmıştır (Ashour ve diğerleri,1996).

İslam medeniyeti emsalsiz ve beklemesiz bir şekilde yeniden dirilişinde tek başına kalmış ve başlangıcında tam ve kapsamlı bir medeniyetin tüm temel bileşenlerini toplamış, böylece kendi görüşü ile iyi tanımlanmış bir toplum içinde yerleşmiştir. Hayat ve onun eksiksiz yasama sistemi. Miras alınan entelektüel akımlardı. Daha ziyade, benzersiz bir tarihsel olayın, yani Kuran-ı Kerim'in vahyedilmesinin sonucuydu ve tarihte dikkate değer bir adam olan Hz. Muhammed'e atfedildi. Allah onu ve ailesini korusun ve onlara huzur versin (Al-Jundi,1996)

Bu, Arapların izzet soyundan gelen, şerefli ve azgın, yıldızlara kadar uzanan bir izzet makamına, fazilet meyvelerinden ve ondan yayılan ilim çiçeklerinden filizlenen dallara erişmiş bir millet olmalarına ilavetendir. Kalbleri Cenab-ı Hakk'a imana yönlendirmesiyle medeni yaratıcılık (Dagher,1918).

Her ne olursa olsun Arap-İslam medeniyeti, diğer tüm medeniyetler gibi birdenbire ortaya çıkmamıştır. Medeniyetlerin parlak bir düşünceye, olgun bir zihne, müstakbel medeniyete uygun psikolojik ve zihinsel bir hazırlığa sahip olması gerekir. Arap özelliğinin diğer medeniyetlerin ürünleriyle buluştuğu ve insanlık tarihinde oynadığı rol nedeniyle dünyanın tanıdığı en büyük medeniyetler, iyi unsurları seçmeyi başarmış, sonra onları karıştırmış ve eksik olanları tamamlamıştır. Asırlar boyunca devam eden ayrı bir şahsiyet ortaya çıkmıştır. Arapça konuşan ve İslam Hilafetinin gölgesinde yaşayan bütün halklar ve milletler buna katkıda bulunmuştur.Yemen'de kalan harabelerden ve oradaki araştırmacıların ortaya çıkardığı kitabelerden alınmıştır. Ve San'a'da yakın zamanda bulunan Yemen sikkelerinden ve adanın kuzeyinde bulunan Yemen ile ticari ilişkilerin varlığına işaret eden yazıtlardan ve Kur'an-ı

Kerim'in Belkıs arasında geçenlerle ilgili haberlerinden, Sebe Kraliçesi ve onun üzerine Süleyman Peygamber.Barış, Yemen ülkesinin geçmişte medeniyet ve medeniyet krallıklarına sahip olduğunu gösterir (El-Rahim,1988).

Manathrilerin Perslerle ve Gassaniler ile Romalıların karışması onları bu iki devletin medeniyetinden biraz kazanmadığı gibi, Mekke de halkının sahip olduğu ticaretlere tanıklık eden medeniyetin tarafındaydı. Abdullah bin Cedân'ın evinde onun şerefi ve yaşı için topladıkları ve Mekke'de mazlum ve mazlum bulmayacaklarına dair akit yaptıkları bir fedül andı. Diğer insanlar arasından ona girenler hariç, onunla beraber ayağa kalktılar ve kendisine zulmedene karşı durdular, ta ki şikâyeti kendisine döndürülünceye kadar Hz. Muhammed (s.a.v): kırmızı develere sahip olmak isterdim, İslam'a davet edilseydi karşılık verirdim (İbn Hişam, 1993).

Her ne olursa olsun Araplar İslam devletinin önemli unsuruydular, Hz. Başkalarıyla ilişkileri, insanların haberlerini, deneyimlerini ve bilgilerini, onlar hakkında bilinen örf, ahlâk ve görgü kurallarını bilmeleri ve şanslarının olması. İslam'dan önceki günlerine ve krallıklarının tarihine atıfta bulundukları için en önemlisi Tarlanın Atasözleri Kitabı (El-Midani,2009). Olan özel kitaplarda onları özel kitaplarda toplamışlar ve soy kütükleri hakkında yazmak ve blog yazmakla meşgul olmuşlar İslam'dan önceki Arapların, şiiri mükemmel bir Arap sanatı yapan şiirde mükemmel olduklarını ve sadece bu değil, aynı zamanda onu haberlerinin, kayıtlarının bir kütüphanesi haline getirdiklerini unutmayız. Savaşlar ve olaylar, onların diline ve belagatına değer veren ve edebiyattan da büyülenen onun derlemesi sırasında, müphem kelimelerin anlamlarını belirlemede, açıklama ve alıntı yapmada; İbn Saîd (Abu al-Qasim,1912). El-Endülüsî'nin hayatlarındaki önemli tarihi olayları açıklamanın yanı sıra, "Onun övündüğü ve rekabet ettiği ilmine gelince, onun dilini, kemalini öğretti. Oryantalistlerden biri, Arapların Hz. Yüzyıldan daha kısa bir sürede tarihte bilinen en güzel uygarlıkların bir uygarlığını kurabildiklerini ve bir yüzyıldan daha kısa bir sürede büyük bir ülke kurabildiklerini ve bir yeni yüksek uygarlık, kuşkusuz, ancak kalıtım yoluyla ve sürekli bir önceki kültürle meydana gelebilecek ülserleri olanlardandır (Le Bon, Gustave,2012).

1.3. İslam medeniyetinin temelleri ve kaynakları

Her insan medeniyetinin, rotasını belirleyen, yönlendiren ve belirleyen itici gücü olan entelektüel ve psikolojik temelleri vardır. Bu nedenle, her milletin medeniyet

tezahürleri, onlara hakim olan fikir, inanç, gelenek ve psikolojik faktörler grubuna uygun sonuçlar olmalıdır. İslam medeniyetinin temellerini, diğer önceki medeniyetlerin temellerini tespit etmeyi ve bu medeniyetlerden farklılıklarını vurgulamayı gerekli gördük:

1- Yunan Uygarlığı: Yunanlıların entelektüel temelleri aklın yüceltilmesine dayanıyordu ve bu nedenle medeniyetlerinin tezahürleri bu temellerle yakından ilişkiliydi, çünkü onlara felsefi, matematiksel, psikolojik, tıp bilimleri ve çeşitli estetik bilimler kazandırdı. İnsan uygarlığının optimal bir resmini vermek için onların uygarlığı.

2-. Roma uygarlığı: Romalıların entelektüel temellerinin gücün yüceltilmesine ve Roma otoritesini halklar üzerinde genişletme arzusuna dayandığını bulmakla birlikte, uygarlıklarının tezahürleri, onlara teslim olduğu için bu temellerle yakından ilişkiliydi. Yüzyıllar boyunca güçlü bedenlerin ve iyi inşa edilmiş orduların hazırlanması ve bu kuvvet onlara üzerinde geniş bir otorite miras bıraktı.

3- Pers uygarlığı, Perslerin entelektüel temelleri, fiziksel zevk, otorite ve askeri gücün yüceltilmesine dayanıyordu ve bu nedenle medeniyetlerinin tezahürleri, yüzyıllar boyunca onlara devasa saraylar kazandırdığı için bu temellerle yakından ilişkiliydi. Ve birçok aşırı lüks alanı ve güçlü savaş orduları.

4- Hint medeniyeti: Hintlilerin fikri temelleri, bedenin isteklerini fethederek ve içgüdülerini bastırarak manevi güçlerin yüceltilmesine ve gelişmesine dayanıyordu. Yüzyıllar boyunca onlara can sıkıntısı, arılar, dinler ve hedeflerinin uzun vadeli rengini alan büyük bir

Manevi öğreti grubu. Büyü ve duyuları aldatan hileler sanatı gibi farklı manevi bilimlere bağlanmak için (Al-Maidani,1998).

İslam medeniyetine gelince, o, çeşitli fikrî, manevî, psikolojik, fiziki, maddî, ferdi ve sosyal yönleriyle, bütün ilmî ve amelî sahalardan bütün hayatın ihtiyaçlarını fikrî ve psikolojik temelleri üzerine taşıyan tek medeniyettir. Temellerine bağlılıkları ve sağlam yaklaşımları ile şanlı (Al-Maidani,1998) .

Temellerinden en belirgin olanı tevhid doktrinidir, çünkü İslam, Mekke'deki müşriklere hitaben bir tevhid kavramı ortaya koymuş ve onlara tek tanrılığın, yani tevhidin kabul edilmesinin onların üzerinde durdukları şey için yeterli olmadığını

hatırlatmıştır. Allah'ın her şeyin Rabbi ve her şeyin yaratıcısı olduğunu kabul etmek yerine, bu tanıma, yalnızca Allah'a ibadet etmeye yönelik bir yönelim eşlik etmelidir. Ayrıca temellerinden biri de adalettir ki, bunlar arasında birçok Kur'an ayeti odaklanmıştır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَن تَعْدِلُوا ۚ وَإِن تَلْوُوا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿135﴾ (Maide Suresi, 135. Ayet) Ve ayrıca Yüce Allah'ın sözü إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿1﴾ (Nahl Suresi, 90. ayet.) . (Alak Suresi,1) Aynı şekilde İslam, insan zihnini yeniden düzenlemeye geldiğinde ve sonra evrendeki ve ruhtaki ayetleriyle Rabbini tanımak için onu serbest bıraktığında, Hz. İslam medeniyetinin kaynaklarına veya kaynaklarına gelince, daha önce de belirttiğimiz gibi, birdenbire ortaya çıkmadı, yani kökleri ona dayanmalıdır. Bu hiçbir şekilde inkâr edilemez. Arap adasında Arabistan ve kenar mahallelerinde ve İslam'dan önce Irak, Levant ve Mısır'da Araplar, kadim bir dünyevi, maddi ve beşeri miras ve medeniyettir.İslam'la çelişmeyen bu etki. , onu insanlığa hizmet etmek için sürdürdü ve geliştirdi (Obeid, 2012). Ve bu medeniyetlerin en önde gelenlerine bir bakış atacağız:

- Yemen Uygarlığı: En eski Arap uygarlıkları Yemen bölgesinde Arap Yarımadası'ndan doğmuştur. Toprağın verimliliği, suyun bolluğu ve geçim kaynaklarının bulunması, stratejik konumunun yanı sıra insan yerleşimine uygun olmasını sağlamıştır. Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'na bakan, Hindistan ve Çin'den Hicaz'a ve deniz kıyılarına gelen küresel ticaret yollarının aracılık ettiği için Akdeniz ona büyük önem verdi ve bir grup Arap ülkesi ortaya çıktı (Mahasneh,2005).
- Main eyaletinin uygarlığı: MÖ 1200-630 yılları arasında birkaç yüzyıl süren bu uygarlık, Yemen'de kurulan en eski uygarlıklardan biri olarak kabul edilir.Özellikle El-Cavf bölgesinde ortaya çıkmıştır.Başkenti M.Ö. Main ve sakinleri ticaretle uğraştı ve kuzey ve güney arasındaki ticaret yollarını kontrol ettiler ve bu ülkelerde, özellikle Ur ve Warka'da (Mahasna, 1998). Belirli yazı ve yazıtlar bulunduğundan, Yunanistan, Mısır ve Irak ile ticari ilişkileri vardı. Ve bu devletin etkisi kuzeye, yani Ma'an ve Al-Ula'ya kadar uzanıyordu. Ticari hesap yazma ve kaydetme bilgisine ve Fenike alfabesini alıntılamalarına, dolayısıyla dilleri eski Arap diliydi ve sistem Bu uygarlığın yönetimi kalıtsal

bir monarşiydi ve kabile büyüklerinden oluşan bir danışma konseyi ile sınırlıydı (Ismail,1997) .

- Sheba Uygarlığı: Bu devletin Sargon I ve Sanherib de dahil olmak üzere bazı krallara kadar giden Asur yazıtlarında geçtiği bilinmektedir. Tevrat'ta da (Sheba) olarak geçmektedir.Din medeniyetinin tüm kökenleri, dil, gelenek ve görenekleri ile Sirwah şehrini başkent olarak almışlar ve daha sonra Marib'e taşınmışlar ve bu devletin kurucusu (Smah Ali) M.Ö. dini ve sivil otoritelerin sahibi.İkinci aşama, MÖ 650'den 115'e kadar uzanan Saba Kralları aşamasıdır. M ve Sheba Krallarının hükümdarlarının unvanı nerede (Bakınız: Hassan, 1976).

Bu devletin sıkıntılı kurucusu Simah Ali, tarımsal reformlarla ilgilendi, bu nedenle çiftçilere toprak dağıttı ve tarım için gerekli suyu sağlamak için barajlar inşa etti (İsmail,1994).

- Kataban Uygarlığı: Yemen ülkesinin güneybatı ucunda, Sebeler ülkesinin güneyinde Hadramevt sınırında yaşayan Katabaniler, Taman'ı başkent yapmışlar ve M.Ö. 50 yıllarında yabancı istilasına maruz kalmışlardır. Ticaretle de ünlüydüler, ancak Yunan sanatından etkilenen metal ve seramik aletlerin imalatı da dahil olmak üzere çeşitli endüstrilerde deneyime sahiplerdi (Mahmoud,2009).

Arap Yarımadası'nın güneyindeki uygarlıkların ünlü olduğu ticaretin, Arap Yarımadası'nın kuzey ve kuzeydoğusunda başka uygarlık merkezlerinin ortaya çıkmasına yol açtığını, yani Irak ve Bedia al- Şam (Al-Rahim,1997).

Arap-İslam medeniyetinin önemli bir kaynağını oluşturan İslam

Öncesi Arapların kültürel derinliği yukarıdakilerden açıkça görülmektedir. Diğer kaynaklara gelince, bunlar:

1. **: Allah'ın Kitabı olan Kur'an-ı Kerim da** (Fussilet Suresi, 42. Ayet.) onu ﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۖ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

﴿الر ۚ كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾(Hud Suresi, ayet / 1.)

O'nun emirlerinin kitabı, anlayanlar için hidayet, bir o kadarı da düşünenler için ibrettir. Allah onda hükümlerin farzlarını belirlemiş, helâl ve haramı ayırmış ve onda tekrar etmiştir. Akıl sahipleri için öğütler ve hikayeler ve onda gaybı naklettiler (Shalaby,1999).

Yüce Allah dedi: وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ ۚ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ

مِنْ شَيْءٍ ۚ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾ (En'am Suresi, 38. ayet.)

İslam milletinin davranışlarını belirleyen ve bu kanunlara göre Müslümanların devletlerini kurdukları ve medeniyetlerini ve bu bağlamda siyasi, idari, ekonomik, sosyal varlıklarını inşaettikleri kanunların düzenlendiği,

Kanunların düzenlendiği kesin vahiydir. Muhammed (SAV)'in dilinden vahiy geldiği gibi, bütün alanları, kökenleri, bileşenleri ve özellikleri eksiksiz ve eksiksiz olarak değişmemiş, değişmemiş ve bu nedenle kitaplardan ayırt edilmiştir. Yazarlar, müellifler ve mütercimler eliyle silerek, ilave edilerek, değiştirilerek ve tahrif edilerek ele alınan diğer dinlerin canlılığının ve gücünün kaynağı olarak kalacak olan krem (Firdevs Hanani,.2021). İslam medeniyeti alimleri, Kur'an-ı Kerim'e bakıp ondan İslam devletinin temellerini, medeniyetin siyaset, idari, anayasal, sosyal, askeri ve ahlaki sistemler ve uluslararası ilişkiler açısından yapısını aktardılar (Al-Omari,2001).

2. **Nebevi Sünnet**: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den söz, amel, haber veya tarif olarak nakledilen şeydir. Ashabının yaptığı ve sustuğu bir fiilin mahiyeti ve rolü, Kur'an-ı Kerim'den sonra gelmesi, açıklığa kavuşturulması, açıklığa kavuşturulması ve vurgulanmasıdır ve Kur'an'da öngörülmeyen bir alt ek ile gelebilir. وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ (Şura Suresi, 52-53. Ayet). Celil olan Allah, Resûlüne onun üzerine duaların en güzelini yaptı ve teslimiyetin tamamlanması, taslağının açıklanması ve neyin problemli olduğunun bir açıklaması, onun için mümkün olanın idrak edilmesiydi. Mesajın iletilmesi ile onda yetkinliğin ortaya çıkması ve ona yetki verme durumu (Shalaby,1996). صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾Şura Suresi, 52-53. Ayet) Peygamber'in kardeşleri ve ailesi arasındaki davranışları Müslümanlar için eğiticiydi, çünkü Medine'deki camisi Müslümanların dinin esaslarını, yönetimin temellerini, siyaseti, ticaret teorilerini, ekonomiyi, savaşı, kurallarını öğrendiği bir okuldu. Ve strateji, barış ve pasifizm sanatlarını öğrendikleri için. Tarihçiler onu İslam medeniyetinin birincil kaynağı olarak kabul ederler.Allah'ın Elçisi Medine'de İslam devletine önderlik etti, yönetim, idare, ekonomi ve yönetim sistemlerinin ilk yapı taşlarını döşedi (Firdevs,1999).

Şunu belirtmekte fayda var ki, Sünnet yöntem anlamına gelir, yani bize Hz. yaşanmış gerçekliği, İslam düşüncesini nasıl pratik bir forma boşalttığını ve bu

fikirden hareketle nasıl bir İslam toplumu oluşturduğunu ve daha sonra Kur'an-ı Kerim'in Kuran-ı Kerim olduğunu kanıtlamak için Toplumu nasıl örgütlediğini ve tam bir devlet şeklinde vurguladığını. 'an, semavi, ideal ve gerçekçi bir kitaptır. Öte yandan Sünnet'in üç kolu vardır:

- İnsanı bireysel ve örgütlü bir şekilde içsel bir farkındalık, kontrol ve uyanıklık halinde yaşaması için eğitir: "Rabbinize O'nu görüyormuşsunuz gibi ibadet edin". (Ibn al-Mubarak al-Marwazi, 1995) .
- Kişi, örf ve adetlere karşı sosyal açıdan faydalı ve olumlu, küçük ve büyük topluluğuyla uyumlu olacak şekilde yetiştirilir (Bakınız: Esad, Muhammed,1987).
- Bir Müslümanın davranışlarında temsil edilen mesajın ışıltısını, bir Müslümanın her yerde somutlaştırabileceği bir gerçeklik haline getirir. O, Peygamber Muhammed'den başka tarihin en büyük şahsiyetiydi, Allah onu ve ailesini kutsasın ve onlara barış versin (Owais,2001).

3.**Yazılı kaynaklar**: İslam medeniyetinin ekonomik ve idari yönlerini ve İslam devletinde ortaya çıkan sistemleri ilk inceleyenler arasındadır, ancak bu kaynaklardan bazıları, İslam devletinin ciddi sıkıntılara maruz kaldığı birbirini takip eden tarihi dönemlerde kaybolmuştur. Moğolların Bağdat'ı işgali, Fustat ateşi gibi. Yazılı kaynaklar Müslümanların düşüncesini temsil eder.Çeşitli devirlerinde, onu tahrif etmeden ve onu oluşturmadan hiçbir ilim sahasından ayrılmamışlar ve kapsamlı çalışmalar sunmuşlardır. Bilimin ve insan bilgisinin ilk varlıkları arasında kabul edilir.

4.: Arkeolojik kaynaklar: Arkeoloji, insanın geride bıraktığı

Maddi kalıntıların incelenmesi ile ilgilenir. Arkeolojik kaynaklar, İslam tarihinin incelenmesi için çok önemlidir.Tarihçi, olayları yazarken ona dayanır. Böylece birçok tarihi hata düzeltildi ve yeni tarihi gerçekler keşfedildi. İslami yapılar hakkındaki yazılar, İslami yapıları ve şehzadelerin, hükümdarların ve padişahların kökenlerinin isimlerini kronikleştirdiği için çeşitlilik göstermektedir. Yazıları da dini ve ekonomik öneme sahiptir. Yazılar, dini ve ekonomik açıdan da önemlidir ve üslup, İslam medeniyetinin araştırılmasında faydalı kaynaklardan biridir ve farklı giysi ve kumaşlardan dokunan ve numaralandırılanların üzerine Padişahın adının kazınması anlamına gelir. Arap İslam devleti tarafından basılan madeni paralar ve madeni paralar gibi, elbiselerin ve kraliyet desenlerinin diğerlerinden ayırt edilmesi için kumaşın renginden farklı bir renkte ipek ve altından yapılmış desenler ve üzerlerine resimler

ve diğer şeyler kazınmıştı. Para incelemesi, İslam devletinin siyasi ve ekonomik tarihini incelemek için bir temel olarak kabul edilir. Üzerindeki kitabelerde halife ve padişahların isimleri, unvanları, basım tarihi, hâkim olan mezhep ve bu sikkenin basıldığı şehir ile ilgili bazı ifadeler ile mimari anıt ve eserler: sabit dahil mimari yapılar, şehirler veya metal ve seramik eserler, tarih ve eski eserler gibi taşınabilir olanlar tarihçiye fayda sağlar.

Hükümdarlar, şehzadeler ve padişahlar tarafından yürütülen eserlerin tarihi bir kaydı olan Müslüman sanatçının farklı dönemlerde sanatsal ustalık derecesi üzerinde durması (Firdevs,1997).

1.4. İslam medeniyetinin terimleri ve özellikleri

Ruh ve madde arasında bir denge ile karakterize edilen İslam medeniyeti, aynı zamanda pozitiflik ve kapsamlılık ile de karakterize edilir. En belirgin özellikleri şunlardır:

Birincisi: İslam'a ve akidesine inanmak, yani Allah'a, Mesajlarına ve Peygamberlerine, barış üzerlerine olsun inanan ve Peygamberlerin Mührü Muhammed'in rehberliği ile yönlendirilen bir inanç medeniyetidir. Salât ve selâm onun ve ailesinin üzerine olsun. Yaratmadan ilimde güzel (Aşur ve diğerleri,1996).

İkincisi: evrensellik ve dirilik, yani eğilim ve amaç bakımından hümanist, ufuk ve mesaj bakımından evrensel ve aynı zamanda diri ve olumludur, hayattan umutsuzca vazgeçilmesini reddeder ve dünya ve ahiret mutluluğunu elde etmek için çalışma görüşünü genişletir. Ve Tanrı adına yeryüzünün yeniden inşası (Savunma,1993).

Üçüncüsü: Arap İslam medeniyetinin doğuşundan bu yana asla kendi içine kapanmadığı, aksine her zaman esnek ve alıp vermeye tabi olması anlamında esneklik ve açık fikirlilik ile karakterize edilir. Bir sürü bilim ve sanat (Ashour ve diğerleri,1986).

Dördüncüsü: Tüm sistemlerinde ve çeşitli faaliyet alanlarında etik ilkeleri ilk sıraya koymuş, yani rölativizm adı altında tüm insanlara çifte standartsız ve değerleri tahrif etmeden tüm insanları temelinde ele alan mutlak bir ahlaki medeniyettir. Adalet, dürüstlük, sadakat ve iffet mutlakahlaki değerlerdir. O ve ailesi için) mükemmel ahlaka gönderildiğini kendisi ve kendisi için (Savunma,1996).

Beşincisi: İslam medeniyeti, kendisinden önceki ve onu takip eden birçok medeniyetten ayıran bir özellik olan mutlak dürüstlük ile karakterizedir. Konu

Galen'dedir ve İskenderiyeli Batlamyus böyle demiştir ve bu dürüstlük, Batı Avrupa'nın Aristoteles ve diğer düşünürlerin Yunanca kökenleri kaybolmuş ve Arapça tercümeleriyle tespit edilen bazı yazılarını öğrenmesini sağladı (El-Rahim,1996).

Altıncısı: İslam'ın getirdiği ılımlılık ve İslam milletinin içinde yaratıldığı ve Allah'ın onunla şereflendirdiği ılımlılık. Modern ithal düşüncede yenilenen düşünce tarzı değildir. Daha doğrusu:

1. İman, Allah'ın birliğine ve ibadette tekliğine, kanunla belirlenmiş
2. Davranış ve muamele adabına bağlı kalınmasına dayanır.
3. Mevzuatta, ana kaynağı olan Kur'an-ı Kerim ve Hz.
4. Etikte saf niyet, vicdan temizliği, iyilik, doğruluk değerlerine bağlılık, bireysel ve toplumsal ahlaka bağlılık esas alınır.
5. Toplantıda sevgi, merhamet, samimiyet, saygı ve işbirliği temelleri üzerine kurulu birleştirici bir aile esas alınır.
6. Siyasette istişare, insan haklarına saygı, her türlü gücün sağlanması ve inancın savunulması esas alınır.
7. Ekonomide menfaat mübadelesi, parayı amaç değil araç olarak almak ve bireysel mülkiyete saygı duymak esastır. Kültürde bilgi istemeye ve bilgiedinmek için aklın kullanılmasına bağlıdır *(*Turist,1995).

Yukarıdakilerden açıkça anlaşılmaktadır ki, İslam medeniyeti diğer medeniyetlerden açıkça etkilenmiştir ve büyümesine ve gelişmesine katkıda bulunan kollar, eski medeniyetlerin bilimlerinden ödünç alınan İslam medeniyeti olduğu için İslam medeniyeti üzerindeki bu medeniyetler sayesinde inkâr edilemez. Doğu Fars edebiyatının Arapların zevkine ve hislerine Yunan edebiyatından daha yakın olduğu, edebiyat alanında İslam medeniyeti üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olan Fars medeniyeti, İslam medeniyetinden etkilenen medeniyetlerdendir. Ve ayrıca ileriki bölümlerde göreceğimiz gibi mühendislik, astronomi ve coğrafya gibi bilimler alanında ve ayrıca Yunan akıl bilimlerinin Arap bilimleri ve bilgisi üzerindeki etkisi, ancak İslam medeniyetindeki bilimler Yunan'dan farklıydı. Bu ilimlerden dine ve İslam'a uygun olanı alıp ona aykırı olanı reddetmesi ve bununla da kalmayıp İslam medeniyetini farklı kılan ve ondan etkilenmiş diğer medeniyetlerden farkını bünyesinde barındırması müessesede özetlenmiştir. Müslümanların, özellikle de aralarındaki âlimlerin yanı sıra bid'at, tefsir, tenkid ve ıslah değil, daha ziyade nakil ve tercümedir (Bilinmeyen yazar,). Her halükârda, bu alıntının arkasında "İslam'ın

vizyonu", onun inancı ve kitabı vardır. İslam, çoklu ve çeşitli insan mirasına hoşgörülüdür. İslam inancı bu mirası azim olarak görmüş, müçtehit yanılırsa mükâfatını görecek, haklıysa Müslüman zihninde ilerleme ile miras arasında bir "ikilik" oluşmuşsa, medeni bilincin genişlemesi onu uyaracaktır. Milletinin milletler arasındaki konumuna ve bu açığı azaltmak için gereken bilimsel mücadeleye (Al-Ansari,1998).

Ancak bu, İslam medeniyetinin diğer medeniyetler üzerinde bir tercihi olmadığı anlamına gelmez. Daha önceki medeniyetler üzerindeki etkisini özetlemek istersek, bu etkinin özeti birkaç kelime ile onu diriltmiş ve "mevcut hale getirmiştir". Sonrası terk edilmiş geçmişin bir kalıntısıydı. Ondan sonra gelen medeniyetlere gelince, İslâm davetinin tesirlerinden yoksun hiçbir medeniyet olmadığı gibi, İslâmî davetten önce gelmeseydi, onun izlediği yolu takip edecek hiçbir medeniyet de yoktur. Bu yama, yaşamın girdap gibi döndüğü Doğu ve Batı medeniyetleri arasında ayırıcı bir engeldi ve kanı tek bir yapıda taşıyan canlı damarlar gibi oldu ve o yaşta Fas'ta verecek hiçbir şey yoktu, ama aldı. Doğu'dan bildiği ve ona en iyi ihtiyacı olan ve ilk etki, ancak en büyük etki, önceki medeniyetlerdeki İslam medeniyeti, onları toplaması, birbirine bağlaması ve tek bir insan emaneti haline getirmesi ve ardından gerçekleştirmesidir. Bu güvenin en iyi performansı gösterdiği ve İslam medeniyeti, temel özellikleri olan İslam inancı ile diğer medeniyetlerden farklılaşmıştır. Dünya görüşü ve bir yaşam, görgü ve davranış sistemi ve bu nedenle bir kişinin yabancı hükümdara teslim edeceği bir parça bırakmadığı ve Tanrı'ya döndüğü bir parça bırakmadığı ... ve o bulunmuş Kadının kendi inancından başka bir şekilde bedenini Baal'a teslim etmesine, mahkûmun da dizginlerini kendi ehlinden ve dininden olmayan bir efendiye teslim etmesine izin veren ve dindarın kendisini teslim etmesine izin veren ibadetler vardır. İnancının kurallarının belirlenmediği bir ülkede yaşamak; çünkü dünyadan ayrılan ve kendi yolundan başka bir şekilde diğer hayata bağlanan bir inançtır, ancak İslam nefsi insan, birey veya topluluk varlığındaki bu bölünmeyi hiçbir zaman bilmemiştir. Bir süre boyun eğdirenleri bekleyen bu teslimiyetin aşağılığını hissetmek dışında, onun üzerindeki tirana tabidir, bu hem de medeniyete direnmez, eğer kendi tarafı dışında bir taraftan geliyorsa, medeniyetlerin ilerlemesi ve onun yolunda bir engel değildir ve eski bir aşamadan yeni bir aşamaya geçmek gerektiğinde yenilenme nedenlerinin sahibidir, sanki insan ruhunu birleştirmiş, insanı birleştirmiştir. O halde, onun geçmişi ile kıyamete gelişi arasında hiçbir kopukluk

yoktur ve bir devirde medeniyetin gerisinde kalması için bir sebep yoktur, kim onun nesiller boyunca öncülüğünü yaptıysa ve bir Müslüman, onu aramaya inanırsa. Bilgi, Çin'de bile, ileriki zamanlarda mesafeler çok ileri gitse bile isteğine inanır ve mesafe bulunduğu konumla sınırlı değildir (Al-Akkad,2005).

2. IKİNCİ BÖLÜM: RAŞİD, EMEVİ VE ABBASİ DÖNEMİNDE ARAP-İSLAM MEDENİYETİNİN SİYASİ VE İDARİ AÇIDAN GELİŞİMİ

2.1. Peygamber ve Raşidi döneminde siyasi ve idari sistemlerin gelişimi

2.1.1. Peygamber ve Raşidi döneminde Siyasi sistem

Genel olarak siyaset, yönetim sanatı anlamına gelir ve politikacı, sivil yönetimin çalışmalarını uygulayan kişidir ve aynı zamanda resmi yöneticidir, rehberlik eder ve tavsiyede bulunur. İnsanlar ve devlet ve devletlerin birbirleriyle olan bağlantıları (Al-Qurashi,1987). Özellikle İslami siyasete gelince, "Resulullah (s.a.v. onu kurun ve ona hiçbir vahiy inmedi." (Ibn Qayyim al-Jawziyya, 1991). Resulullah, Allah onu ve ailesini kutsasın ve ona barış versin, hükümet, büyük ölçüde Allah'ın vahyetine dayanan dini bir hükümetti (Hassan,1939). Ve İslam'dan önceki siyasi sistemin kabileye dayalı olması ve her kabilenin nüfuzlulardan oluşan bir şûra meclisi olması gibi, mezhepçilik ve aşiret duygusunun yerine dini ve milli İslâm birliğinin ikame edilmesi üzerine kurulmuştu. Genellikle bağnazlık, nüfuz ve şeref ehlinden olan aşiret şeyhi ile sabır, cesaret, tecrübe ve beceri gibi diğer şartların onda yerine getirilmesi gerekir. A. Şeyhlikte Miras Emevi ve Abbasi halifeleri hakkında daha sonraki araştırmalarda farkedeceğimizin aksine, Arap Bedevilerinde olduğu gibi şehirlilerde de kabile sistemi yaygındı, bu yüzden onları yönetenlere Cemaat deniyordu. Peygamber, bilhassa Mekke'de, bu yüzden Allah'ın salat ve selamı onun ve ailesinin üzerine olsun, bilmesi için bu ismi korumuştur (Fawzi,2009).- O dönemde oligarşik bir hükümete, yani siyasi ve dini otoriteyi elinde tutan bir hükümete sahip olan Mukarreme, bir din vaizi ve sosyal reformcu pozisyonunu aldı ve statükoya karşı çıktı, ancak o zaman Mekân eksikliğinden dolayı herhangi bir siyasi sistem kuramadı, onun için daha kolay hale geldi (Al-Yuzbaki,2008). bu yüzden barış onun üzerine olsun, mesajını yaymak için uygun bir ortam aramaya başladı. Medine'deki yeni koşullar olarak, siyasi dehasının ve yaşamın çeşitli yönlerinde örgütlenme yeteneğinin ortaya çıkmasına yol açtığı için, ona göç, Arapların siyasi ve dini tarihinde bir atılımdı. Peygamber'e birçok sorumluluk yükledi ve kabileler arasında çıkan çekişme ve anlaşmazlıklardan kaçınmak için siyasi, sosyal ve ekonomik bir sistem kurmasını istedi; Medine'nin, Mekke'nin ulaştığı siyasi ve dini teşkilatlanma düzeyine henüz ulaşmamış olmasının yanı sıra (Al-Yuzbaki,1987)., onun Medine'ye hicreti, onun siyasi dehasının ortaya çıkmasının ve İslam tarihinde bir dönüm noktası olması

nedeniyle İslam tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Örgütlenme yeteneği ve siyasi toplumun örgütlenmesindeki değişim ve şehir toplumu yasamaya daha uygun ve siyasi hareketi göstermeye daha uygun gibi görünüyor, ancak siyasi etkinliğinin kendi düşüncesinde bir değişikliği temsil ettiğini düşünmemeli. Peygamber'in dönemi, her halükârda, İslam milletinin varlığının kurulması ve inşa edilmesi ve bu gidişatı yönetecek genel

Temellerin atılması aşamasıydı (Al-Douri,1987). Tarih boyunca millet ve onun düzenlemeleri ile vahiy metin (Al-Awa,2006). Ve referanslarında yer alan ve yerleşik şeylerden biri de bu siyasi toplumun veya devletin fiili hayatına başlamış ve işlevlerini yerine getirmeye başladığı ve teorik ilkeleri eyleme dönüştürdüğüdür. Hürriyetini ve hâkimiyetini tamamlamıştır. e) Rasûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in, ailesine ve Yesriblilere bey'at (Akabe'ye Biat,1994). Etmesi ve onları İslam devletinin temel taşı olarak görmelerinin ardından, kendisine yeni unsurlar katmış ve kendisine bir yuva bulmuştur. Bundan sonra güpegündüz İslam devleti kurulmuş ve göreve başladığında adaletin tecelli etmesi için delil hazırlamak, savunmayı organize etmek, eğitim yayınlamak (Al-Natour ve diğerleri). Tahsilat yapmak gibi siyasi denilebilecek fonksiyonların hiçbir işlevi yoktu. Bu devlet uygulamadıkça para, antlaşmalar yapmak veya delegasyon göndermek. Hükümlerin adalet ve istişare kuralları olduğu ve sahabe ümmetinde Hz. zaruretlerine, ihtiyaçlarına ve menfaatlerine göre sistem ona göre düzenlenmiştir.Bedir Savaşı'nda

Al-Kubra, bu savaşta Kureyş'i mağlup ettikten sonra gördüğümüz gibi, Al-Habbab bin Al-Mundhir'in tavsiyesi ile savaş planını ve ordusunun pozisyonunu değiştiriyor ve kazmada Salman al-Farisi'nin fikrini aldı. Hendek ve dolayısıyla Resûl -Allah onu ve ailesini kutsasın- semânın ilham etmediği konularda ashabına danışmış ve onların tavsiyelerine göre hareket etmiş ve o yüce sahabeye katılıncaya kadar öyle kalmıştır. Kuran-ı Kerim'de emretti (Al-Natour ve diğerleri,1996).

En Yüksek'in sözleriyle geldi فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ۖ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ ۖ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾(Al-i İmran Suresi, ayet/159).

Ve Yüce Allah dedi وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾(Şura Suresi, 38. ayet.)

Doğru Yol Gösteren Halifeler dönemine gelince, Resulullah (s.a.v.) en yüksek sahabeye geçtikten sonra, Müslümanlar yeni ulusun varlığını koruyacak ve

yönlendirecek bir başkana ihtiyaçları olduğunu hissettiler. Ensar ve her biri belirli bir partiye bölündü, bu yüzden İslam ulusu, hilafetin gelişmesinde en fazla etkiye sahip olan kritik bir rolden geçti (Al-Waqidi,1998). Ve şartlar değişir, toplumlar gelişir ve ortamlar farklıdır. Onun yönetimi asil, cumhuriyetçi, demokratik veya zalim değildi.Aynı şekilde Peygamber sallallahu aleyhi vesellem vefatından sonra bir sonraki hükümetin nasıl kurulacağını belirlememiş veya tarif etmemiştir. Mahkemelerinin yargıçları, ordusunun liderleri, güvenliğinin koruyucuları ve para toplayıcıları da dahil olmak üzere dayandığı organları, aksine Müslümanların hürriyetlerini bıraktı ve ortadan kaldırmadı. O, onların bütün işlerine hâkim olmayıp, kendilerine koyduğu sınırlar içinde hürriyetlerini bırakmış, onlara iyiyi, doğruyu, kamu yararını gözetmek için yetki vermiş (El-Esbahani, 430hiçri), onları anlayan akıllı akıllar ve kalpler bırakmıştır. ve özel çıkarlar, bunu yapmanın bir yolunu buldukları gibi.Her halükarda, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) otoritesi, dolayısıyla Allah Resulü'nün halefinin, ümmetinde onun halefi olduğu için olduğu söylenir.Buna göre, Ebu Bekir es-Sıddık, Allah'ın Elçisi'nin halifesi ve halifelik yapmakla meşguldü. Kendisinden önceki halife adına idi, bu yüzden onun Resûlullah'ın halifesi olduğu söylenir ve bunun üzerine Ömer ibn el-Hattab nişanlandı. Hilafetinin başlangıcında halife oldu, Resûlullah'ın halifesi ve ondan sonra Müminlerin Emiri olarak anılmıştır(Bakınız: Al-Haşimi, ve Awatef,2008).

Milletin dinî ve siyasî birliği, asırlarca süren tek bir siyasî sistemle birleştirilmesini gerektirdiğinden, dört râşid halife (H. 11-40) seleksiyon, tayin ve Şura Meclisi ile halifeliğe ulaşmıştır (Obaid,2000). Tarihsel kaynaklar, araştırmayı doyurduğu için o kadar küçük ayrıntılara girmemize veya birincil kaynaklarda yer alan rivayetleri aktarmamıza gerek olmadığını, ancak bu yöntemin genel yapısını da açıklamamız gerektiğini detaylandırarak detaylandırdı. Peygamber'in ölümü, barış ve bereket onun üzerine olsun, arzular ortaya çıkmaya başladı İnsanlar Müslümanların işlerini üstlenenler arasındadır ve birçoğunun halifeliğe göz dikmesi doğaldır ve ulus farklı gruplardan olduğu için, İbn Ubâde, Evs ve Hazrec saflarına katılamamış, bu yüzden insanlar ihtilaflarını zayıflatmış ve istedikleri şey onlar için gerçekleşmemiş, bazı kimseler de kendi liderini Müslümanların emrine aday göstermişlerdir. Benî Haşim, meselenin, Resûl'ü hazırlamakla meşgul olan Ali İbn Ebî Talib'in (aleyhisselâm) ile olmasını diledi. O defnedildi ve o zaman bu konuyla ilgilenmedi. Bu arada Ensar Benî Saîde'nin kulübesinde toplandı ve: "Bizim bir emîrimiz var, aranızda da bir emîr var"

dedi. El-Hattab dedi ki: "Ey Ensar halkı, bilmiyor musunuz, Allah Resulü, Allah onu kutsasın ve ona huzur versin, Ebu Bekir'e insanlara önderlik etmesini emrettiğini bilmiyor musunuz? Biz Ebu Bekir'den önde gidiyoruz." (Al-Fasawi,1987). Bazı Müslümanlar fark edince kritik durumda, meseleyi çözmek için acele ettiler ve sonuç, (Ebu Halil,2002). Allah'ın Elçisi'nin halefi olarak Ebu Bekir'in seçilmesi oldu. Muhammed (s.a.v.)'in şerefli hayatında her zaman güvendiği şura ilkesinin bir teyidi olduğundan, Ebu Bekir hilafete biat etti. Özel biat olarak bilinen sakife günü, ertesi gün halka biat edildi (Al-Natour ve diğerleri,1991).

Ebu Bekir el-Sıddık, hilafetinden iki yıl sonra, yani H. 13 yılında, aslında kalpleri İslam'ın derinlere kök salmadığı ve siyasi, dini ve askeri tarafından ortadan kaldırılan mürtedlerin fitnesini ortadan kaldırdıktan sonra öldü. İlki Arap Yarımadası'nın statüsü olan fetih hareketinde en büyük zaferleri elde etti. Usame bin Zeyd'in Levant'a seferi ya da İslam'ın çağrısının yaymak, adaleti tesis etmek ve halka dış meydan okumaları ödemek için zorunlu kılması (Obaid,2000). gibi Peygamber (s.a.v. Ebu Bekir es-Sıddık halifeliği adaysız bırakmadı, döneminin yakın olduğunu hissettiğinde, Ömer ibn el-Hattab'ın sahabelerinden bazılarınadanıştı ve onların görüşüne göre, bunlardan bazıları sahabeler Abdurrahman ibn Avf, Othman ibn Affan, Saeed ibn Zaid ve Usaid ibn al-Hadhir idi ve onun iyiliğini öğrendiklerinde, Ebu Bekir onu aradı ve onu tavsiye etti Ebu Bekir El-Sıddık'ın saltanatı Ömer'eİbnü'l-Hattab,

Müslümanlar için hükümet sisteminin gelişmesinde yeni bir adımdı, çünkü bu karara varmalarının yolu, o veya Bekir'in insanlara Tanrı'nın Kitabını ve Sünneti onaylayan pratik bir tavsiye uygulamasını öğretmesiydi. Peygamberinin. Othman bin Affan, halifelik ahdini Ömer İbnu'l-Hattab'a yazdığını ve mührü ile mühürlediğini söyledi ve ahdin metninin "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Sözü dinleyin, o halde dinleyin. O'na ve itaat edin... Eğer size karşı âdil ise, bu benim ona imanım ve ondan olan bilgimdir ve eğer değiştirirse, kazandığından ve hayırdan dolayı arzuladığımdan dolayı ve ben istemem. Gaybı bil, zulmedenler de hangi dönüşü tersine çevireceklerini bilsinler ve Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun (Al-Tabari, 2012). Ömer döneminde siyasi sistemin özellikleri tamamen netleşmiş, yönetenler ve yönetilenler hak ve görevlerinin bilincine varmışlardır ve birçok araştırmacı Ömer İbnü'l-Hattab dönemini siyasetin altın çağı olarak görmektedir. Ve idari sistem İslami(Al-Salih,1994) .

Ömer İbnu'l-Hattab yönetim meselesini düşünürken, "Muhammed ümmeti ile ne

yapacağımı bilmiyorum ve bu O'na meydan okunmadan önceydi" derdi. Ebu Lulu'a onu bıçakladıktan sonra görev süresi yaklaştı ve o zamana kadar Ömer ibn el-Hattab, halifeliği belirli bir kişiye tahsis ettiğini düşünmedi, ta ki sahabeler onun yanına gelip ona: "Ey ümmetin emiri. Müminler, eğer halife tayin edilecek olsaydınız." Ancak tereddüt ederek, "Eğer halef tayin ederse sünnettir, halef tayin etmezse sünnettir, o halde Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu. Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin, öldü ve yerine geçmedi ve Ebu Bekir vefat etti, sonra halef oldu (İbn Al-Dawadari,1994)." Ve kritik durumu ve eline yaklaştığını görünce hilafetin şura olduğunu gördü. Ömer, bu altısının Müslümanların önderleri olduğunu görünce, Müslümanların içinde bulundukları durumun etkisiyle bu ölçüye ulaştı ve onlara dedi ki: Benî Haşim'in reisi Ali bin Ebu Talib, Benî Zehra'nın ileri gelenleri Saad bin Ebi Vakkas ve Abdurrahman bin Avf, Benî Ümeyye Şeyhi Osman bin Affan ve Benî Temim'in efendisi Talha bin Zübeyr, Resûlullah (s.a.v.)'in beraber olduğu kimselerden, kendisi razı iken vefat ettiler (Al-Tabari,1965)." Onlardan biri üzerinde anlaştılar, o da onları rekabete ve ihtilafa karşı uyardı ve şöyle dedi: "Sizin için aranızdaki ayrılıklardan korkarım, o halde insanlar ihtilafa düşer (Al-Tabari,1965)." Bunun üzerine Şura yöntemini düzenleyip üç günlük bir süre ayırdı ve üzerine bekçi köpekleri yerleştirdi. Adaylar, seçmesi için Abdul Rahman bin Auf'a emanet edildi ve o, Othman bin Affan'ı seçti (Al-Douri,1992).

Şunu belirtmekte fayda var ki, İmam Ali (barış onun üzerine olsun) ve Othman bin Affan, halifeliğin ana adaylarıydı ve Ömer bin Al-Hattab, Othman bin Affan'ı seçme konusunda Abdul Rahman bin Auf'a emanet edilmeden önce, onlarla ayrı ayrı görüştü.

Othman bin Affan'ın seçilmesinde, Ebu Bekir ve Ömer döneminde etkisini yeniden kazanan ve sesli bir ses haline gelen Emeviler tarafından seçilmesi de dahil olmak üzere birçok faktörün olduğunu belirtmekte fayda var. İmam Ali'nin (onun üzerine barış olsun): "Sa'ad (yani Saad bin Ebi Vakkas), kuzeni Abdurrahman ile aynı fikirde değildir ve Abdurrahman, Osman'ın oğludur. -kayınvalidesi, onun hakkında ihtilafa düşmezler, bu yüzden Abdurrahman Osman veya Osman Abdurrahman onu emanet etti (Miskewayh,2001)." İslam, Kureyş'in Beni Haşim'e hilafete girme korkularından da bahsetti. O zaman onları bırakın: "İnsanlar Kureyş'e bakarlar ve Kureyş evlerine bakar ve der ki: Haşim oğullarının koruyucusu onlardan hiç çıkmadı ve aranızda Kureyş'ten alışveriş yapmadınız. Aranızda (Al-Tabari,1965).

Oryantalist "Felhausen", Othman bin Affan'ın altının en zayıfı olduğu için seçildiğine

inanırken, Şura adamları zayıf bir adam istediler ve Omar gibi güçlü bir adam istemediler ve bu görüş doğru değil çünkü Othman bin Affan oldu. Zayıf bir adam değildi, ama en güçlüsü gergindi (Al-Douri,1992).

Her durumda, Othman, Ömer İbn El-Hattab'ın öldürülmesinden sonra halifeliği üstlendi, ancak çok geçmeden kabileler Kureyş yetkililerinden onun hakkında homurdandılar ve kıdemli sahabeler Emevilerin tekeli için ona kızdılar. Padişahla birlikte, bazı kabileler merkezi yönetimden, ekonomik eşitsizlik ve bölgeciliğin varlığından nefret ettiler ve bazı adamlar Basra, Kufe ve Mısır'dan da ona isyan ettiler ve Medine'ye yürüdüler, hilafeti terk etmek istediler, ancak reddetti. "Ben Cenab-ı Hakk'ın kendisine giydirdiği gömleği giymiyorum" diyerek kalmakta ısrar ettiler ve onu evinde kuşatıp öldürdüler (Hassan, 1996).

El-Baladhari, Othman bin Affan'ın yönetiminin doğasını şöyle açıklıyor: "Othman hükümdar olduğunda, on iki yıl prens olarak yaşadı ve altı yıl kaldı, insanlar ona hiçbir şey için kızmadı. İkincisi onları ihmal etti ve yazdı. Beş Afrika'da Mervan bin El-Hakem'e gidip akrabalarına para vererek Allah'ın emrettiği ilişkiyi yorumlayarak parayı alıp hazineden borç aldı ve: "Ebu Bekir ve Ömer kendilerine ait olmayan bu paradan ayrıldılar ve Alıp akrabalarıma bağladım, insanlar bunu inkâr etti (Ahmed bin Daoud,1996).

Bazı tarihçiler, Osman'a karşı fitnenin en önemli sebeplerinden birinin, Ömer'in işçilerini kovması ve onların yerine akrabalarını devralması olduğuna inanırlar, bu yüzden El-Muğire bin Şu'be'yi Irak'ın mandasından çıkarıp yerine Abdullah'ı aldı. Bin Amer ve Amr bin Al- Aas'ı Mısır'dan çıkararak yerine Abdullah bin Saad'ı alarak Muaviye Bam Ebi Süfyan'ı Levant'ta tek başına görevlendirdi ve böylece Muhacir ve Ensar'ın işlerini yürüten devlette önemli bir sorunu kalmadı (Bakhit,1977). Osman'ın H. 35'te öldürülmesinden sonra, halk Ali bin Ebi Talib'den (barış onun üzerine olsun) Müslümanların emrine uymasını istedi ve Ebu es-Sibtin (barış onun üzerine olsun) tereddüt etti. İlk önce, ancak insanlar onu teşvik etti ve emirlerine uymayı ve onlara uymayı vurguladılar ve Muhammed ibn el-Hanefiya şöyle dedi: Osman öldürüldüğünde babamın yanındaydım, bu yüzden kalktı ve evine girdi ve onun amcası Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve ona dedi ki: "Adam öldürüldü ve insanların bir imamı olmalı ve bugün bu meseleye ondan daha lâyık kimseyi bulamıyoruz. O, Resûlullah'tan daha yakın değildir. "Yapma, çünkü benim vezir olmam, şehzadelikten daha hayırlıdır" dedi. "Hayır, Allah'a yemin ederim

ki, biz onlara biat etmedikçe hiçbir şey yapmayız" dediler. Dedi ki: Mescidde ahdim gizli değildir ve ancak Müslümanların rızası iledir (İbnü'l-Cevzi,1998).

Onun biatı, Osman'ın öldürülmesinden sekiz gün sonra idi ve beş kişi tarafından söylendi ve Medine'de bulunan herkes ona biat etti. Osman'ın öldürülmesinden sonra İslam ümmetinin saflarında meydana gelen anlaşmazlığı sona erdirmemek ve ihtilafın esas olarak Levant'ta mevcut olması dışında, Medine'de biat eden kimse. Kendi aralarında bölündüğünü bulan Müslüman ordusuna empoze edilen şiddetli kanlı bir mücadelenin başlangıcı. Yönetim ve hilafet meselesi olan siyasi bir dava için savaşıyor(Al-Nabrawi,1992) .

Her halükârda, hakikatte çilesi ve bunda taviz vermemesi ile tanınan İmam Ali (a.s.), Osman bin Affan'ın atadığı valileri görevden almak için inisiyatif aldı. Osman'ın yurdunun halkına bahşetmiş olduğu tımarları geri alarak vekâletini açarken, fitnenin kaynağı ve ihtilalcilerin onu terk etmelerinin nedeni olarak, hazineden bu hareket, halkı etkileyen hükümdarların gazabını uyandırdı. Osman'ın devrinde, özellikle Muaviye'de yukarıda bahsettiğimiz gibi, o ve onunla birlikte Levant'tan olanlar, İmam Ali'nin Osman'ın katillerinden intikam almasını ve katillerini öldürmedikçe ona itaat etmemelerini istediler. Onların itaate girdiklerini gördü. Sonra kanının koruyucusu önce ona gelir ve onunla birlikte şeriatın gerektirdiğini takip eder, çünkü davasız ve delilsiz azabın Allah'ın Kitabına aykırı olduğunu görür(Hassan,1996).Ali'nin hakemlik talebi, Ali'nin hakemlik konusundaki tutumunu eleştiren(al-Tabari,1985). Onu Nahrawan'da onlarla savaşmaya zorlayan ve küskünlük onları kendisine karşı iten Hariciler hareketinin İslam devletinde siyasi sahnede yeni bir siyasi hareket olarak ortaya çıkmasına neden oldu, böylece onu öldürmeyi başardılar. Kûfe mescidinde (barış onun üzerine olsun, başkentini hareket ettirmişti) Hilafetten Kufe'ye) AH 40 yılının Ramazan ayında (Al-Yuzbaki,2001).

2.1.2. İkincisi: Mali ve idari sistem:

Hz. Muhammed'in durumu, Allah'ın salat ve selamı onun ve ailesinin üzerine olsun, Medine'de yükselen bir devletti, bu nedenle Emevi ve Abbasi dönemlerinde ele alacağımız geniş idari teşkilatlanmayı onda görmedik. Fetihlerin Hindistan, Sindh ve diğer ülkelere ulaştığı daha sonraki İslami dönemlerin aksine, idari teşkilatları çok basitti ve mali kaynakları Müslümanların Müslümanlara karşı yürüttükleri savaşlarda ele geçirilen ganimetler ile sınırlıydı. Onu idare etmek, tertip etmek ve Müslümanlar

arasında taksim etmekle vazifeli olan O'dur ve parası evinde muhafaza edilir, salât ve selâm üzerine olsun ve aynı gün veya ertesi gün dağıtılır, hele ganimetlerin deve ve koyun (Hussein,2009)· Olması halinde ve devletin maliyesinin gelişmesinde sulh ve Müslümanların aldığı ilk ganimet, Mekke ile Taif arasında Nakhle denilen yerde Kureyş'in deri ve ticaret yüklü bazı develeriydi. Bu ganimet az sayıda savaşçıyı vurdu, ancak silah ve para olarak bol olan ganimetler Büyük Bedir Savaşı'ndaydı (Al-Bakcary,1996).

Ve bundan sonra, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hükümetinin mali gelirleri devam etti. Yahudilerin Resûl ile olan ahdini bozduktan sonra, Allah onu korusun ve ona huzur versin, ve onların oradan tahliye edilmesinden sonra görüyoruz. Medine'yi Levant'taki Adhra şehrine götüren Müslümanlar, zanaatkarlıkta mahir oldukları için onlardan da çok miktarda para ve altın (Al-Karmi,2007). Ele geçirmişler ve tarihi kaynaklar onun açtığı ilk diyarın Resûlullah, Allah'ın salat ve selâmı olsun. Bu insanların Kureyş müşrikleriyle Hz. onları on beş gece kuşattı, sonra ondan barış istediler, bu yüzden altı aylık bir savaştan sonra onları Medine'den kovdu; yani hicretin üçüncü yılında sulh, Yahudilerin silah dışında develerde taşınan her şeye sahip olmaları esasına dayanıyordu. Topraklarına gelince, hazineye çevrildi.Ancak bu Yahudiler kendi topraklarını barındırdılar. Kureyş ve Gatfan ile yaptıkları anlaşmada topun kendisine geri verilmesine kadar hicretin beşinci yılına kadar Hz. Pek çok ganimet aldı ve Peygamber (s.a.v.) ganimetleri aralarında adaletli bir şekilde bölüştürdü (Batayneh,1987). (Hudeybiye Antlaşması) adına tarih, vatan cephesini güvence altına almak ve kendisini sürekli komplo kuran, aldatan ve Peygamber'e ve Müslümanlara karşı savaşa kışkırtan Yahudilerle savaşmaya adamak için Hayber Yahudileri'ni işgal etti. Hicretin yedinci yılında onları tam bir ay muhasara etti ve bütün kalelerini açtı ve sonra ganimetlerini onunla beraber olan bin kişilik mücahitlere dağıttı ve onlardan dört yüz iki yüz süvari idi. Her ata üç hisse verdi ve adamların sayısı kadar bin iki yüz hisseleri vardı. Onun hasadını yaptı ve Fedek ülkesini ikiye böldüğü zaman aynısını yaptı (El-Karmi,2001).

Müslümanların topraklarında yaşayan zımmilerden cizye alırdı ve zımmiler ile Mesih ve Yahudiler gibi dinlerinde kalan Arapları kastetmiş ve Hz. Allah onu ve ailesini kutsasın ve onlara barış bahşetsin, İslam devletinin otoritesi Arap Yarımadası'nın kuzeyine ve merkezine ve Hicaz'ın kuzeyine Levant Necran, Yemen, Bahreyn ve Umman'ın eteklerine kadar uzanıyordu ve bu Peygamber (s.a.v.)'in şu sözü doğrulanır:

"Eğer Hüsrev helak olursa, ondan sonra Hüsrev yoktur ve Sezar helâk olursa, ondan sonra Kayser yoktur ve benimelinde olan Allah'a yemin ederim ki(Al-Bayhaqi,1988)." canınız ise, onların hazinelerini Allah yolunda harcarsınız".

Muhammed aleyhisselam'ın yönetimi ile ilgili olarak, Allah'ın salat ve selamı onun ve ailesinin üzerine olsun, hükümetine bağlı olan topraklar için, cumhurbaşkanlığı ile ilgili bir takım idari işlevlerin olduğunu görüyoruz. Allah'ın salat ve selamı O'nun üzerine olsun, o şehir veya bölgelerde kendi adına insan göndermesi ve bunlara işçi, vali veya kaptan denilmesi de dahil olmak üzere, Hz. Bu nedenle vali, ülkesindeki askerlerin işlerini yönetir, onları düzenler ve kendisine uyan kafirlere karşı cihatta önderlik eder, hükümleri ve anlaşmazlıkları dikkate alır, vergi, zekat ve haraç, din düzenini korumak, hadleri tatbik etmek, insanlara ve İslam'ı öğretmek ve onlara namaz ve diğer işlerde önderlik etmek olduğu gibi onun devrinde de bir bakanlık vardı (İbn Hişam,1957). Çağlarda aldığı mertebeyi almasa da. Mesajın dönemini takip etti ve bu onun şu sözünden açıkça anlaşılmaktadır: "O'nun göklerden iki bakanı ve dünya halkından iki veziri olması dışında hiçbir peygamber yoktur. Cebrail ve Mikail ve yeryüzündeki vezirlerime gelince, onlar Ebu Bekir ve Ömer'dir." Vezir (Al-Tirmidhi,1957)." O, nazır denmeden nazırlık yapar. Hüsrev, Sezar ve Necaşiler de dahil olmak üzere devletleri ve şartlarını bilen Araplar Ebu Bekir'i kendisine çağırana kadar, ashabına danıştı ve onlarla özel ve kamusal görevlerinde müzakere etti ve diğer özellikleriyle Ebu Bekir'i seçti (Ebu Abdullah Muhammed bin Abdullah,1990). İnsanların bazı zamanlarda Rasûlullah'a (s.a.v.) girmesine izin vermek maksadıyla bu görevi yerine getirdiler (İbn Haldun,1988). Bunlar, Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) sadık olan Safina ve Rabahu'l-Esved ile bu görevi yerine getiren Enes bin Malik'tir. Muhammed (s.a.v.) tarafından görevlendirilmiştir, ancak onun hükümleri ve karmaşık kuralları yoktur. Bilakis onlar, Peygamber (s.a.v.)'in yalnız olmayı sevdiği zamanlarda, mescidde veya camide olduğu gibi, ona izin vermeye gönüllüydüler. Karısının odalarından biri (İbn Abd al-Bar,1992).

Ayrıca, Resûlullah (s.a.v.)'in temsil ettiği üst yönetimle yakından ilgili olan bir sekreterlik görevi de vardı. Kaynaklar, bazı kaynaklarda bahsedildiği gibi, bu işlevin Hudhayfa bin Al-Yeman'a tebliğ dönemi boyunca devam ettiğini belirtmektedir. Tarihî kaynaklar: "Huzeyfe bin Yemân, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sırrına, ona yakınlığı ve güveni sebebiyle malik idi." Ve boyu ondan üstündür (Al-Khatib Al-Baghdadi,1996)".

Hidayet Halifeler döneminde ise İslam fetihlerinin yaygınlaşması ve yeni toprakların birleşmesi yeni yönetim sistemlerini de gerekli kılmıştır. İrtidat hareketleriyle yüzleşerek devletin temellerini atan Ebu Bekir'in halifeliğinde dikkatimizi çekeriz. Irak ve Levant'ı fethetmek için orduları yönlendirirken İslam devletinin sütunlarında çatlamaya devam eden, ancak İslami yönetim dönemi somutlaştı Ömer İbn El-Hattab'ın halifeliği sırasında, finansal bir bakış açısıyla, biz Pers ve Bizans devletlerinin tehlikeleriyle karşılaşıp, kontrolleri altındaki toprakları açmak için ordular gönderdikten sonra, İslam devleti bayrağı altındaki toprakların genişlediğini ve bunların yayılmasıyla devletin mali gelirlerinin genişlediğini ve bu meselenin Bu sorunlardan belki de en önemlisi Arap Yarımadası dışındaki devletlerin idaresi, fethin veya fethedilenin emilmesi zorlaşıncaya kadar devamının durdurulması, ganimetlerin halka dağıtılmasıdır. Büyük meblağlarda para akışının ardından savaşçılar, bazı bölgelerde Irak'ta Basra ve Kufe, Mısır'da Fustat gibi askerler için kamp yapmak üzere şehirler kurarak, Arap ve Arap olmayan unsurların karışmasını sağladı. Bu insanların çoğunun İslam'ı için dil dışında gerçek bir sorun teşkil etmemektedir. Omar, Arap unsurunun menşe kamplarında yaşaması gerektiğini düşündü(Taqosh,2011). Büyük miktarda para akışı ve ganimetin dağıtımına gelince, bu, elden çıkarılması için esnek bir çözüm gerektiren yeni bir konuyu temsil ediyordu ve bu çözüm, büroların kodlanmasıyla temsil edildi ve büroları ilk kez o koyan kişi oldu. İslam devleti (Al-Natour ve diğerleri,1997). Ömer Bahreyn'den ona: Ne getirdin? Beş yüz bin dirhem dedi, bunun üzerine Ömer ondan artırmasını istedi ve ona dedi ki: Ne dediğinin farkında mısın? "Evet, yüzbin beş defa, Ömer minbere çıktı, Allah'a hamd ve senâda bulundu ve "Ey insanlar, bize çok para aldık, dilersen hepimiz sana bir ölçü verelim" dedi. Dilerseniz sizin yerinize biz sayalım, bize bir divan yazın (Al-Baladhuri,1988)".

Bazıları Medine'de İranlı bazı muhafızlar olduğunu söyledi ve Ömer'in şaşkınlığını görünce ona dedi ki: "Ey Müminlerin Emiri, kabilenin divan dedikleri bir şey var. Bana anlat, satrap anlattı, makamları yazdı ve vermeyi empoze etti ve bu, H. 15 yılındaydı (İbn Tabataba).

Bir grup, bunun, Ebu Hureyre'nin Bahreyn'den getirdiklerinin neden olduğunu söyledi, bu yüzden onu çoğalttılar ve bölünmesinden yoruldular, bu yüzden parayı saymaya, verme ve hakları kontrol etmeye çalıştılar. Kureyş'in gençlerinden ve müelliflerinden olan İbn Mutam'a, insanları evlerine yazmalarını emrettiği için, onlar

da onları Resulullah'ın (s.a.v., daha sonra emsal ehlinin nesli tükendiğinde tercihi dikkate alarak Cesaret, bela ve cihatta ilerleme (Sharif,1991).

Diğer idari görevlerinden biri de bakanlıktı. Ebu Bekir devrinde sahabelerle istişare edip onlardan yardım isteyerek onun âdet yaşını ve sadakaları tayin edip Ali bin Ebî'yi görevlendirdiği kaynaklara göre Hz. Ömer'in, başta İmam Ali (a.s) olmak üzere sahabelerle de istişare etmesi, onun "Ali olmasaydı Ömer helak olurdu" sözünü doğrular niteliktedir (Al-Asami,1998).

Peçeye gelince, hidayete eren halifeler, kapılarından kimseyi örtmedikleri için peçeleri yoktu (Al-Salih,1992).

Ülkelerin liderliğine gelince, Ebu Bekir el-Sıddık, Arap Yarımadası'ndaki illere ve ülkelere valiler atadı. -Muhacir bin Ebi Umayyah Sana'a'dan, Ziyad bin Labid Hadhramaut'tan ve Yala bin Umayya Hulan'dan sorumluydu. Muadh bin Jabal Ali el-Cund ve Jerash'ta

Abdullah bin Thawr. Bin el-Hattab, vilayetlerin valileriyle ilgilendi ve merkezi sermaye ile İslam devletinin bazı bölgelerindeki valiler ve işçiler arasındaki ilişkiyi sağlamlaştırmaya çalıştı. Dinlerini ve Peygamberlerinin sünnetini insanlara öğretmek, aralarında taksim etmek ve adaletli davranmak için onları gönderdiğim şehirlerin beylerine (Al-Tabari,1992). Ama ben, onlarla namazı dosdoğru kılmak, aralarında hak ile hükmetmek ve aralarında adaletle taksim etmek için seni onların üzerine tayin ettim ve onların haberlerine ve şiirlerine seni hâkim kılmadım ve Arapları alçaltsınlar diye kırbaçlama. Ve onları ayartmak için taciz etmeyin ve onları ihmal etmeyin. Sonra onu ondan mahrum et (Al-Tabari,1992)".

İmam Ali'ye (a.s) gelince, daha önce bahsettiğimiz gibi, Hicri 36 yılında fitneyi ortadan kaldırmak için Osman bin Affan'ın işçilerini değiştirmiş ve H. Basra'nın bu yılki valisi Abdullah bin Abbas'dı ve o sadaka üzerine kuruluydu ve tüm görev süresi boyunca askerler ve yardımcıydı ve yönetimi Ali'ydi, Allah onu Ebu'l-Esved el-Du'ali ile şereflendirsin. Bahreyn ve vilayetlerinin hükümdarı Ubeydullah bin Abbas gibi Mekke ve Taif'i, Quthom bin Abbas'ı, Medine'yi de hükümdarı ise Ebu Eyyub el-Ensari idi ve Sehl bin denildi. Hanif, Horasan valisi Halid bin Kara idi (Al-Tabari,1992).

İmam Ali (a.s.), Mısır yönetimini devraldığında valisi Malik el- Eştar'a siyaset, yönetim ve yönetim ilkelerini içeren bir kitap yazdı ve burada milletin uyduğu temelleri ve kuralları netleştirdi. Fethedilen ülkelerin insanlarına nasıl davranılması

gerektiğini işçilere açıklamanın yanı sıra, yönetilmelidir ve İmam Ali'nin (barış onun üzerine olsun) dehası, İslam devletini yönetme yaklaşımını açıkladığı bu konuşmada kendini göstermiştir. Cenab-ı Hakk'ın kitabı ve Peygamberi (s.a.v.)'in sünnetini tasdik edici olarak indirdiği ile hükmetmenin gerekliliğini yöneticilere ve politikacılara tavsiye ettiği gibi, Müslümanlara da yöneteni yönetilenle ilişkilendiren yolu çizer (İbn Hamdoun,1964).

2.2. Emeviler döneminde siyasi ve idari sistemlerin gelişimi

2.2.1. Emeviler siyasi sistem.

İmam Ali'nin (a.s) şehadetinden sonra, İmam Ali (a.s) şehid olmasına ve yerine kimseyi tayin etmemesine rağmen, insanlar oğlu Hasan'a biat ettiler. Bu, sahabeden birinin yanına gelip ona dedi ki: "Ey Müminlerin Emiri, eğer seni kaybedersek- ve seni kaybetmezsek- Hasan'a biat etmemiz gerektiğini mi sanıyorsun? Ben sana ne emrediyorum ne de menediyorum, sen kendi işini görüyorsun (İbnü'l-Cevzi,1965)" dedi ve İmam Hasan (a.s) Hicri 40 yılının 21. İmam Hasan'ın (a.s) halifeliği Muaviye'ye devretmesi dışında, hilafetin şartları ve kufilerin biat etmek için buluşması. Barış eğilimi ve savaş nefreti, ayrıca Muaviye'nin askerleri tarafından yenilgiye uğratıldığına dair yayılan ve Irak halkının onu terk etmesine yol açan söylentileri nedeniyle, hilafetten vazgeçmek zorunda kaldı, bu yüzden barış yaptı. Muaviye'den sonraki meselenin Müslümanlar arasında bir istişare olması şartıyla onunla bir antlaşma yaptılar, onlara sevdiklerini verirler ve böylece Muaviye, bütün İslam devletlerinde mutlak padişahın sahibi oldu ve ona bey'at edildi. Hicri 41 yılında Rebiü't- Sani'nin 25'inci günüydü ve o yıl, insanların üzerinde toplanması için cemaat yılı olarak adlandırıldı (Abi Yaqoub Ahmed bin İshak bin Cafer).

Muaviye, İmam Ali (a.s.) ile olan çekişmesi sırasında kendisi için elverişli koşullar nedeniyle halifeliği elde etmişti ve Muaviye, Emeviler arasında cumhurbaşkanlığı hırsında yenilikçi değildi. Abdülmuttalib ibn Haşim ile sürekli bir çatışma içindeydi. Sonra Muaviye'nin babası olan Ebu Süfyan ibn Harb, Haşimilerin düşmanlığını miras aldı, ta ki o, Rasûlullah'ın en şiddetli muhalifi oluncaya kadar (Al-Salih,1996). Allah'ın salât ve selâmı onun ve ailesinin üzerine olsun ve her ne olursa olsun ona yapılan seferlerin çoğuna önderlik eylesin.Muaviye bazen kurnazlıkla bazen de kılıçla hüküm verdi ve buna şu sözlerle şahit oldu: Kılıcımı kırbacımın bana yettiği yere koymayın, kırbaçımı da dilimin bana yettiği yere koymayın, insanlarla aramda bir kıl

olsa kesilmez.'Nasıl olur? "Uzatırlarsa bırakırım, bedavaysa uzatırım" buyurdu (Durant,).

Muaviye'nin yönetim sistemini farklı kılan, onu kalıtsal bir kral yapması ve onunla birlikte hilafetin tarihinde yeni bir döneme girmesi ve Allah'ın Kitabı ve Resulünün Sünnetinden alınan şuraya dayalı bir yönetimden bireysel bir yönetime geçmesidir. İster evindeki halifeliği korumak isterse her halifeyi seçerken ortaya çıkan sorunları gözlemlesin, bu geleneği takip etmeye teşvik etti, bu yüzden oğlu Yezid'e biat etti ve Muaviye'yi Muaviye'yi görevlendirdi. Halifeliğin başkenti Şam'a gitti ve kendisine roller ve saraylar aldı ve peçeler ve hizmetçilerle çevriliydi (Al-Ya'qubi,1985).

Muaviye'nin bu eylemi, genel olarak Arapların ve özel olarak bazı Emevilerin öfkesine neden oldu, çünkü bir kabile veya kabilede otoriteyi koruma hakkını tanırlarsa, doğrudan mirası tanımayan Arap gelenekleriyle çelişiyor. İslam'ın otoriteyi insan malı saymayan ilkeleriyle çeliştiği ve dolayısıyla hiçbir Halife onu dilediğine miras bırakamayacağı için Muaviye Halifeliği anayasal tarihte yeni bir yön almıştır. Halife, ailesinin nüfuzu ve şahsi statüsü bakımından halife haline geldiğinden, “kral” kelimesi resmi unvanı olmasa da, aslında bir kraldı (Al-Douri,1992).

Şunu belirtmekte fayda var ki tarihçilerin Emevîler devrine atıfta bulunmak için kullandıkları Arap kralı tabiri, Reşidûn devrinden farklı olarak o devrin genel hatlarında ve hatta hususi vasıflarında bir farka işaret etmektedir. Aksine Emeviler, bazı Arapları diğerlerine tercih ettiklerinde bu konuda daha dikkatliydiler. Aynı şekilde hilafetin dayandığı, istişare ve biat olan temel de yok, yeni bir temel atıyordu. ve belki de tarihçilerin Emevi hanedanı üzerinde Arap kralı (Arap Krallığı) terimini başlatmaya güvenmelerinin ilk nedeni buydu(Al-Nabrawi,2005).

Durum ne olursa olsun, Muaviye'nin H. 60 yılında vefatından sonra, ahdin tasdik edilmesi için oğlu Yezid'e biat yenilendi. Irak'a gidip kendisine biat etmesini istedi. O ve ailesi öldürüldü ve onun öldürülmesi Şiiliği körükledi ve Aleviler ile Emeviler arasındaki düşmanlığı artırdı (Hassan,1992).

Yezid bin Muaviye'nin kısa, kanlı, kargaşa ve kargaşalarla dolu yönetimi, Kerbela hadisesini ve Resûlullah'ın ailesinin Irak'ta işçilerinin elinde yaşadıklarını anlatmakla yetinir. Örneğin Muaviye bin Yezid, babası Yezid'den miras ilkesine göre halifeliğe geldi, ancak konumu İslami ilkeler ile miras ilkesi arasındaki çelişkiyi temsil ediyor. Halife, dedesi ve babasının politikasını eleştirdi: "Dedem bu konuda kimin emri varsa onunla tartıştı ve ona daha layıktı, sonra babam onu taklit etti ve buna lâyık değildi(Al-

Makdisi,1994) ".

Muaviye bin Yezid'in ölümü ile Emevilerin meselesi bozuldu ve onları temsil ettiği tespit edilen üç İslami esas alanında çatışma yaşandı. İbni Zübeyr İslami ilkeyi temsil eder, Mervan bin El-Hakem aşiret ilkesini temsil eder ve Halid bin Yezid miras ilkesini temsil eder, ancak meselelerini Hicri 64 yılında Jabiya konferansında bir araya gelerek biat ile sonuçlandı.Marwan bin El-Hakem halife olarak atandı. Veliahtının Halid bin Yezid ve ardından Amr bin Saad olması şartıyla, böylece halifelik Mervani koluna devredildi, ancak Abdullah bin Zübeyr Hicaz'da Müslümanlardan sorumluydu ve içindekileri kovdu. Mervan bin El- Hakem, Abdullah bin Zübeyr ile barış yapmaya karar verdi, daha doğrusu ona yürüyüp hilafette ona biat etmeye karar verdi, ama yapmadı, Şam'a yürüdü. Levant, Emeviler için nispeten istikrarlıydı. Ancak, Mervan bin El-Hakem, Emevilerin yöneticilerin pozisyonundan korktuğu için iki oğlu Abdul'a biat etti. -Malik ve Abdülaziz, Hicri 65 yılındaydı ve bu ilktir. Onu sona erdiren Emevi devletinin varlığı üzerinde ciddi bir etki. Bu, Marwan bin Al-Hakam'ı bunu yapmaya sevk etti ve Banu Umayyah'ın sorunlarını (Fevzi,1994). Artıran bir yıla başladı. Abdül Malik, kardeşini ahitin vekaletinden kendi oğlu Al-Waleed olmak için çıkarmak istedi, ancak başarısız oldu. bunda ve hicrî 85 yılında Abdülaziz bin Mervan'ın vefatından sonra, Abdül Malik hemen iki oğlu El-Velid ve Süleyman'a biat etti ve H. 85 yılında Abdülmelik ibn Maran vefat etti. , ve Süleyman ibn Abd al-Malik halifeliği üstlendi ve onun saltanatı sırasında oğlu Eyyub'a biat etti.Et- Taberi anlatıyor: Abdülmelik Süleyman'ın halifeliğinde iken, Mervan Eyyub'a vefat edince Süleyman biat etti, Yezid'e tutunup onu bekledi ve onun helak olacağını umdu ve Eyüp onun varisi iken öldü(Haberciler ve Kralların Tarihi,)".

Süleyman bin Abdülmelik, H. 99 yılında öldü, yerine Dabık'ta biat edilen beşinci halife Ömer bin Abdülaziz bin Mervan bin El-Hakem geçti. Emevi devletinin sona ermesi, Abbasi çağrısının zuhur etmeye başlamasından dolayı Hişam bin Abdülmelik Hişam bin Abdülmelik hilafetin başına geçmiş, Hişam bin Abdülmelik Hişam 125 yılında vefat etmiş ve şartlar kötüleşmiştir. H. 127'de halifeliği devralan Mervan ibn Muhammed tarafından kısa süre sonra tahttan indirilen Yezid ibn el-Velid ve İbrahim ibn el-Velid, yani ondan sonra gelenler döneminde, onu öldürdü ve yandaşlarını taciz etti. Halifelik, Haricilerin çekişmelerinden, huzursuzluklarından ve devrimlerinden büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu durum, Mervan bin Muhammed'in El-Zab Savaşı'nda yenilmesinden sonra Emevi devletinin temel direklerini sarsmayı başaran Abbasi

çağrısının işini kolaylaştırmıştır. 132 H. Yılında (Hassan,2011).

Emevi halifelerinin yönetiminin bu sunumundan, güç ve yönetim mücadelesinin boyutunu görüyoruz, çünkü Emevi halifelerinin oğullarında halifeliğe sahip olma keskinliği açıkça görülüyor ve buradan itibaren onların omuzlarına düşüyor. Halifeliği bir krala dönüştürün ve kalıtsal kural olan yeni bir yönetim yılı icat edin (Al-Nabrawi,1996).

2.2.2. İdari Sistem:

Muaviye bin Ebi Süfyan, Emevi devletinin ilk kurucusu ve birinci sınıf bir yöneticiydi. Bu devletin temellerini ve ilk yapı taşlarını attı.Ardından ikinci kurucusu Abdülmelik bin Mervan geldi ve idari işleri ekledi. Yaşadığı çağa uygun iyileştirmeler, şüphesiz, devletin yardım etmesi için idari sistemin sağlamlığı ve bütünlüğü gereklidir. Bu sistemlerden bazıları şunlardır:

- Ülkeler üzerinde Emirlik:

Emevi halifelerinin hilafetinde halifeler, işçi ve valilerini saf Araplar arasından seçmeye devam etmişler ve vali seçme konusundaki ilgileri, bazılarının bu makamı kraliyet hanedanından kişilere devretmesine ve valilerin valilerine izin vermesine kadar ulaşmıştı. Hilafet başkenti Şam'da ikamet edilecek bölgeler. Üst düzey yetkililer arasında en önemlileri vergi tahsildarı, hakim ve devletleri yönetmelerine yardımcı olacak polis memuru ve valinin yetkisi artırılmıştır. Emevi hanedanı dönemi. İşçilerin birçoğunu görevden aldı ve onların yerine adil ve hakkaniyetlerine güvenenleri getirdi.Hükümdarların yetkilerini sınırlandırdı ve işlerini Halife'ye bağladı. Ona atıfta bulunmak dışında her şey sırayla. Ülke idari olarak beş büyük devlete bölündü:

1. Hicaz, Yemen ve Arap ülkelerinin ortası.
2. Arap Irak (eski Babil ve Asur ülkesi) ve Acemi (Pers ülkesinin kendisi).
3. Kuzey Afrika, Endülüs ve Akdeniz adaları dahil.
4. Mısır, üst ve alt bölümleriyle
5. Ada ülkeleri, Ermenistan, Azerbaycan ve Küçük Asya (Al-Natourve diğerleri,1997).

- Divanlar:

Emevi halifeleri, özellikle eski idari gelenekleri ve örgütlenmeleri nedeniyle Levant'ta

yaşadıkları için idari sistemlere büyük önem verdiler. Devletin çıkarları.Muawiyah Sargon bin Mansour, ondan sonra oğlunu fonları yönetmek için kullandı. Emeviler döneminde müdavimleri yönetimde kendilerine yardımcı olmak için kullandılar (Al-Nabrawi,1994). İşler dağıtıldı ve ihtiyaçlar çoğaldı, böylece devletin ihtiyaçlarına göre bürolar gelişti ve sayıları arttı. Bu bürolar:

1- Divan-ı Haraç: Apse işlerini ve sorunlarını yeni çağın ruhuna göre düzenler. Bu gelişmenin medeniyete eşlik eden bütün milletlerde her ilerlemenin gerektirdiği bir medeniyet sıçraması olduğuna şüphe yoktur. Gelişmiş seyrinde (Al-Nabrawi,1994).
2- Harf Divanı: Bu Divan, halifenin yurtiçinde ve yurtdışında ve diğer memleketlerle siyasî ve iktisadî meselelerle ilgili her konuda
3- Yazışmalarını denetler (Sobh Al-A'sha fi Al-Ansha Industry,). Divanı Abdülmelik ibn Mervan zamanında yapılmış, Bunu doğrulayan şey, el-Taberi ve el-Cahshiari'nin, Fars yazısına sahip olan Abdülmelik ibn Mervan'dan bahsetmek dışında, Harfler Divanı'ndan açıkça bahsetmemeleridir (bin Abdus,1988).

   Kamulaştırma Divanı: veya Devletin kamu malına ait olan araziler ve devlet binaları gibi taşınmaz kaynaklar gibi muhtelif Gelirler Divanı (Mahasna,).
4- Harcama Divanı: Misyonu, teçhizat, mekanizma, askerlerin maaşları ve kıyafetleri dahil olmak üzere orduyu silahlandırmak için harcanan parayı ve devlet hizmetlerini çeşitli departmanlara dağıtan merkezi yönetimle ilgilidir (Al-Jahshiari,.1991).
5- Divan sadakası, zekât kaynaklarının Kur'an-ı Kerim'de belirtildiği şekilde hak sahiplerine dağıtılması anlamına gelir ve adını Yüce Allah'ın şu buyruğundaki sadaka ayetinden alır (Hassan,2011).
6- Askerler Divanı: Bu Divan, Ömer İbnü'l-Hattab tarafından atılan aynı temel üzerinde kalmıştır. Askerlerin tarım gibi diğer işlerle meşgul olmaması için İslam'ı savunmak için ordu ve cihat; Bu onların toprakla meşgul olmalarını ve cihadı ihmal etmelerini gerektirir. Bu nedenle, bazı Divan üyelerinin savaştan başarısız olmaları, geçim kaynaklarını kaybetmeleri anlamına geliyordu. Savaşçının Divanü'l-Cund'a kaydı ve yeniden bloglamayı gerektiren faktörlerin sürekli doğuşu. Askerlerin ve ailelerinin rızkının daha isabetli olması için Emevî döneminde dört defa (Takiyüddin bin Abdülkadir,1997).

7- Divanü'l-Hatem: Muaviye bin Ebi Süfyan tarafından kurulmuş olup, devlet dairelerinin en büyüğüdür. İçinde, mesleği Halifenin emirlerini taklit etmek olan vekiller vardı ve onları bu divana bağlayarak tevdi ettiler. Bir iplik; Bugün arşiv veya kayıtlarda olduğu gibi mumla ve bu divanın sahibinin mührü ile mühürlenmiştir. Bu divanın ortaya çıkmasının sebebi Muaviye bin Ebi Süfyan'ın Ziyad bin Abih'e bir adam göndermesidir. Ajanı Irak'a yüz bin dirhem karşılığında gitti, adam gidip kitabı okudu; Yüz iki yüz yaptı ve Ziyad, Muaviye'ye hesabını verince inkâr etti ve şöyle dedi: "Ona ancak yüz bin verdim (İbn Tabataba,2011).

- Bakanlık:

Emeviler döneminde hilafet, kurnazlık, siyaset ve savaş üzerine kurulu bir krala dönüşmüş ve bu, haleflerinden devletin, tebaanın siyasetinin ve işlerin işlerinin idaresinde kendisine danışacak ve ona yardım edecek birine ihtiyaç duymalarını zorunlu kılmıştır. Muaviye bin Ebi Süfyan devrinde nazır olarak anılan Ziyad bin Ebi dışında bu unvanla anılırlar ve böylece Emeviler Muaviye'den beri yardımcıları ilk vezir olarak alırlar. Haleflerin genellikle her zaman yaptıkları tüm işleri yaparlar. El-Mesudi şöyle diyor: “Emevi kralları, bakanlıkta bir katiple görüştüklerini ve halifenin desteğe ihtiyacı olduğunu reddettiler (Bin Al-Hussein,2011)”.

- Başörtüsü:

Emevî hanedanı gelip hilafet padişaha döndüğünde, bununla başlayan ilk şey kapı meselesiydi ve Haricilerin ve diğerlerinin öldürülmesinden kendileri için korktukları için kapı halka kapatıldı. Üzerlerine toplanıp onları görevlerinden alıkoydukları için bunu yapacak birini tuttular ve onu (koruyucu) çağırdılar. Bunu ilk yapan Muaviye bin Ebi Süfyan oldu ve görevli insanların girişini ayarladı. Sınıflarına ve soylarına göre, soy ehline girmeyi tercih ettiler (Al-Natour ve diğerleri,1992). Dört kişiye göre: Bu, duada Allah'a çağıran kurtuluştur, onu benden ayırma, çünkü onun üzerinde hiçbir gücünüz yoktur. Geceleyin gelen de onu örtmesin. Getirdiği şeylerin şerri, hayır da olsa, o saatte gelmezdi (Sibt Ibn al-Jawzi,). Hacı, yaptığı işin öneminden dolayı devletin en iyi adamlarından birini seçiyordu. Abd al-Malik ibn Marwan, kardeşi Abd al-Aziz'i Mısır Emiri olarak gönderdiğinde ona şu tavsiyede bulundu: Yetki verdiğiniz veya reddettiğiniz ağ (İbn al-Atheer,1987)”.

2.3. Abbasiler döneminde siyasi ve idari sistemlerin gelişimi (H.132-590)

2.3.1. Abbasiler döneminde siyasi sistem

Abbasi devleti, Emevi devletinin yıkıntıları üzerine, Mervan bin Muhammed'i ortadan kaldırarak egemenliğini sona erdirdikten ve Abbasilerin halifeliğinde temsil edilen yeni bir yönetimin kurulmasından sonra kuruldu, ancak akla gelen soru şudur: Abbasi Devleti devrim hilafetin ilk dönemine dönüş müydü? Ve Müslümanların yönetimine Ebu Bekir ve Ömer döneminde olduğu gibi bir dönüş mü? Bu sorunun cevabı İbn Tabataba'nın şu sözünde yatmaktadır: “Biliyorum- çok iyi biliyordum ki- bu devlet dünyanın en büyük devletlerinden biridir, din ve krallık ile karışık bir politikadır, bu yüzden iyi ve salih kimseler ona dini olarak itaat etmişlerdir. Geri kalanlar da korku ve arzuyla ona itaat ettiler(Al-Fakhri in Royal Arts,2011)” yani hükümlerinde Emevilerden farklı değildiler.Onlar da kraldı, ancak fark onların ortaya çıkış şekillerinde yatmaktadır ve tarihçilere şunu söylettirmiştir: “Devlet Beni Ümeyye Arap'tır ve Beni Abbas'ın devleti yabancıdır(Al-Jahiz,2002).” Abbasi devleti yabancı Perslerin omuzlarında doğduğu için Abbasiler onları iktidara sokmanın bir yolunu bulamamışlar. onlardan etkilendiler, bu yüzden haleflerine karşı zalim bir eğilim hakim oldu, bu da insanlara Perslerin yenilgisini hatırlatmak üzereydi.Sarayda halifelerin fermanları boldu, bu da kralın ve hilafetin prestijini arttırdı. İslam ulusunun siyasi sistemi, İslam ulusunu yönetme haklarını Resulullah (s.a.v.)'in akrabalığı üzerine inşa ettikleri ve ümmete Allah'ın Kitabı ve Peygamberinin Emevilerin saptığı Sünnet'e göre yürümeyi vaat ettikleri için. Itibaren. Allah'ın indirdiğinden ne kadar çok şey indirdik ve biz

Sizinle Allah'ın Kitabında çalışıyoruz ve aranızda O'nun Resulü'nün sünnetine tâbi oluyoruz (Al-Tabari,2003).” Ve Allah'ın onları bu ümmet için seçtiğini ve hilafetin hilafeti kabul edeceğini insanların akıllarına yerleştirmeye çalıştılar. Davud bin Ali'nin: "Meryem oğlu İsa'ya (İbnü'l-Cevzi,2004)" dediği gibi onlarda kal (Al-Dinuri,1960). Abbasiler de iktidarda veraset sisteminde Emevi yaklaşımını izlemişler, ancak Ebu'l-Abbas es-Saffah döneminden (h. Hilafeti kardeşi Mansur'a (H. 136-158) ve ardından yeğeni İsa bin Musa'ya emanet etti. (170-193 H.) El-Hadi'nin ani ölümünden sonra, halifelik üç sadık oğluna emanet edildi. Al-Me'mun ve Al-Mu'tasım ülkeyi aralarında paylaştılar, bu yüzden Al-Âmin (193-198) kardeşi Al-Ma'mun'u tahttan indirip oğlu Musa'yı devralmaya çalıştı. Oğlu El-Emin, beş yaşındaydı ve oğlu

Me'mun'a göre (Hassan,2001)., on üç yaşından büyük değildi, aksine, ahdin vekâletini birden fazla kişiye Mehdi olarak verdiler., Al-Rashid ve Al-Mutawakkil yaptı (Al-Salih,1994).

Ancak Abbâsîler'in Abbâsî hanedanına mahsus miras formülünden sapan iki halife vardır: Bunlar, vekâlet meselesini ele alırken doğru bir vizyonla öne çıkan tek Abbasî olan Me'mun'dur. Hilafete ulaştığında hatalar yapmasına rağmen, ahdi. Kureyş şartlarına göre hilafeti kimin üstleneceğini seçmede temel kriterin ehliyet ve sadakat olması gerektiğini görmüş, bu nedenle birden fazla veliaht tayin ederek babalarını ve dedelerini taklit etmeyi reddetmiştir. Halife el-Me'mun'u Ali er-Rıza'ya (onun üzerine barış olsun) biat etmeye çağıran sebepler hakkında söylenenler, önceki gelenekten ayrıldı, ancak Bu girişim, H. 203 yılında İmam Ali bin Musa er-Rıza'nın (a.s) vefatı nedeniyle gerçekleşmedi.Böylece bu yol değişti.İkinci deneyim ise Halife Ali devrinde oldu. -Kendisine bir veliaht tayin etmeyen Allah'ın vasisi (Obaid,2001).

Birden fazla kişiye veraset ve ahit sistemi, Abbasi Halifeliği'nin zayıflamasında ve Abbasi hilafet saraylarının entrika saraylarında ortaya çıkanlar nedeniyle Abbasi ailesinin üyeleri arasında bir uyumsuzluk, rekabet ve anlaşmazlık ruhu yaratmasında önemli bir etkiye sahipti. Ve Al- Baramkeh'in çilesinde Al-Rasheed'in yanında durduğu gibi Halife'nin yanında durması için yabancı unsurların rolünü oynamasına izin veren komplolar ve kardeşi Al-Hadi ile olan anlaşmazlığı, Al-Fadl bin Al- El-Emin ile Rabi' ve El-Me'mun ile El-Fadl bin Sehl ve aynı zamanda Türk nüfuzu döneminde olduğu gibi, yani Türklerin nüfuz ettiği dönemde olduğu gibi, yönetim yoluyla tiranlığa ve paraya el konulmasına da yol açtı. H. 247-334'e kadar uzanan bir dönem olan halifeleri kontrol altına almış, bazı halifeler Türklere yaklaşmış ve onlardan askeri ekipler devşirmişler ve bu durum hilafet sistemine en kötü etkiyi yapmıştır. Devlet işleri, hatta zaman zaman halifelerin seçilmesi, atanması ve görevden alınmasında bile bu halifenin öldüğünü ve kimseye emanet edilmediğini, bu yüzden Türklerin nüfuzlarını istismar ettiğini ve oğlunu aştığını ve kardeşi al -Allah üzerine mütevekkil (El-Tabari,1985). Onları hilafet konumundan çıkarmak mümkündür ve Türk etkisi döneminde Abbasi halifeliği zayıflamıştır. Muktadir döneminde İslam dünyasında üç halife vardı,

Bağdat'ta Abbasi Halifesi, Fatımi halifesi Kuzey Afrika'da Halife ve Endülüs'te Emevi Halifesi (III. H. 334 yılına kadar şehzadeler ve emir ve yasak ellerindeydi (Al-Suyuti,2013). Durum kötüleşip Memlûklerin zayıflaması Büveyhilerin Bağdat'a

girmesine yol açtı. O yıl Şehzade Muizz ed-Devle el-Büveyhi Bağdat'a girdi ve burada kalıtsal bir emirlik kurdu (Al-Hijami,1998). Onlar saltanatları sırasında hilafetin prestiji ortadan kalktı ve halifelerin halife olarak hiçbir etkisi veya yetkisi yoktu. Onun otoritesinden başka bir şey kalmamıştır. Dini temsil, Abbasi Halifeliği'nden yürütme yetkisini aldığı için vaazlarda adının anılması ve demiryolunun oyulmasıyla temsil edilir, ancak onların saltanatı sırasında durum istikrara kavuşmadı, bu nedenle huzursuzluk ve çekişme arttı. Genellikle Sünniler ve Şiiler arasında sonsuz bir çatışmaya yol açan; Bu durum Kaim Halife'nin Selçuklu devletinin kurucusu Tuğrelbek'ten yardım istemesine yol açmış, bu yüzden Bağdat'a girerek Büveyhileri mağlup etmiş ve Selçuklular iktidarı ele geçirmiş, ancak Halifelerle bir ölçüde iyi ilişkiler kurmuşlar ve el üstünde tutmuşlardır. Ancak Melikşah, Allah'ın Resulü Allah'ın elçisi Allah'ın rehberliğinde halifeden çekip aldığından, Abbasi Halifeleri ile Selçuklular arasında anlaşmazlıklar vardı, kralını kendisine Emir'in Komutanı olarak adlandırdı. Sadık (Al-Biruni,2008).

Abbasi Halifeliğinin genel siyasi çerçevesi buydu.Ayrıntılar uzun bir çalışma gerektiriyor ve Abbasi Halifeliğini Suyuti'nin şu sözleriyle özetleyebiliriz: “Beni Abbas devletinde İslam kelimesi ayrıldı ve Arapların adı düştü ve Türkler Saray'a dahil edildi ve Daylamlar (Büyüler anlamına gelir) ve ardından Türkler (yani Selçuklular) devraldı ve onların oldu.Büyük bir ülke ve yeryüzü krallıkları birkaç bölüme ayrıldı, ve her ülke kuruldu, insanları zorla aldı ve onlara baskı ile sahip oldu(Halifelerin Tarihi)”.

2.3.2. Abbasiler döneminde İdari Sistem:

- Ülkeler üzerinde Emirlik:

Abbasiler, Emeviler döneminde hüküm süren idari sistemi miras aldılar, ancak valilerin Arap unsurlar arasından seçimini dikkate almadılar, bunun yerine sadıkları kullanmayı tercih ettiler ve güvendikleri kişileri ve ayrıca bazı üyeleri seçmeye istekliydiler. Abbasiler ve statüsünün zayıfladığı dönemde devletlerinden uzakta başkentte ikamet eden hanedan hanedanının yanı sıra valinin yetkilerinin azaldığı ve Emevilerde valilere verilen mutlak yetkinin kendilerine verilmediği ancak yetkileri sınırlıydı ve bunun nedeni bakanlık makamının oluşturulmasından kaynaklanıyor ve vali bakandan sonra ikinci sırada yer aldı (Sorour,1998). Hayırsever ve faydalı işler. Vali, görevden alınıncaya kadar neredeyse hiç reform projesi başlatmadı ve siyasi

esneklik, idari deneyim ve iyi yönetim ile tanınan başkalarını atadı.Valilikten, görevden alındıktan sonra devletinin işleri hakkında ayrıntılı bir açıklama yapmasını istedi. Ve dürüstlüğünden şüphe ederse malına ve parasına el konulması (Ali,2011).
İkinci Abbasi devrinde de vali yardımcılarının sayısı artmış, aralarında kadı ve bandar olmuştur (Al-Zubaidi,1959). Ordunun sahibi, karakolun sahibi, su yollarının koruyucusu, kraliyet mülkleri ve yardımların sahibi ve Perslerden ve Türklerden valilerin sayısı arttıkça bu insanlar burada kalmayı tercih ettiler. Krallarının başkenti ve kendi adlarına bu devletleri yönetmek için temsilciler görevlendirdiler. Bu işin tehlikesi, merkezi otorite güçlüyken değil, zayıflık ortaya çıkmaya başladığında ortaya çıktı.Merkezi otoritenin organı.Bu temsilcilerden bazıları bağımsızlığa başvurdu, böylece Mısır'da Tuluni devleti ve İhşid devleti ortaya çıktı.Doğuda Tahrir, Saffarid ve Samani devletleri yükseldi.Büveyhiler Bağdat'a girince Halife'yi tüm yetkilerinden aldılar.Valileri atayanlar oldular. Halife'den teorik bir manda aldıktan sonra kontrolleri altında bulunan bölgelerin Abbâsî hükümdarları Büveyhiler dönemindeki vilayetlerin hükümdarları, Bağdat merkez emirliğine (Miskaweh,1992). Bağlılıkları nedeniyle devletlerindeki savaş ve haraç ile ilgilendiler ve H. 447 yılında Selçukluların Bağdat'a girmesiyle Irak'tan Buyihi etkisi, egemenliği Büveyhiler'den Selçuklulara geçmiş ve Irak'ı Selçuklu devletinin bir bölgesi haline getiren Selçuklu Sultanı'nın yetkisinde üst düzey bir yetkili tarafından yönetilen ve bu çağda, yatı yapan, Irak Komutanı denilen Bağdat'taki padişahın vekili idi. Çoğunluğu asker komutanı olan Irak vilayetlerinin şehzadelerini görüyorum ve bu şehzadeler Selçuklu döneminde yaygın olarak yayılan askerî feodalizm olarak bilinen savaş ve dışlamadan sorumluydu (Al-Khatib Al-Baghdadi,1982).

- Bakanlık:

Bakanlık ilk kez Abbasiler döneminde ortaya çıkmış ve bakanlık rütbesi doğrudan halife rütbesindenson ra gelmiştir. Nazın yetkileri başlangıçta sınırlı değildi, ancak ilk Abbasi döneminin sonunda netleşti. İlk Abbasi halifeleri, Abbasi yönetimini istikrara kavuşturmak için desteklerini güçlendiren vesikalar almış ve Abbasi devletinde ilk bakan Ebu Seleme el-Halil olmuştur. H. 656 yılında Halife El-Mustasim'i ve o zamanki bakanı Muayyad Al'ı öldüren Tatar Moğolların elinde Abbasi halifeliğinin düşüşüne kadar halifeler bakanlığa ilk giren ve halifeler bakanlar almaya devam etti. -Dawla bin Al-Alqami (İbn Tabataba,1993).

Abbasiler döneminde, özellikle ilk döneminde, bakanlık, en önemli idari makamlardan biri haline geldi. Naz, dünyevi yetkilerinin en önemli kısmını kendisine emanet eden velinin gerçek bir vekilidir.Bakanlık sistemi devam etmedi. Çalışma süresi boyunca aynı hızda ilerlemiş, ancak daha sonra onu azaltan bazı şeyler tarafından lekelenmiş (Al-Aidarous,2010). Aralarında bu idari işlevin birçok dönemde kalıtsal hale geldiği, örneğin kalıtsal olduğu, bakan İbn Muqla'nın yerine geçtiğinden bahsedildi. Oğlu tarafından On sekiz yaşındayken babasından sonra bakanlığı devralan Ebu'l-Feth ibn al- Ameed, Buyid devletinin kurucusu Imad al-Dawla Ali ibn Buwayh'in bakanıydı. İran'da. Elli yılda Fırat'ın dört oğlunun yanı sıra (Abdel-Fattah,1986).

Ayrıca bazı Abbâsî halifeleri bu makamı kendilerine hizmet eden şahıslara tahsis etmişler, bu yüzden el-Mu'tasım el-Fadl bin Mervan, El- Mu'tasım'ın bulunduğu sırada Bağdat'ta kendisine biat etmek için bakanlığı atamıştır. El-Me'mun öldüğünde Romalıların ülkesi ile birlikteydi. Ona biat ederek, bunu kendisine bildirmek için gönderdi.El- Mutafi Bağdat'a geldiğinde onu bakanlığa kabul etti. El-Muktadir Billah, İbn Al-Moataz'ı mağlup ederek gücünü pekiştirdikten sonra bakanlık görevine Eba Al-Hassan Ali bin Al-Furat'ı atadı. Halifeliğin Muktadir'e devredilmesi (Al-Sabi,1900).

Abbasi nazırının, özellikle ilk Abbasi döneminin sonunda sahip olduğu geniş yetkiler bizim için öncekilerden açıkça anlaşılıyor. Türklerin etkisi döneminde, hilafetin zayıflığı sonucu bakanlık zayıfladı. Halifeler güçlüydü, güçlü bakanlar vardı ve Büveyhiler Irak'a girip halifeyi ellerinden alıncaya kadar bakanlığın konumu zayıf kaldı. Halifeler için sadece hayatlarının çeşitli işlerini idare etmek için bir kitaptır. Ancak Moez al-Devle, hicri 345 yılında Ebu Muhammed el-Hasan el-Muhallabi dışında emirliğinde vezir unvanını vermemiştir. Büveyhi devleti, Ebu Mansur Nasr bin Harun ve Mutahar bin Abdullah, birincisini İran'da, ikincisini Bağdat'ta tutarken, (Al-Khalidi,1969). Kendisinden sonra iktidara gelen bir takım Büveyhi prensleri de onun yolunu izledi. Savaş yerlerine gitmek ve savaş sırasında plan yapmak (Hassan,2011).

Ve Selçuklular iktidarı ele geçirince, hilafet ve onunla birlikte bakanlık canlandı, nazır halifenin yanında durarak, halifenin konumunu güçlendirmek amacıyla Selçuklular karşısında ona yardım etti (Al-Natour ve diğerleri,1992).

İki tür bakanlık olduğuna dikkat edilmelidir:

Heyet Nezareti: Kendi görüşüne göre işleri idare etmek ve ictihadına göre imzalamak üzere görevlendirildiği birini görevlendirmek halifenin görevidir. Hepsini istediği zaman vekalet eden bakan halifeye haber vermelidir (Saltanat hükümleri,1998). Devletin işlerine zulmetmemesi için aldığı ve uyguladığı vekâlet ve geleneklerin tüm tedbirlerini kendi başına yönetmesi ve halifenin caiz olduğu hükmü taklit etmesi, çünkü onda hüküm vermenin şartları göz önünde bulundurulduğundan ve cihadın şartları önemli olduğu için, cihada bakmak caizdir ve cihadın şartları dikkate alındığından, cihadı kendisinin üstlenmesi ve yapanı taklit etmesi caizdir. Zira onda kanaat ve idare şartlarına bakılır ve üçü müstesna imam için doğru olan her şey nazır için de doğrudur. Bir şeyler:

1- Misak Velâyeti: Halife, uygun gördüğü kimseyi emanet etme hakkına sahiptir, Bakan için durum böyle değildir.
2- Halife, ümmeti imamlıktan muaf tutabilir, ancak nazır için durum böyle değildir.
3- Halife, bakanın görevlendirdiği kişiyi görevden alabilir ve bakanın, imam tarafından atanan kişiyi görevden almaya hakkı yoktur. Bu üçü dışında kendisine yetki verilmesi caizliği gerektirir. Eylemi ve onun üzerindeki etkisinin geçerliliği (Abi Ya'la,2000).

İnfaz Nezareti: Bakanın görevi, halifenin uygun göreceği şeyleri uygulamak ve devlet işlerine tek başına bakmamakla sınırlıdır. Halife, tebaa ve valiler arasında aracıdır. Kendisine emrolunanları ve onun adına söylenenleri ve bazı hükümleri uygular. Hükümdarların taklidi ve orduların hazırlanması hakkında bilgi verir ve alınanı Halifeye sunar.Kim önemliyse ve ondan yenilenirse kendisine emrolunan şeyi yapması için önemli bir olay uygulamada tayin edilir ve veli ya da mürit değildir(Abi Ya'la,2000).

- Duvak:

Abbasiler, örtünmede Emevileri izlemişler ve insanları resmî görüşmelerden alıkoyma konusunda savurganlık göstermişlerdir.Belki de İbn Haldun'un (ikinci peçe) dediği şeyin ortaya çıkmasının doğrudan nedeni budur.Durumuna göre, bunlardan birindeki şartları Kapılarındaki perdenin vasiyetine göre iki şehir ve Emeviler bir peçe almış olsalardı, Abbasiler halktan giderek uzaklaşmış, memurların ve saraylıların günleriyle birlikte ordunun sayısı artmış(İbn Haldun,1998) , Devletin çöküşü arttığında, halifeyi

özelden ve halktan gizlemek için üçüncü bir perdeyi kaldırdılar Tam bir perde ve burada üçüncü müteşabih ortaya çıktı ve etkisini güçlendirdi ve Halife'nin danışmanı olana kadar yetkisini genişletti. Tüm önemli işlerde ve devletin çeşitli hayati tesislerinde ve bazı güçlü peçeler, istemedikleri herhangi bir kararın uygulanmasını geciktirdikleri için halifelerden bakanların gücünü zayıflatabildi. Para tahsilatına, meclisindeki büro sahiplerinin varlığına ve bakanların yaptığı her şeydeki benzersizliğine bakarak meseleleri yönetmeye galip geldi (Miskaweh,1992).

- Divanlar:

Abbâsîler devrinde, Abbâsîler'in Perslerin bilgisini kullanmasından sonra divanların çokluğu ve ihtisasları çeşitlenmiş, Abbasîler Emevî teşkilatlarının bir kısmını divanlarda tutsalar da, en iyi modern sistemlere denk gelene kadar eksikleri tamamlamışlardır. Onları zarardan korumak için ayrı gazetelerde yer alıyorlar. Bu işi Khaled Al-Barmaki'ye emanet etti ve Al-Jahshiary şunları söyledi: El-Mansur, paralarına el konulanların isimlerini tutmak için özel bir büro oluşturmuş(Bakanlar ve Kitap,2001)., Emeviler arasında buna Müsadere Divanı deniyordu. Ebu el-Abbas es-Saffah döneminde Emeviler (Al-Ya'qubi,2004).

Halife Mehdi, H. 162 yılında, diğer büroların işlerini denetleyen ve hesaplarını denetleyen ve denetleyen küçük bürolar olan kriz büroları tarafından öldürülmek üzere yeni bürolar da kurmuştur. Haksızlığa ve tahsilattaki keyfiliğe, yüksek fiyatlara, çok sayıda insanın cezaevlerine konmasına, iddialarını incelemeden bakma eğiliminde olan bu büroydu ve bazen bazılarının müsaderesinde meydana gelen adaletsizliğe baktı. İnsanların malıdır (Al-Jahshiari,2008).

El-Raşid döneminde, devlet topraklarının işlerine bakmak için El- Sawafi Divanı oluşturuldu. Ayrıca Halife ve ailesini kaybetmek için bir araç olarak Kayıplar Divanı'nı ve misyonunu yarattı. Abbasi İmparatorluğu'na dağılmış büyük mülkler (Al-Yuzbaki,2001). Ayrıca Abbasiler döneminde Cehbza Divanı, Me'mun'un saltanatı sırasında oluşturulmuş, cariye ve kölenin işleri saraya bağlıydı (Hassan,2011).

İkinci Abbasi döneminde, rüşvet ve dolandırıcılıkla suçlanan bakan, yazar, peçe, işçi ve valilerin haberlerini takip eden, isimlerini kaydedip şartlarını belirleyen ve daha sonra teslim eden resmi bir daire olan Ekstraksiyon Divanı oluşturulmuştur. Kanunsuz ve kanunsuz yollardan topladıkları paralarına el konulması için emir verilinceye kadar durumu halifeye iletir (Al-Yuzbaki,2001). H. üçüncü yüzyılın sonunda, Al-Mu'tadid

Billah, tüm Divanları Diwan Al-Dar veya Diwan Al-Dar Al-Kabeer olarak adlandırdığı bir Divan'da toplayarak Divanları reforme etti (Bitar,1997).

Büveyhiler döneminde biri Büveyhi şehzadesinin makamı, diğeri Abbasi halifesinin makamı olmak üzere iki divan vardı. Büveyhiler Bağdat'a girmeden önce Halife'nin makamı birçok büroyu içeriyordu, ancak Büveyhiler, ellerindeki devlet idaresi Büveyhi devrinin en önemli bürolarından biri haline gelince, Büveyhiler bu bürolardan bazılarını kaldırdılar. Harfler, Karanlığın Divanı, Harcama Divanı, Ordu Divanı ve Postane ve El-Ma'onah Divanı, Hazine Hesabı Divanı ve Onlar Divanı ve Büveyhilerin etkisi hala devam ederken Selçukluların Bağdat'a girmesiyle birlikte Abbasi Halifesinin nazırı Halife Divanı'na nezaret ediyordu (Miskaweh,2004).

3. RAŞİD, EMEVİ VE ABBASİ DÖNEMİNDE ARAP-İSLAM MEDENİYETİNİN ENTELEKTÜEL VE KENTSEL GELİŞİMİ

3.1. Arap-İslam medeniyetinde entelektüel gelişme

3.1.1. Bilginin önemi:

İslam bilimle ilgilendi ve bilimin kazanılması için çağrıda bulundu. Yüce Allah, Resulullah'ın aldığı ilk ilahi emirleri, Allah onu ve ailesini kutsasın, ilmin ve erdemlerinin peşinde koşmayı teşvik ettiğini söyledi. { اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ (1) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ (2) اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ (3) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (4) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ (5)}.(Alak Suresi, Ayet 1-5.)

Bu ayetin büyük ve büyük bir önemi vardır ve İslam'ın insanlığa karanlığı dağıtmak ve yolu aydınlatmak için geldiğini tasdik eder.

Kur'an-ı Kerim'de yaklaşık dokuz yüz yerde ilim zikredildiği gibi, Kuran'da ilmi öven ve mertebesini yükselten pek çok ayet vardır. Kitabında bu ayetlerden çıkar. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ ۖ وَإِذَا قِيلَ انْشُزُوا فَانْشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾(Müceddile Suresi, 11. Ayet)

Yüce Allah dedi ki: وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾ (Ankebut Suresi, 23. ayet.)

İlmin ve ilmin önemini tasdik eden pek çok güzel peygamber hadisleri gelmiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Beşikten mezara kadar ilim iste." Ayrıca: "İlim için yola çıkan, dönünceye kadar Allah yolundadır." Ayrıca: "Kıyamet günü alimlerin mürekkebi, şehidlerin kanıyla tartılır (İbn Raslan,2016)." buyurmuştur. Resûlullah sallallahu aleyhi vesellem, tebliğini imana, akla, bilime ve Araplara dayandırmıştır. Peygamberimiz (asm)'in ilim hırsından doğduğu nesil, bu hırsı gidermiş, bu sebeple o, Hz. Bir asırdan kısa bir süre içinde kendisinden öncekilerin ilimlerini ilk âlimlerden toplamış, sonra onları artırmış ve bütün insanlara nakleder(Dagher,1994). İlim sizi korur, siz parayı korursunuz, para harcamakta eksik, ilim ise harcamakla temizlenir. İlim sevgisi, hayatında taat, vefatından sonra güzel söz ve güzel söz kazanmanıza mahkûm edilen bir dindir. Ölümü ile paranın menfaati de kaybolur, ilim hakimdir, para idare olunur." Hazan onlar sağ iken öldüler, âlimler ebedî kaldıkça kalırlar (İbn Abd Rabbo,1983)." Ve ondan (aleyhisselâm) şöyle nakledilmiştir: Beşinci -yani cahil- olmayın, helak olursunuz (Al-Dinuri,1998)." İbn

Abbas dedi ki: "Süleyman bin Davud'un en hayırlısı, ikisine de selâm olsun, ilim ve hükümdardandır, bu yüzden ilmi seçti, bu yüzden o da ilmi seçti (İbn Hamdoun,2008). Ömer İbnü'l-Hattab, yazar, tarihçi, hukukçu ve belagat ve şiir gibi bazı sanatlara müdahil olduğu için zamanında ilim ve kültür bakımından zengindi. İlim için selâmet ve selâmette öğrenin, âlimlere karşı alçak gönüllü olun ve zalim âlimler olmayın ki, ilmin cehaletinize dayanmasın." Karada ve denizde yolunuz üzerinde (Al-Shatti,1963)". Geniş İslam devletinde hâkim olan güvenlik, istikrar ve sükûnet ışığında, değindiğimiz gelişmelere ek olarak, hocalar ve âlimler de dahil olmak üzere âlim ve aydınların faaliyetlerine sükûnet ve sükûnet içinde başlamaları mümkün olmuştur. Huzur içinde olmak, Doğu'da ve Mağrip'te bir ülkeden diğerine, hepsi güvenli ve seyahatin amaçları varsa, hareket etmek. İslam'daki en büyük yüce, bilgi arayışı bu hedeflerin başında geliyordu, öyle ki ilim talebesinin uzak bir memlekete seyahat etmesi, ilmi kendisinden işiten ve onun talebesi olmak isteyen bir şeyhin veya bir müderrisin elinden ilmi alma şerefine nail olmak için yaygınlaşmıştır. Evrende (Ashour ve diğerleri,1992), kuzey milletlerinin istilaları sonrasında Avrupa'da sınırlarına ulaşan cehaleti dizginlemiş, Yunanistan'ın ve bilimsel Perslerin mirasını korumuşlar, birçok yenilikle koşullarından yükseltmişler ve çalışmada yeni aşamalar kesmişlerdir. Hürriyete, medeniyete ve şehirleşmeye İslam'dan sonra Arapların ilk ilgilendikleri şey, Arap dilinin kurallarını koymak ve İslam şeriatının hükümlerini bilmek, yani dinin dilini ve inançlarını bunlardan korumaktır. Kim yolsuzluk dokundu (Dagher,1982).

3.1.2. İkincisi: Arap İslam devletindeki bilimsel hareketin tarihsel gelişimi:

Hidayet Halifeler döneminden itibaren başlayan ilmî hareket,
Emevîler ve Abbasîler dönemine kadar meyvelerini vermemiştir. İslâm açılan memleketlere yerleşir yerleşmez fikrî hareket gelişmeye ve gelişmeye başlamıştır(Halil,1982). Abbasiler dönemine kadar ulaşmıştır. O aşamaya gelmesindeki asıl etken, Kur'an-ı Kerim'in ve Sünnet'in teyididir. İlim olmayacaktı ve alimler olmayacaktı.

İslam tarihinin tanık olduğu ilk bilimsel hareket, Kur'an-ı Kerim'in kodlanması süreciydi. Sahabelerin çoğu, Hz. Muhammed'in (s.a.v) haleflerinin, Kuran'ı blogların gerçeğinden toplamaya, saklamaya ve kopyalamaya güvendikleri İslam toplumunda, vahiy katipleri ve onu ezberleyenler, dindarlıkları ve güçleri ile bilinenler. Halife Ebu

Bekir es- Sıddık döneminde başlayan ve Kuran'ı tüm ufuklara gönderen Halife Osman İbn Affan döneminde tamamlanan bu büyük ilmî çalışma ve bunun sonucunda tasavvuf ilminin ortaya çıkışı, hafızalara kazınmıştır. Ya da Yezid, çünkü Arap kaligrafisi başlangıçta ayrıştırma ve sözlükten yoksundu ve Arapların ve Müslümanların lehçelerinin fethedilen ülkelerdeki insanlardan farklı olması nedeniyle ve sadece bu değil, Müslümanlar da biliyordu (Ahmed,1991). İmam Ali (a.s.) liderliğindeki sahabeler, Abdullah bin Mesud ve Abdullah İbn Abbas ile Ubeyy İbn Ka'b tarafından üstlenilen Kur'an-ı Kerim'in tefsir ilmi, Hz. Muhammed el-Fadl, salât ve selâm olsun ki, geleneksel tefsir denilen veya onların anlayışına göre, yani kanaatlerin tefsiridir. İslami mevzuatın ikinci kaynağı da alınmıştır. yani hadis, Rasûlullah (s.a.v) döneminde, Ebu Bekir, Abdullah bin Al-Abbas ve Abdullah bin Amr bin Al-Aas tarafından tasnif etme girişimlerinin ilk başlangıcı olarak göründüğü için, Resul Muhammed (Sallallahu aleyhi ve Sellem)'den nakledilmesine rağmen hayattayken hadis yazmanın yasak olduğunu; Bu yüzden onu reddetmiş ve Müslümanları Kur'an-ı Kerim ile meşgul etmiş ve bu iki esas temelinde bir dini ilimler zümresi oluşturulmuş(Al-Rahim,2006). Ve İslam'da ilmî harekette dinî düşüncenin ön planda olması doğaldır. Yani bir Müslüman'ın dininin aslını ve o dinin gerçek boyutlarını ve amaçlarını anlamaya başlaması mantıklıydı. Eğitimin amacı bir sünnet göstermek, onunla bir bid'atı bastırmak veya bunlardan birini öğrenmektir. hayat, daha ziyade İslam, dünya hayatı ve ahiret hayatı hakkında yeni kavramlar getiren, hayata ve problemlerine ve onun dışlanmasına derinden bakan(Halil,1992), çok basit bir şekilde başlangıçların olduğu anlamına gelen büyük kapsamlı bir devrimdi. Bilimsel rönesansın temelleri, ilk çağlarda kimilerinin meşru, aktarım, pozitivist ya da doğa bilimleri olarak tanımladığı dini bilimlere ve kimileri tarafından dil bilimleri olarak bilinen dil, edebiyat ve dilbilgisi gibi onunla bağlantılı bilimlere dayanıyordu. , ya da yabancı bilimler denilen akıl bilimlerinin kapsamından ayrılanlar ya da ilkler tarafından açıkça ortaya çıkmadıkları için görüldüler. İslam, ancak fethedilen ülkelerin halklarıyla temas yoluyla biliniyordu (Ahmed,1991).

Emeviler döneminde ilmî hareketin gelişimine gelince, açık memleketlerdeki kültür, ilim ve ilim merkezlerinin halkları ile medeniyet etkileşiminin etkisi, Müslümanlar arasında karşılıklı bir etki yarattı ve bu alimler, algıları ve en zengin kültürü zenginleştirdi, Arapların, Arap İslam medeniyetinin önemli bir yapısını oluşturan dünya bilimsel mirasını özümseme arzusunun yanı sıra, bu bilimleri Araplaştırma

girişiminde bulunan ve onlardan yola çıkan Arap-İslam kişiliğinin ortaya çıkmasına neden oldu. Bilimleri İslami metodolojinin değişmezleri ışığında köklendirin Sevgili Fadl (Owais,1996), Peygamber'in hadislerini ilk kez toplamaya ve aktarmaya özen gösterdiği için, kadı Ebu Bekir bin Muhammed bin Hazm'ı yazmaya başlaması için görevlendirdi. Muhammed'in Sünnetleri, Allah'ın salat ve selamları onun ve ailesinin üzerine olsun, onunla birlikte korundu ve o zamandan beri asil Nebevî hadisleri yazmaya ve onları uydurma hadislerden arındırmaya başladı ve bu da Hz. başka bir bilimsel bilgi grubunun geliştirilmesi. Hadis ilmiyle ilgilidir (Ahmed,1991) ancak Emevi devletinin kuruluşundan, dini rengin bir şekilde ortadan kalktığı ve artık Resul Muhammed'in döneminde olduğu gibi olmadı, Hz. ailesi ve doğru yönlendirilmiş halifeler ve bir tür maddi siyaset ortaya çıktı, ancak ne olursa olsun, tarihçinin Emevi politikasında küresel olduğu için bir hata bulması zordur ve Emeviler şüphesiz onlardan bazılarıydı. Muawiyah bin Ebi Süfyan'ın, şüphesiz bazılarının aksine Medine'deki camide düzenlenen ders çevrelerinden alınan bilimsel oturumlara olan ilgisinden kaynaklandığı gibi, bilime olan sevgisi ve ilgisi, Ve bilime ve bilime önem vermeyenlerin Hatta II. Velid, III. Emevî döneminin başlangıcında yaşanan siyasi çalkantılara ve Emevi Hilafetine karşı çıkan isyan hareketlerine rağmen(Al-Kharbutli,1996), kendilerinden öncekilerin ve onların örneğini eğitim alanında takip edenlerin ilmi yolunu sürdürdüler, ancak bu olmadı. Örneğin Emevilerin bilimi besleme ve kullanma arzusunu engellemek. Muaviye bin Ebi Süfyan bir hadis âlimi olduğu için Resulullah (s.a.v.)'den hadisler nakleder (İbn Saad,1987). Ve bu halife hakkında iyi bilinir☹ Al-Masoudi,1996). "Kurnaz, inatçı ve katı. Medeniyet ve ilmî başarıları ise şöyledir: “Âlimler ve hukukçularla oturan ve onlardan uzak duran bir ibâdet.” Ayrıca, ilmi ve dinî yönü iyi bilinen (İbn Asaker,1995). Sadece Emevi Halifesi Ömer bin Abdülaziz'den bahsetmek gerekir (İbn Asaker,1995). Abbasi dönemi geldi ve haklı olarak İslam medeniyeti ve Ebu Cafer el-Mansur gibi Beni el-Abbas halifelerinin keskinliği çağıydı. Bu Malik bin Enes, Ebu Cafer el-Mansur'un bilgisini şöyle övdü: “Ebû Cafer el-Mansûr, selef ve âlimlerden gelip geçenler hakkında bana yaklaştı, onu insanların en bilgilisi buldum, sonra ilim ve fıkıh ile bana yaklaştı ve onu insanların en bilgilisi buldum. O'nun hakkında toplayıp ihtilafa düştüklerini onlara haber verdiler, rivayeti ezberlediler ve işittiklerinden haberdar oldular (İbn Kuteyba,1967)." O da oğlu Mehdi'ye İmam Malik bin Enes ile birlikte seyahat etmesini emretti ve ondan ilim ve fıkıh aldı (İbn Kuteyba,1967). Al-Rashid,

Al- Mamun, Al-Mutawakkil ve diğerleri bilgi aramaya ve acele etmeye hevesliydiler (Al-Thalabi,2007). Bundan dolayı âlimleri teşvik etmeye, ilmi insanlara yaymak için çaba sarf etmeye hevesli olmuşlar, pek çok ilim ve sanatı korumuşlar, yani modernistlere, yazarlara ve şairlere para ve fahiş hediyeler harcamışlardır. Parayla ekonomisiyle tanınan Mansur, yeninin icat edilmesinde ve bilimsel hareketin gelişmesinde rekabet yaratmak için parası bilim adamlarının dehalarına yönlendirildi ve seminerlerine katıldı, maaşı iki olacaktı. Kim Kur'an'ı ezberler, hadis rivayet eder, ilim öğrenir ve onda gezinirse, onun maaşı dört bin dinar olurken (Al-Zahrani,1983), Me'mun altına tercüme edileni tartar ve halifeler, âlimleri onurlandırmak için para harcarlardı. Abbasiler döneminden, özellikle de ilk refah ve zenginliğe tanık olduklarından beri, Halifelerin meclisleri edebiyat, müzik ve bilim gibi çeşitli bilimsel oturumlara tanık olmuş (Savunma). Ve tarihçilerden biri bunu şöyle ifade etmiştir: en büyüklerinden biriydi Halife ve şehzadelerin sonuncusu ilim ve âlimleri saraylarına alıp onlara cömertçe ihsanda bulunmaktır ve bu olgunun işaretlerinden biri de, dönemin büyük mütercimlerinden olan Huneyn ibn İshak'ın Hz. zaman, el-Ma'mun'dan altına çevirdiği kitapların ağırlığını alırdı ve tercümanını kalın, ağır kağıda yazıp büyütmek için çok açgözlüydü. Al-Masoudi's Law kitabı için kendisine ödül olarak Prens Mesud Al-Ghaznawi'ye gümüş taşıyan üç deve gönderen Al-Biruni'nin aksine (Farraj,2002). Hilafet, aynı zamanda Abbasi Halifeliği bayrağı altındaki vilayetleri de içeriyordu. Tuluniler, İhşidiler ve Hamdaniler ilim, edebiyat ve kültürle ilgilendiler ve alimleri teşvik ettiler ve onların meclisleri, aralarında itibarlı ve ünlü olanlar tarafından karşılandı. Şehzadelerin saraylarında ve alimlerin evlerinde verildi (Al-Nabrawi,2001).

İlk Abbâsîler döneminde Müslümanlar, tefsir ve tasnif aşamasına geldiler.H. 143 yılına kadar, imamlar ve âlimler, onları ezberleyenlerden konuşur veya düzensiz gazetelerden bilgi görürlerdi. Abbasi Halifesi Ebu Cafer el-Mansur sayesinde alimleri bu yöne yönlendiriyor. Müslümanlar, alimlerin ölümünün İslam hukukunu kurcalamayı müjdeleyeceğinden korktular.Bu nedenle Ebu Cafer el-Mansur, İmam Malik bin Enes'i istedi. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hadislerini toplamak ve onun rivayetlerine güven duymak için Medine'de onu ziyaret ettiğinde, ona: "Ey Ebu Abdullah, bu bilgiyi koy ve yaz. Onu kâğıda dök ve ondan kitaplar yaz... Ve ben ortadakileri ve imamların ve sahabelerin üzerinde anlaşmaya vardıklarını kastediyorum ki, insanları senin ilmine ve kitaplarına ulaştıralım ve onları şehirlerde

yayalım ve biz onları emanet etmeyiz. Onunla çelişmek ve ondan başkasını yargılamak değildir (İbn Kuteybe,1982).” Bunun üzerine İmam Malik, El-Muvatta adlı kitabını yazdı. El-Mehdi, sapkınlara ve ateistlere yanıt olarak tartışmalı kitapların sınıflandırılmasını ilk sipariş eden kişi olarak kabul edildiğinden, yazarlığı ve sınıflandırmayı teşvik etmede babasının biyografisini takip etti(Al-Suyuti,1997).

Benî Abbas halifelerinin âlimlerinden Halife el-Me'mun'a gelince, o, âlimleri her alanda yazmaya teşvik etmeye hevesliydi ve Farra'ya gramer prensiplerinden topladıkları ve ilminden ne tür eserler bestelediğini emretti. Araplardan işitmiş ve amacına ulaşmak için Hilafet'in evinin taşı olan Fara'ya bir oda ayrılmasını emretmiş ve bütün imkân ve teçhizatı oraya koymuş. Kendinden önceki ilim ve müelliflikten başka bir şeye bağlı olmadığını, tefsir ve tefsirinde kendisine yardımcı olması için kâğıdı topladığı için (İbnü'l-Cevzi,1992) ve el-Memun'un ilminin bolluğu ve kültürünün genişliği için bazı kitaplar yazmıştır. Peygamber'den Sonra Halifelerin Erdemleri Hakkındaki Argümanlar Üzerine Bir İnceleme, Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun ve Peygamberlik Bayrakları Üzerine Bir Mesaj (Al-Suyuti,1982). Allah katında, Ali olarak adlandırılana kadar bilgisinde ve literatüründe eşsizdir. - Memun Al-Asghar, görgü ve erdemleri için ve amcası Al-Ma'mun'a benzetilerek (Shalaby,2003). O dönemin siyasi ve ekonomik çalkantıları nedeniyle ikinci Abbasi döneminde ilmî hareketin kayda değer bir gelişmesinden tarihi kaynaklarda bahsetmemiştir ki bu da ilmî yönü kesinlikle etkilemiştir. Büveyhi döneminde bilimsel hareketin gelişimi. Bazıları Buyid dönemini bilimsel bir gelişme olarak nitelendirdi.Oryantalist Bosworth, Buyid dönemi için “düşünce ve edebiyatta parlak kültür çağı(Büveyhilerin Askeri Teşkilatı,2001)”dedi. Ancak onların devrini diğerlerinden ayıran şey, ilmî hareketin yayılmada azami ölçüde ilerlemesine izin vermek için çok çalışmış olmalarıdır (Mneimneh,1987). Bu nedenle, Benî Büveyh hükümdarlarından bazılarının kültür sevdalıları olduklarını ve bilimi teşvik etmede rolleri olduğunu görüyoruz. Bu çağ, ilmî ve edebî bereket ve kültürlerin çokluğu ve farklılığı ile karakterize edilmiştir. Büveyhiler (Al-Zuhairi,1949), Fars kökenli olmalarına rağmen, Arap kültürünü edebiyat ve ilimlerinin araştırılmasında teşvik etmişler ve edebiyat âlimlerini, edebiyatın her alanında tasnif ve beste yapmaya teşvik etmişlerdir. Şimdi bilgi. Çeşitli Saniya ve şairlere ve yazarlara kapılarını açtı ve onların prenslerinin birçoğu geniş bir kültürle eğitim gördü ve bu, oğullarının nesli için, yani devletin görkemi ve devletin desteği ve devlet desteği çağında geçerlidir.

Onlardan sonra gelenlerden bazıları Irak'ta yönetimin temel direklerini sağlamlaştırarak ve saltanatı boyunca karşılaştığı düşmanca hareketler için Arapça dilini geliştirmedi ve onun için tercüme ediyordu (Al-Hamadhani,2012). En parlak yazarlara ve en parlak yazarlara göz atın. Entelektüel yaşamda etkilidir.

Selçuklu dönemine gelince, bu devirde ilmî hareketin gelişmesinde nazır Nizam el-Malik el-Tusi'yi örnek alabiliriz. Toplum ve onların ilerlemesi ve hedeflerinin başarısı üzerindeki etkisi (Ez-Zuhairi,1982). Çağdaşlarından biri olan Ebu'l-Vafa bin Aqeel (ö. 513 H. / 1119 AD) bunu şu sözlerinde teyit etmektedir: "O'nun seyrettiğimiz günlerini, işittiğimiz bütün günlerde büyümüş ve gördüğümüze inanmıştır. … Sisteme gelince, davranışı cömertliği, cömertliği, edep ve dirilişi ile akılları kamaştırdı." Din bilgisi için mektepler inşa ettirdi ve üzerlerinde durdu, ilim tabutları ve ehli, iki mukaddes mescid çağı, kitapçıların yaşı, kitapların satın alınması. Âlimlere dikkat etmek (Ibn al-Jawzi,1992), ilim yükseltmek, mektepler, mescitler, ribat ve kıyam yapmak." Sübkî, meclislerini şöyle anlatır: "Ve onun meclisleri, alimlerin yaşadığı, imamların ve zühdün yaşadığı. Şurasına Ebu'l-Kasım el-Kuşeyri, Ebu İshak el-Şirazi, İki Kutsal Caminin İmamı Ebu'l-Ma'ali el- Cüveyni ve diğerleri katılır (bin Taqi al-Din,1992). Organizasyonları arasında pazartesi günleri düzenlenen bir sempozyum kurulması vardır. doktrinde yaş veya durum sınırlaması olmaksızın bilim adamları ve yazarların katıldığı her hafta düzenlenen Bilimsel konulardaki tartışma konseyi ve belki de oturuma bizzat başkanlık ederek tartışmanın zenginleşmesine katkıda bulundu ve devlet yönetimi ile meşgul olmasına rağmen, bu onun bilim konseylerine katılma ve bilimsel tartışmalara katılma kararlılığını bozmadı.Al-Subki şöyle diyor: "Nizam el-Malik Bağdat'ta bir okul, Belh'te bir okul, Banyapur, Herat, İsfahan, Merv'de bir okul, bir okul inşa etti. Emel ve Taberistan'da, Musul'da bir okul, Irak ve Horasan'da her şehirde bir okulu olduğu söyleniyor (Al-Subki,1987).

3.1.3. En önde gelen Arap bilimleri:

Araştırmacılar Arap bilimlerini üç bölüme ayırdılar:

1- İslam'ın gerektirdiği ilimler olan Kur'an, hadis, fıkıh, dil ve tarih ilimleri olan, İslami ilimler veya İslami edebiyat denilebilir.
2- İslamiyet öncesi dönemde olan ve İslam'da gelişen ilimler olan şiir ve belagat, İslam öncesi veya Arap edebiyatları olarak adlandırılabilir.
3- Tıp, felsefe, mühendislik, astronomi gibi diğer dillerden Arapçaya aktarılan

bilimler ile egzotik veya yabancı bilimler denilen diğer.

Müslümanlar, ihtisasların kökenlerini ortaya koydukları, onlar için oturdukları ve onlarda mükemmelleştikleri gibi, bilimi kapsamlı küresel anlamıyla bilmişlerdir.Müslüman alimler arasında hukukçu, konuşan doktor ve bunların arasında matematiksel kimyager, astronom vardır. , jeolog ve bazıları bu disiplinlerden sadece birinde üstündür.Müslüman bilginlerin çeşitli dallarıyla tıp, kimya, spor, astronomi ve madenciliğin temellerini attıkları bilinmektedir.Jeoloji, botanik ve zooloji, bilim alanında Müslümanlar tıp alanında ilmî deneylerden istifade ederek eski halkların bildiği ve nesilden nesile aktarılan kadim tıbbı biliyorlardı, ancak tıbbı kökenleri ve kuralları ile bir bilim haline getirdiler ve nübüvvet tıbbını da biliyorlardı. Hz. Muhammed'in hadislerine dayanan, barış ve nimetler onun ve ailesinin üzerine olsun. İmam Buhari'nin de aralarında bulunduğu hadisler. Peygamberin Tıbbı, tıbbın Müslümanlardan geçtiği bir aşamayı temsil eder.Emeviler döneminde Emevi Halifeleri doktorlarla ilgilendiler.Emeyye döneminin en ünlü doktorlarından biri, hekim İbn Athal'dı. Muaviye Yen Ebi Süfyan'ı reçete eden, ilaçların bileşimini bilen yetenekli bir hekimdi (Al-Nabrawi,1992). Ve Müslümanlar arasında kurulan ilk bimaristan, el-Walid ibn Abd al-Malik tarafından Şam'da kuruldu. Al-Tabari şöyle yazdı: "El-Waleed bin Abdul-Malik cüzzamlıları hapsetti ve insanlara karşı isyan etmelerini engelledi. Onlara rızık verdi (Haberciler ve Kralların Tarihi,2002)." Abbasiler de tıpla ilgileniyorlardı. Bu çağda, Bakhchiwa ailesi ortaya çıktı. Bakhchio'nun babası, ardından oğlu Gabriel ve daha sonra Abbasi sarayında ilmî konumu ortaya çıkan Bakhchio' bin Cibril'den ve Bakhchio'nun babasının kitabının en ünlü izleri olan The Ticket Book on Medicine'den (İbn al-Ghazi,1990). Abbasiler döneminde de tanınan, Müslüman hekimlerin şeyhi ve ansiklopedik bir bilgin olan hekim Ebu Bekir ibn Zekeriya er-Razi, tıp konusunda en ünlüsü el-Havî olmak üzere birçok kitap yazmıştır (El-Kafti,2005). Ve kızamık ve bahsi geçenlere ek olarak insanlığın üçüncü hocası olan doktor İbn Sina da Abbasiler döneminde ortaya çıkmıştır. Tıpta ve şifada tabiatta, hayatta, bitkilerde ve diğer eserlerde ünlenene kadar tıpta ve diğer eserlerde ün kazanmıştır. Abbasi döneminde Şeyh Al-Rais olarak (Al-Dhahabi,2008).

Matematikte Araplar, insan aklının bildiği en tehlikeli aritmetik sembolü olan sıfıra yönlendirildi. Araplar ayrıca ondalık kesri, bir dairenin çevresi ile çapı arasındaki oranı, yani harf (i) olarak adlandırılan oranı da biliyorlardı. (Bilgelik Evi) kitap

hazinesinden sorumlu olarak, Almagest'i Ptolemy'ye kısaltmasını ve ona (Sind Hind) adını vermesini emretti. (Al- Kafi fi Al-Hassab) adlı kitap, dönemin en ünlü kitaplarından biri haline geldi (El-Kıfti,1980).

Ayrıca Müslüman Araplar cebir bilimini kurdular ve bu bilim onların dehasının ürünüydü ve Avrupalılar arasında hala (Cebir) adını koruyor. Büveyhiler döneminde Latince ve El-Karkhi'nin kitabı (Al-Jabr ve Al-Muqabala üzerine Al-Fakhri (Al-Hashimi,2001).

Müslümanların astronomideki en önemli keşifleri, dünyanın küreselliğine ve kendi ekseni etrafındaki dönüşüne ulaşmaları ve dünyanın çevresini ve güneşin başucundaki sapmayı tahmin etmeleridir. Bağdat'ta, özellikle Hikmet Evi'nde ve bir diğeri de Şam'da (Al-Rahim,2001).

En ünlü Arap astronomlarından biri, hayatının çoğunu gök kürelerini gözlemleyerek geçiren Ebu Abdullah Muhammed bin Cabir bin Sinan El-Battani Al-Sabi'dir. Güneşin ortalama yörüngesi. En ünlü kitaplarından biri "Astronomi kadranları arasındaki burçların yükselenlerini bilmek(Al-Dhahabi,2000)."

Araplar kimya ilminde de üstün idiler ve bu ilim Araplar tarafından önceleri zanaat ilmi olarak bilinmekteydi ve bu ilim Arapların Yunanistan'dan Halid bin Yezid bin Muaviye'nin emriyle ilk tercüme ettikleri ilimdir. 85 yılında ve Khaled kimyayı keşişlerden Merianus adlı bir keşişin elinden öğrenmişti., kitap (Al-Sahifa Al-Kabeer) ve diğerleri (Al-Hashimi,2001). Araplar ve Müslümanlar, kimya ilmini teşkilatlandırıp, onun temell erini ve ilmî prensiplerini ortaya koymuşlar, onların gayretleri ve deneyleri onun ilerlemesinde tesirli tesir yapmış ve onunla çalışmakta tecrübeyi zaruri bir unsur haline getirmişler ve sihirle karışık kimya teorileriyle savaşmışlardır. Ve büyücülük ve alkaliler, gümüş nitrat, arsenik, vitriol (sülfürik asit), kafur ve altın suyu ve metalleri çıkarmak, çelik yapmak ve daha pek çok şey için kimyayı kullandılar (El-Maidani,1987).

Cabir bin Hayyan, kimya biliminde en ünlü Müslüman alimlerden biri olarak kabul edilir ve ona İmam Cafer es-Sadık, barış onun üzerine olsun tarafından öğretildi ve kimyada deneysel yöntemi vaaz eden ilk kişi oldu ve o Sülfürik asit ve kraliyet suyu ve asetik asit ve diğerlerini ilk hazırlayan kişi olduğu için birçok kimyasal bileşiği keşfetmesiyle tanınır ve (asrar) (tuzlar) (element) (faydaları) dahil olmak üzere birçok kitabı vardır (İbn Khallikan,1974).

Araplar sadece bahsi geçen ilimlerde mahir olmakla kalmamışlar, büyük bir gayret

göstermişler ve bütün beşerî ilimlerde örnek olmuşlardır; Tarih, coğrafya gibi dil bilimleri ve edebiyat, dilbilgisi, şiir, dil gibi dil bilimleri ve bu çalışmada ustalaşması zor olan diğer bilimler (Al-Akkad,2002).

Arap bilimlerinin büyük çoğunluğunun köklerinin diğer uygarlıklardan alınan ve Araplar tarafından geliştirilen bilimlere dayandığını ve bu gelişmenin, bir dilden konuşmayı aktarmayı amaçlayan tercüme ve Araplaştırma hareketiyle yakından ilişkili olduğunu belirtmekte fayda var. Farklı halkların medeniyetleri arasında bir iletişim aracı olarak dilin başka bir dilden diğerine aktarıldığı ve tercüme kelimesinin kökeninin (EbuHalil,1995,) tercüman anlamına gelen Turgoman kelimesinden türemiş Farsça olduğu ve tercümeler üzerine toplandığı söylenmiştir (İbn Sayyida,2002). İslam öncesi Araplar diğer komşu halklar ve muhatap oldukları milletlerle temas halindeler. Süryanice'den Arapça'ya ve Yunanca'dan tercüme hareketi de aktifti.İslam öncesi dönemde Araplar, diğer halkların dillerini biraz biliyorlardı ve bu Al-Harith bin Kalada Al- Thaqafi ve oğlu Al-Nadr'ın İran'da Cundishapur okulunda tıp okuduğu söylenir (El-Kıfti,1997).

Tercüme hareketi en dar sınırlarında başlamış, kapsayıcılık ve yayılım niteliğini üstlenmemiş, şer'î kural ve denetimlere sahip olmamıştır ve buna delil Suyuti'nin şu sözüdür: Müslümanlar, hicri birinci asırdan itibaren yabancıların memleketlerini fethettikleri zaman Müslümanlara girmişlerse de, seleflerin onu araştırmasına engel olunduğu için, onlardan artmamıştır ve aralarında meşhur olmamıştır (Al-Nashar,1982)".

Emeviler döneminde ise çeviri, bireysel, faydacı, sınırlı olmasıyla ayırt edilirdi. Emevi döneminden itibaren saf Arap kültürü ile diğer milletler arasındaki iletişim iki şekilde gerçekleşti: Birincisi sözlü, ikincisi sözlü. İkinci yol Emeviler zamanında dar kalmıştır (Al-Takhayna,1982). Kaynakların bahsettiği tercümeler arasında Halid bin Yezid bin Muaviye de vardır, çünkü H. 85 yılında vefat eden Halid, hilafet kazanmaktan ümidini kestiğinde vefat etmiştir. , bilime yöneldi ve Merianos al-Iskandarani'nin elinde zanaat bilimini (kimya) okudu, daha sonra kimyanın Arapça'ya transferini emretti ve Abd al-Malik ibn Marwan döneminde tıp üzerine ilk kitabı tercüme etti. Yazarı Aharon ibn Al-Iskandarani'nin oyununun tıp ansiklopedisidir (Ebu Halil,1992), ancak çeviri hareketinin Emeviler döneminde gelişmemiş ve gelişmemiş olduğu görülmektedir. Bunun belki de ana nedeni, o ülkenin çalkantılı siyasi koşullarından kaynaklanmaktadır. Halifelerinin geç döneminde, ancak özellikle ilki Abbasi

döneminde, nicelik ve nitelik olarak geniş bir alana yayıldığı için gelişmiştir. Ebu'l-Abbas'ın halifeliği ile, saltanatı sırasında birçok kitap tercüme edilen ilk Abbasi Halifesi Saffa ile. Hassan bin Sinan Al-Tanukhi Al-Anbari Arapça, Farsça ve Süryanice yazdı ve kasabın elindeki kitapları ifade ederdi (İbn Katheer,2006)".

Ve Halife Ebu Cafer El-Mansur, alimlerin ilmini besleyen ve onun saltanatı sırasında pek çok kitap tercüme eden önde gelen halifelerden biriydi. Kalila ve Dimna kitabı ve Sindh Hind kitabı ve Aristoteles'in mantık kitapları ve diğerleri de dahil olmak üzere onun için çevrildi ve onun için Ptolemy'nin Almagest kitabı ve diğer tüm eski Yunanca, Roma, Pehlevi, Farsça kitapları ve Süryanice, ve onlar insanlara çıkarıldılar, onlar da ona baktılar ve onun bilgisine bağlandılar (Altın ve özün minerallerinin destekleyicisi,).

Halife Harun er-Reşid dönemi, farklı bilimleri ve ilmleri benimsemek için gösterdiği büyük çabalar ve bilimin öncülerine sahip çıkması nedeniyle bilimin gelişmesi açısından altın çağ olarak kabul edilir ve Abbasiler dönemindeki İslam fetihleri, İslam'ın fetihlerinin önünü açmıştır. Yanlarında getirdikleri ve o zamanın en iyi alimlerine tercüme etmeleri için emanet ettikleri değerli kitapları bulmalarının yolu. Ankara'da, Amoriyah'ta ve diğer Roma ülkelerinde Müslümanlar onları açıp onu tercüme mütevellisi olarak atadıklarında ve onun elinde yazması için yetenekli bir kitap hazırladığında, El-Rashid, Al-Âmin, Al- Memun ve onlardan sonra halifelerden El-Mütevekkil günlerine kadar (El-Kıfti,1997). Ve Halife El-Ma'moun döneminde Çeviri hareketi, Memun'un saltanatı sırasında büyük bir refah ve kesintisiz ilerleme geldi. Bu ilmî hareketi desteklemek ve saltanatı döneminde tercüme edilen ilim ve ilimlerin kapsayıcılığı açısından daha önce görülmemiş bir şekilde göstermek için büyük bir faaliyet ve çaba sarf etti (Al-Huymel,1985).

İki Halife El-Mu'tasım Billah ve El-Vazikullah dönemine gelince, Halifeliğin Bağdat'tan Samarra'ya devrine rağmen tercüme hareketine olan ilginin durmadığı, ancak bu iki halifenin tamamen durmadığı görülüyor. Onu denetlediler, ancak daha ziyade kendilerini temsil etmesi ve Hikmet Evi'ndeki işleri, özellikle de çeviri ve yazarlık çalışanlarının faaliyetlerini üstlenmesi için birini atadılar ve Muhammed ibn Abd al için çok para ve çekici bir maaş akıttılar. -Bu iki halifenin veziri olan Malik el-Zayyat, Hikmet Evi'nin faaliyetlerini bizzat denetledi (Abdul Ghani,1993).

Halife el-Mütevekkil ala Allah, saltanatı sırasında etkinliğinin artması nedeniyle tercüme hareketine de büyük önem verdi. Bu halife, bilgide en iyi insanları seçerdi ve

biz de dillerden tercümeye güvenirdik. Dildeki yeterliliklerine ilişkin bilgilerini sağlamak ve çevirdikleri bilgilerin doğruluğundan emin olmak için onları test ettikten sonra (El-Kafti,1993).

Mütevekkil Halifeliğini takip eden dönemde, Mütevekkil'in Türkler tarafından öldürülmesi ve Mütevekkil'in Osmanlı Devleti'ne müdahalesi sonrasında Abbasi Halifeliği'nin yaşadığı siyasi çalkantı nedeniyle tercüme hareketinde herhangi bir faaliyet görmedik. Onlardan sonra ilimlerin Arapçaya tercümesinde tercüme, hem Allah'a gücü yetenlerin

Hem de Allah'tan korkanların devrinde dikkat çekici bir faaliyet olmuştur (İbn Al-Omrani,2006).

3.1.4. Arap İslam Devletindeki Eğitim Kurumları:

1- Camiler: Cami, Arap İslam medeniyetinde mektebin ilk çekirdeği olup, cami namaz ve ilim öğrenmek Müslümana farz kılınan namaz gibi görevlerden biri olduğu için camiler kapılarını eğitime açmışlardır. Bazı bilginler ve yazarlar, İslam öncesi veya çağdaş şiirden bir şiiri yorumlarlar, üçüncü bir köşede, müritleri etrafında oturan, onlara hadislerin bazı kökenlerini açıklayan veya onlara ayetlerin ayetlerini açıklayan bir bilgin buluruz. Yüce Kuran (Al-Kharbutli,1992).

2- El-Ketateb: Okuma-yazma ve Kur'an öğretmek için camiye bağlıydı ve yanında tutuldu ama bundan sonra istifa etti. Kur'an-ı Kerim'i ve dini öğrenmiş, yer kitap olarak anılmış ve kitabın hicri ilk asırlardaki durumu, bir yüksek tahsilin başlangıcı olması nedeniyle büyük önem arz etmiştir (Al-Haşimi,1982).

3- Okullar: Okulların teknik, idari ve imar açısından bu amaca yönelik olarak hazırlandıkları için eğitim ve öğretim kazanımı için en uygun eğitim merkezleri ve tesisleri olduğu bilinmektedir. Kurduğu Dar Alam Sabor bin Ardashir Batı Bağdat'ta H. 383 yılında İbn Kesir'in şu sözlerine dayanarak: "Sanırım bu, hukukçulara atanan ilk okuldu ve nizamdan çok önceydi(Başlangıç ve Son,) ".

   Ancak teknik anlamda kurulan okullar, Selçuklu nazırı Nizam el-Malik el-Tusi tarafından Bağdat, Basra, Musul ve diğerlerinde kurulan muntazam okullardır ve bunların asıl kuruluş nedeni, mezheplere karşı çıkmak için doktrinel ve

siyasi idi. Mısır'da Fatımiler (Al-Rahim,1996).

4- Kütüphaneler: Semerkant, Bağdat, Kahire ve İskenderiye'de kâğıt sanayisinin gelişmesiyle bu medeniyette insanlar kitap almaya başladılar. Kitab al-Fihrist'in yazarı ve Mu'jam al-Buldan ve Mu'jam al-Udaba'nın yazarı Yaqoot al-Hamawi. Dizinleri on cilt olan Basra kütüphanesi ve Bağdat'ta otuz altı kütüphane vardı ve ayrıca evlerde bulunan özel kütüphaneler var ve içindeki araştırmacılar sıradan insanların elde edemediği değerli ve ender kitaplardır. Entelektüeller arasında edebi ve bilimsel bir coşkuyla sonuçlanan bir tür entelektüel fetih olan Bağdat'taki Bilgelik Evi'nin kütüphanesi gibi (Ebu Halil,1983).

3.2. Arap İslam devletinde kentsel hareketin gelişimi

Arapların Arap Yarımadası sınırlarının dışına taşması, Pers ve Roma devletlerine karşı kazandıkları zaferler, fethedilen ülkelerin halklarıyla kaynaşmaları, mimari sanatlarını bilmeleri ve devrim katılmaları bu taklitlerin taklit edilmesinde etkili olmuştur. Halkları mimarilerinde bu yüzden şehirler, saraylar, evler ve camiler inşa ettiler. Dinlerinin öğretileri doğrultusunda İslam mimarisi ayrı bir sanat olan yeni bir formda ortaya çıktı ve İslam mimarisi harika,(Mahasna,2001) çeşitli içeren bir kitaptır. Ve hayatın tüm yönlerinin bilimlerden, fikirlerden, sanatlardan, hassas endüstrilerden, matematik ve mühendislik bilimlerinden, ayrıca hat sanatından ve zevk güzelliğinden toplandığı Arap İslam medeniyetinin yönlerinin rafine görüntüleri. Bina harcamaları ve harcamalarının tümü İslami inanç tarafından yönlendirilir (Obaid,2001).

Şunu belirtmekte fayda var ki, İslam mimari sanatlarının her biri gelişme sürecinde ortaya çıktığı ülkede şehirleşmenin gelişimini yaşamış olsa da, çağlar boyunca gelişen İslami yapılara ve yapılara yakından bakanların onlarda bir Diğer milletlerin, camilerin, camilerin, okulların, bimaristanların ve diğer İslami anıtların özellikleriyle ilgisi olmayan Arap İslami yaratıcı özelliği, otantik Arap düşünce ve zevkinin verileridir.Arap Müslüman, genel planlamada temsil edilen mühendislik kavramlarını gerçekleştirmiştir. Kurulduğu temel işlevi yerine getirmesini sağlayan bina ve ana birimlerinin dağılımında ve onun hassas anlayışını yansıtan estetik ruhu vurgular ve Müslüman mimarlar zirveye ulaşana kadar güzellik zevkini vurgular. Arap Müslüman mühendisin bir cami, okul, bakımevi, saray veya başka bir mimari ürünü inşa

etmemesi gibi, birçoğu bugün hala ölümsüz olan inşa ettikleri binalar için sanatsal ve mimari mükemmellik. Bilimsel ve sanatsal ruhla karakterize edilen Müslüman mimar, jeolojik ve coğrafi doğayı, nemin etkisini ve bu bina için aydınlatma ve havalandırmanın önemini ve ayrıca planlamayı biliyordu. Ve Müslüman mimarın çalışmalarının ciddiyetini doğrulayan hazırlık ve ön tasarım (Al-Homsi,1992).

İslam mimarisinin en belirgin özellikleri ve özellikleri bunlardır. Gelişimine gelince, İslam mimarisinin tanık olduğu gelişim, kökenler, kaynaklar, çıkarımlar, eklemeler ve çeşitli gözlemler, uygulamalar yoluyla daha önceki aşamalardan geçerek ulaştığı kaçınılmaz bir aşamadır. Açık ülkelerde zihniyeti açılan Müslüman sanatçının yaşadığı deneyimler ve mimari planlama ve tasarımın farklı modellerinde sekizgen, altıgen, şatafatlı payandalar, payandalar, sütunlar ve kubbelere ek olarak daire ve oyuk... Dikkat çeken şey, Arapların binada heykeltıraşlık ve holografi sanatını kastetmemiş olmalarıdır, çünkü binada putperestlerin taklidi olarak görmüşlerdir. Bu süslemelerindeki ana unsur Kuran ayetleri, bitki ve geometrik çizimlerdi (El-Kharbutli,2001).

Müslümanlar çeşitli binalarını ilk İslam devletinin başkentinde ve daha sonra açık ülkelerin metropollerinde ve başkentlerinde kurmaya başladılar ve cami, İslami yapıların ortaya çıktığı ve İslam sanatlarının unsurlarını aldığı dayanak noktasıydı. Ve özellikleri ve camii, Müslümanların çevrelerinde buldukları hammaddeleri kullandıkları basit bir yapıdır, Medine'de inşa edilen ilk mescit, Hz. Hicretin ilk yılında Medine'de Arap devleti Zurara, yani Hz. kıblesi Kudüs'e idi (İbn Saad,1996). Böylece Müslüman yapılarının ve her türlü yapının temellerinin H. birinci yüzyılda / MS yedinci yüzyılda doğduğunu söyleyebiliriz. Müslümanların geldikleri açık ülkelerin halklarına, medeniyetlerine, kültür ve sanatlarına açık olduklarına tanık oldukları asırlar olan müteakip asırlar boyunca büyümeye ve gelişmeye başlamıştır. İslam devletinin doğuya ve batıya doğru genişlemesi, geliştirilen ve tasarlananları etkilemeye devam eden varlıkları korurken yeni sanatsal ve mimari modellerle sonuçlanan bir kültürel kaynaşma ve entegrasyon sürecine yol açtı (Al-Nabrawi,1992).

Her halükârda, Mescid-i Nebevi'nin inşasının detaylarına dönüyoruz. Caminin temeli yaklaşık üç arşın uzunluğundaydı ve üç kapısı, mescidin sonunda bir kapısı ve Kapısı denilen bir kapısı vardı. Rahmet ve aynı zamanda Atika Kapısı olarak da adlandırılan ve Elçi'nin -Allah onu kutsasın ve ona huzur versin- girdiği üçüncü kapı, girdiği,

duvarları diktiği ve sonra içine yerleştirdiği palmiye ağaçlarının gövdelerini ve ağacın çatısını ve Peygamber'e (s.a.v.) onu çatı yapma denilince, o da arişin Musa, Şibat ve Temmam'ın arisi gibidir dedi (El-Beyhaqi,1994). Ayakta durmak beni zorlaştırdı, bu yüzden Temim ed-Dari ona dedi ki: Sana bir minber yapmayayım mı? Suriye'de neler yapıldığını gördünüz mü? Bunun üzerine Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu konuda Müslümanlarla istişare etti ve onu almasına karar verdiler ve Resûlullah (s.a.v. Amcası Abbas ibn Abd al-Muttalib'in bir hizmetçisi, onu tahtadan yaptı ve iki basamak ve bir koltuktan oluşuyordu, sonra onu getirdi ve bugün yerine koydu (İbn Katheer,2006). Ve başka bir rivayette: " Cabir'den (r.a.) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: "Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: "Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) Dedi ki: "Resulullah (Allaah'ın barış ve nimetleri onun üzerine olsun) dedi ki: "Resulullah (Allaah'ın barış ve nimetleri onun üzerine olsun) hurma ağacının gövdesine dedi. Dedi ki: Evet, o halde bir minber alın (Abi Naim Al-Asbahani,1986).

Şunu belirtmekte fayda var ki, İslam çağları boyunca birçok değişikliğe uğrayan Mescid-i Nebevî, ibadet edenlerin sayısınca daraltıldıktan sonra genişletilerek Resûlullah'ın (s.a.v. sütunları tuğladan, çatısı yapraktan, sütunları ağaçtan 20 arşındı ve bahsettiğimiz gibi üçten sonra onun için altı kapı yaptı (Al-Baladhuri,1988).

Osman bin Affan zamanında, özellikle cuma günü mescidin darlığından da kendisine şikâyette bulunulmuştur, bu yüzden onu çok artırmış, duvarlarını oyma taşlarla, çatısını kalay ile örmüş ve ona çakıl taşı nakletmiştir. Oniks ve Zül-Nûrîn, Resûlullah (s.a.v)'in örneğini izleyerek inşaatı bizzat denetlemekteydi.Othman bin Affan döneminde cami 160 arşın, genişliği 130 arşın ve kapıları olduğu gibi tutuldu(Al-Nabrawi,1982).Ömer bin Hattab zamanında Medine ve Mekke valisi Ömer bin Abdülaziz'e mescidin tadilatını emretmiş, bunun üzerine eski mescidi yıktırmış, müminlerin annelerinin odalarını yıktırmış ve içine yerleştirmiştir. Cami inşa edilmiş ve yapım süreci üç yıl devam etmiştir. Othman bin Affan'ın koyduğu kamaranın yerine arduvazdan bir minare ve bir kamara yapılmış ve taştan yapılmıştır.Kulübeyi ilk koyanın Mervan olduğu söylenmiştir. Bin El-Hakem (Al-Baladhuri,).

Abbasi döneminde Mescid-i Nebevî, Halife Mehdi devrinde bir artışa tanık olmuş ve o dönemde şehrin üzerindeydi, Cafer bin Süleyman bin Ali.Camideki çalışmalar bir yıl sürmüş ve camide yapılan çalışmalar bir yıl sürmüş. Mescidin bitişi 100 arşın olduğundan uzunluğu 300 arşın ve genişliği 200 arşın oldu ve mescidin sonu

mozaiklerle süslendi.246 yılında Mütevekkil de öyle yaptı. 247 ve İbn Cübeyr Mescid-i Nebevi'yi ziyaret ettiğinde H. 580 / 1184 yılında, caminin doğru bir tanımını yazdı ve cami, Resulullah (s.a.v.) tarafından ortaya konan kapsamını ve düzenini korudu (Al-Baladhuri,1992).

Medine'deki Mescid-i Nebevî, fethedilen şehirlerdeki yeni ortamları temsil eden bazı eklemelerle, ilk İslam asrında umumi mescit yapımında izlenecek genel örnek olmuştur. Perslere ve Romalılara tabi olan birkaç toprak ve fetihler sırasında Arapların eline verdiğim fetihler, fethedilen milletlerin oğullarının eski çağlardan beri miras aldıkları deneyim ve teknik beceriyi sağladı. İslam toplumunun ihtiyaçları gelişti ve fethettikleri bölgelerin rengiyle boyandı ve tüm inşaat sanatı tüm Mısır'da hüküm süren koşullara tabi oldu, Levant'ta İslam mimarisi Bizans Levant'ından ve Irak'ta İslam mimarisinden etkilendi. İran'dan etkilenmişti ve Mısır'daki Kıptilerin kendi yapım tarzları, yazıtları ve süslemeleri vardı (Al-Kharbutli,1982).

Gelişmesinden sonra El-Masar'da ve Medine dışında kurulan ilk cami, Utbah bin Ghazwan tarafından yaptırılan Basra Camii'ydi.Al- Baladhari, "Caminin planını kendi elleriyle üstlendi (Al-Baladhuri,1994). İnşaatı yapıldı. Bugün Rahbat Bani Haşim olarak adlandırılan avluda cami olmadan emirlik evini inşa ettiği ve daha sonra Ebu Musa El-Eş'ari'nin gözetiminde yeniden inşa ettiği için, çamur ve çamurla yeniden inşa edildi ve Ömer İbnü'l-Hattab onun çatısını çimden yapmış, camide de çoğalmış ve Benî Ümeyye devrinde Ziyad bin Abih camiyi büyütmüş, minaresini yaptırmış, Emirliğin evini caminin kıblesine taşımış ve Hz. sütunlarını Ahvaz Dağı'ndan almıştır.Haccaj bin Atiq Al-Thaqafi bu işi üstlenerek çakıl taşları toplayıp yerleştirmiş ve Abbasiler döneminde Mehdi camiyi artırmış ve camilerin sayısında bir artışa daha şahit olmuştur. Emirlik evinin içeri girmesini emreden el-Rashid (Al-Kharbutli,1981).

Şehir dışında inşa edilen diğer cami ise, Ömer bin El-Hattab'ın önderliğinde Saad bin Ebi Vakkas tarafından H. 15 / 636 yılında yaptırılan, çamur ve çamurdan yapılmış olan Kufe Camii'dir. Mescidin etrafına çarşı olsun diye geniş bir avlu bırakmış, caminin avlusunu bir hendekle çevirmiş ve mescidde her kabileye yer yaptırmıştır (Al-Nabrawi,1996). Bu mescit Medine'deki camiye benzer şekilde inşa edilmiştir, ancak caminin üzerine inşa edilmiştir. Uzun sütunlar (İbn Havkal,1938).

Ve Emeviler döneminde, H. 87 / 706 yılında Al-Waleed bin Abdul Malik döneminde inşa edilen Büyük Emevi Camii olan, hala mevcut olan en önemli kentsel simge yapılar inşa edildi ve inşası ve süslemesi bakımından İslam'da bilinen en iyi

camilerden biridir.İran, Hindistan, Romalılar ve Fas ülkeleri ve Levant dışında yedi yılını geçirdiği[4] ve caminin bir caminin kalıntıları üzerine inşa edildiği Bizans döneminde kiliseye dönüştürülen Şam kentindeki eski pagan tapınağı, daha sonra caminin yerine cami inşa edildi ve Hıristiyanların yerini Müslümanlar aldı(İbn Havkal,1981).

İçeriden mermer, kaymaktaşı ve Arapça yazıtlı sütunlarla süslenmiş cami, vitray pencerelere sahipti. Dış meydandaki koridorların duvarlarında ağaçları, nehirleri, evleri ve geometrik figürleri temsil eden renkli mozaiklerle süslenmiş sanatsal tablolar vardı. Heybet ve güzellik örneği olarak gelmiştir. Caminin minaresi Al-Walid bin Abdul Malik döneminde yapılmıştır.Kuzey revak ortasındaki gelinin minaresi fakat yıkılmıştır. 375 AH / 985 AD yılında Fatımi döneminde yeniden inşa edildi (İbn Havkal,1981).

Camilerin yanı sıra halifelerin sarayları da vardı. Arapların Levant, Irak ve Kuzey Afrika'yı özgürleştirdiği İslam fetihlerinden sonra bazıları lükse ve saadete meyletmeye başladı.Muaviye bin Ebi Süfyan ilk Emevi'yi inşa etti. Levant'taki Yeşil Saray olarak adlandırılan saray, daha sonra Emevi Halifeleri'nin kendisinden sonra miras aldığı için Emirlik Sarayı olarak biliniyordu (Ebu Halil,1983).

El-Khadra Sarayı, Muaviye bin Ebi Süfyan zamanındaki en önemli mimari anıt olarak kabul edilir ve tarihi kaynaklardan bildiğimiz kadarıyla Bizans hükümdarının sarayının yerine inşa edilmiş ve Emevi Camii'nin bitişiğindedir. Hadis, saraya ait devasa temellerin varlığıdır ve tasvirleri arasında İbn Asaker'in naklettiği şudur: Ona baktı ve Muaviye dedi ki: Bu binayı nasıl görüyorsun? Dedi ki: Yukarısı kuşlara, aşağısı fareye aittir ve dedi ki: Muaviye onu kırdı ve taşlarla inşa etti.

Abbasiler daha sonra bu sarayı yıkarak polis evine çevirmiş ve para basmıştır (İbn Asaker,2001).

Meşhur Emevi sarayları arasında H. 92 / 711 yılında Al-Walid bin Abdul-Malik döneminde Ürdün çölünde inşa edilen Amra Sarayı da vardır. Bu sarayın en önemli özelliği küçük olması ve Taht odası, sarayın en büyük odası olup, halife veya heyetlerin ziyaretçilerini karşılamak için kullanılmış ve ona bağlı küçük yan odalar ve bu salon yarım silindirik bir tavana sahiptir. Oval planlı başka bir odaya, yani üzerinde göksel takımyıldızları temsil eden güzel çizimlerle süslenmiş yarım küre şeklinde bir asma kubbenin yükseldiği sıcak banyo odası olan fresk adı ile çizime geçilir (Ali,1982).

Ayrıca Ürdün'de Al-Balqa'da, özellikle Amman'ın güneyinde, 30 km uzaklıktaki Al-Mashta Sarayı, Levant'taki sanatsal kişiliği temsil ettiği için, özellikle hayvan figürlerinden oluşan süslemelerde en önemli İslami Levanten anıtlarından biridir. , kuş ve insan formları Bu saray AH 126 yılında sert kireçtaşı ve pişmiş tuğladan inşa edilen II. , taht salonu, konutlar ve cami Bazıları bu binanın MS altıncı ve yedinci yüzyılın başlarında bölgeyi yöneten Gassaniler veya Sasaniler günlerine kadar uzandığına inanıyor. Dekoratif yönleri bu görüşle uyuşmamakta, daha çok Levant'taki Emevi mimarisinin planlarıyla örtüşmektedir (Ebu Halil,1987).

Abbasi döneminde, bazı halifeler saraylar inşa etmekten hoşlanırlardı, bunların arasında Halife el-Mütevekkil (M.S. 241 H.-245 H./855-859) döneminde Şah, Gelin, Hz. Şebdez, Bedi', Garip, Cevsâk, Kule, Caferi ve Lulu'a Sarayı Saraylar, kaynaklarda belirtildiği gibi, on milyonlarca dirhem olduğu tahmin edilen devasa devlet gelirleridir (Al-Ya'qubi,1994) . Mütevekkil'in saraylarını çeşitli mücevherler, değerli taşlar, altın, gümüş, mozaik ve mermerlerle süslediğini, lüks kilimler ve brokar perdelerle döşendiğini söyledi (Ashour ve diğerleri,1995). Büveyhi döneminde, Prens Mu'izz al-Devle'nin başarılarını odönemin kentsel karakteri için bir model olarak alabiliriz. İnşa çalışmaları arasında İmam el-Kadhim (İmam El-Kazım,1987). Ve İmam el-Cevad (İmam el-Cevad,1995). Türbesinin yeniden inşası vardı (Hicri 336 / MS 947 yılında Mu'izz al-Devle iki mezarın üzerine büyük bir bina inşa eden ilk kişidir. Her türbenin üzerinde bir türbe ve güzel tik ağacından yapılmış büyük bir kubbe vardır. Onları yüksek duvarlı ve sıkı yapılara sahip büyük bir duvarla çevreledi (Al-Qusiri,2008). Ayrıca binanın içinde birçok süslemeler yaptı, güzelliğini ve ihtişamını artıran pandantifler ve ışıklar astı (Nakdi,1999). Sonra Prens Muizz al-Devle, iniş emrini verdi. Birkaç Daylam askeri ve onlarla birlikte iki türbede hizmet etmek ve güvenliği sağlamak için bazı muhafızlar ve bu kentsel başarı, olay yerine yakın yerleşim yerlerinin yayılmasının nedeniydi, ayrıca güvenlik görevlileri de vardı. İnsanların kendileri ve paraları güvende iken akın akın kutsal kabirleri ziyaret etmeye geldikleri o bölgeyi çevrelediler (Al Yassin,2014). İnsanlar çok sayıda türbelere gitmeye başladılar. Cuma ve İmam Hüseyin'in (a.s) yas günlerinde, Kurban Bayramı ve diğer dini günlerin kutlanması(Al-Shakri,1996).

Prens Muizz ed-Devle her Perşembe vezirleri ve yardımcılarıyla birlikte iki kutsal kabri ziyarete gelir ve cuma gününe kadar onlarla birlikte kalırdı. Cuma günü ziyareti yeniledikten sonra (Nakdi,1999). Araştırmacılardan biri, iki imamın türbesinin yapım

aşamalarını temsil eden bir şiir yazdı:

Devletin keçileri Irak'a en güçlü şekilde gelse bile Türbeyi bir kareye dikti ve üzerine bir kubbe dikti. Ve üzerlerinde bir duvar dönüyor ve aura ve ay ona söyledi Deyleme askerleri de ilgili hizmete gönderildi. Ve yanlarında bir jüri vardı ve pasajlarının bolluğuyla doluydular (Al-Samawi,1994).

Ertesi yıl, yani H. 337 / 948 yılında, Prens Moiz al-Dawla, iki imam Al-Hadi (El-Hadi,2003) ve Al-Askeri'nin (El-Askeri,2001). (Barış onlara olsun) türbelerini inşa etti, sütunları ve kubbenin yaşını belirledi. İki türbenin ve evin bodrum katının üzerindeydi; Ayrıca iki mezarın üzerine tahta bir sanduka yerleştirdi ve toprağı kutsayanların çokluğu nedeniyle kuyu haline geldikten sonra evin havzasını toprakla doldurdu. bu mübarek yere yakışan zaruri şeyler(Al-Shakri,1997).

H. 350 / 961 yılında Prens Muizz ed-Devle, tarihi kaynaklarda Mu'izziye Evi (Al-Khatib Al-Baghdadi,1982) olarak bilinen büyük bir ev yaptırmıştır. Ahvas'ta geçirdiği günlerde, tam güçte iken, (Miskewayh,1984). Ahvas'ın ikliminin kendisini sağlığına kavuşturacağına ve ikliminin kendisine uygun olduğuna inandı ve sonra Şafii'ye taşındı (Al-Shafi'i,1958). ve Bağdat'ın yaylalarında yer alması, havasının daha temiz, suyunun daha taze olması nedeniyle sarayını Katar'a yapmaya karar vermiş ve daha sonra sarayını Katar'a yapmaya karar vermiş. Sarayın yerini değiştirmek; Kralın Bağdat'tan transferiyle Bağdat'ın yıkılmasına duyulan nefretin yanı sıra, inşası büyük masraflar gerektirdiğinden, Bakan Mu'izz al-Devle'yi zaten ikna edebildi, ancak aynı zamanda sarayın inşasının yapıldığını da gördü. Emir, Bağdat'ın yukarı doğu tarafında bulunan Al-Simary bahçesine indi (İbn al-Atheer,).

Ve H. 350 / 961 yılında Bab el-Şamasiya'da inşaata başladığında, sitenin yanındaki mülkleri halkından satın aldıktan sonra yıktı. Ahvas, Musul'un tüm büyük ülkelerinden ünlü usta inşaatçılar, İsfahan, dağlık ülkeler ve diğerleri(Miskewayh,1984).

4. SONUÇ

Bu tezi tamamladıktan sonra, araştırmacının ulaştığı en önemli sonuçların altını çizmek gerekir:

1- İslam medeniyetinin ortaya çıkışına ve gelişmesine zemin hazırlayan sağlam temelleri, temelleri ve kuralları vardır ve bu temellerin en yükseği Kur'an-ı Kerim ve Hz. Müslüman insan, Allah'ın hoşnutluğu ve Müslüman bireyin menfaati ile ona rehberlik eder ve rehberlik eder.

2- İslam medeniyeti, gelişme kaynaklarının bir kısmını diğer medeniyetler sayesinde gerek siyasi gerek idarî, fikrî, gerekse kentsel yönden, eski çağlardan beri dünyanın diğer medeniyetler sayesinde inkâr etmeksizin elde etmiş ve yüz yıldan daha kısa bir sürede başarabilmiştir. Tarihin bildiği medeniyetlere bakarak bir medeniyet kurmaktır. Ayrıca bir asırdan daha kısa bir sürede büyük bir ülke kurabilmişler ve yeni bir yüksek medeniyet yaratmışlardır.Araştırmacı, bu çalışmanın kıvrımları arasında olduğuna dikkat çekti.

3- Arap İslam milleti, büyük bir kültürel mirasa sahip büyük bir millettir ve yaşadığı siyasî, sosyal ve ekonomik bozulmalara ve yaşadığı dağılma ve dağılma durumuna rağmen fikrî ve irfan kabiliyetini korumuştur., bilimsel mükemmellik ve Arap-İslam Kültür Hizmetine katkıda bulunan çeşitli bilgi alanlarında parlak bilim adamlarının doğuşu.

4- Arap devletinin kuruluşunun ilk günlerinden itibaren Müslümanların gerçekleştirdiği İslam fetihleri, İslam dinini yaymak ve en çok şehir ve bölgeleri saymakla kalmayıp, en çok İslam dinini tanımayı amaçlamıştır. Bu medeniyetlerin öne çıkan özellikleri ve İslam dinine uygun ve Müslümanlar için faydalı olan şeyleri çizmek, örneğin Askerlerin haklarını garanti altına alan kendi kayıtlarına sahip olmalarını sağlayan ofisler ve olmayan nakliye ve tercüme hareketi gibi. Sadece Araplara fayda sağlamış, ancak Avrupa medeniyetine taşınmıştır

5- İslam medeniyetinin gelişmeye başlaması Emeviler döneminden gelmiş ve en belirgin gelişme olan nakle ve tercüme ile Abbasiler döneminde Arapların rasathaneleri ve okulları olana kadar gelişimi artmıştır. Bilimin İslam medeniyetinin gelişmesinin temeli olduğunu söyleyin, çünkü bilimle birlikte milletler yükselir

KAYNAKLAR

A- Kur'an-I Kerim

B- ARŞİVLER

Abdel Fattah, S. Hafez., (1986). *Abbasi Devletinde Yönetim Sistemleri*, (Kahire, Dar Al Thaqafa, 1986 AD).

Abdel Fattah, S. Hafez., (1986). *Abbasi Devletinde Yönetim Sistemleri*, (Kahire, Dar Al Thaqafa, 1986 AD).

Abdul Ghani, Aref., (1993). *Müslümanlar için Eğitim Sistemleri*, (Dr., Dar Kinan, 1993).

Abdul Ghani, Aref., (1993). *Müslümanlar için Eğitim Sistemleri*, (Dr., Dar Kinan, 1993).

Abu Naim Al-Asbahani, A. A. A. Ishaq., (1986). (ö. 430 H./1038), Kehanetin Kanıtı, editör: Dr. Muhammed Rawas Qala Ji, Abd al-Bar Abbas, 2. baskı (Beyrut , Dar Al-Nafais, 1986 MS).

Abu Naim Al-Asbahani, A. A. A. Ishaq., (1986). (ö. 430 H./1038), Kehanetin Kanıtı, editör: Dr. Muhammed Rawas Qala Ji, Abd al-Bar Abbas, 2. baskı (Beyrut , Dar Al-Nafais, 1986 MS).

Ahmed, A. Abdel-Razzaq., (1991). *Orta Çağlarda İslam Medeniyeti* (Zihinsel Bilimler), s 1, (Kahire, Arap Düşünce Evi, 1991).

Ahmed, A. Abdel-Razzaq., (1991). *Orta Çağlarda İslam Medeniyeti* (Zihinsel Bilimler), s 1, (Kahire, Arap Düşünce Evi, 1991).

Al Yassin, M. Hassan., (2014). *History of Al-Mashhad Al-Kazemi*, Baskı (Bağdat, Dar Al-Kafeel, 2014 AD).

Al-Aidarous, M. Hassan., (2010). *Abbasi Devletinin Siyasi ve Medeni Tarihi*, 1. Baskı (Kahire, Dar Al-Kitab Al-Hadith, 2010).

Al-Aidarous, M. Hassan., (2010). *Abbasi Devletinin Siyasi ve Medeni Tarihi*, 1. Baskı (Kahire, Dar Al-Kitab Al-Hadith, 2010).

Al-Akkad, A. Mahmoud., (2002). *Arapların Avrupa Medeniyeti Üzerindeki Etkisi,* (Egypt, Egypt's Renaissance House, 2002).

Al-Akkad, A. Mahmoud, (2002). *Arapların Avrupa Medeniyeti Üzerindeki Etkisi,* (Egypt, Egypt's Renaissance House, 2002).

Al-Asami, A-M. H. Abdul-Malik., (1998). (ö. 1111 H / 1699), *Smat Al-Nujoum Al-Awali*, editör: Adel Ahmed Abdul- Mawgoud, Ali Muhammad Moawad, i 1, (Beyrut, Dar Al-Kutub Al-Ilmia, MS 1998).

Al-Asami, A-M. H. Abdul-Malik., (1998). (ö. 1111 H / 1699), *Smat Al-Nujoum Al-Awali,* editör: Adel Ahmed Abdul- Mawgoud, Ali Muhammad Moawad, i 1, (Beyrut, Dar Al-Kutub Al-Ilmia, MS 1998).

Al-Awa, M. Salim., (2006). *İslam Devleti'nin Siyasi Sisteminde*, 2. Baskı (Kahire, Dar Al-Shorouk, 2006).

Al-Awa, M. Salim., (2006). *İslam Devleti'nin Siyasi Sisteminde*, 2. Baskı (Kahire, Dar Al-Shorouk, 2006).

Al-Azhari, M. Ahmed., (2001). (ö. 370 AH / 980), dili hassaslaştıran, düzenleyen: Muhammad Awad Mereb, 1. baskı, *(Beyrut, Arab Heritage Revival House, 2001).*

Al-Azhari, M. Ahmed., (2001). (ö. 370 AH / 980), dili hassaslaştıran, düzenleyen: Muhammad Awad Mereb, 1. baskı, *(Beyrut, Arab Heritage Revival House, 2001).*

Al-Bakcary, A.A. M. Qaling., (1996). (ö. 762 H / 1360 MS), *Mustafa'nın biyografisine ve halifelerden haleflerinin tarihine referans*, editör: Muhammad Nizam al-Din al- Fateh, i 1, (Şam, Dar al-Qalam, MS 1996).

Al-Bakcary, A.A. M. Qaling., (1996). (ö. 762 H / 1360 MS), *Mustafa'nın biyografisine ve halifelerden haleflerinin tarihine referans,* editör: Muhammad Nizam al-Din al- Fateh, i 1, (Şam, Dar al-Qalam, MS 1996).

Al-Baladhari, A. Y. J. Dawood., (1957). (ö. 279 H/892), Fattouh al-Buldan, editör: Salah al-Din al-Munajjid, (Kahire, Mısır Rönesans Kütüphanesi, MS 1957).

Al-Baladhari, A. Y. J. Dawood., (1957). (ö. 279 H/892), Fattouh al-Buldan, editör: Salah al-Din al-Munajjid, (Kahire, Mısır Rönesans Kütüphanesi, MS 1957).

Al-Baladhari, A. Y. J. Dawood., (1996). (ö. 279 H/892), Ansab al-Ashraf, editör: Suhail Zakkar ve Riyadh Al- Zarkali, i 1, (Beyrut, Dar Al-Fikr, 1996).

Al-Baladhari, A. Y. J. Dawood., (1996). (ö. 279 H/892), Ansab al-Ashraf, editör: Suhail Zakkar ve Riyadh Al- Zarkali, i 1, (Beyrut, Dar Al-Fikr, 1996).

Al-Bayhaqi, E. B. A. A. Ali., (1988). (ö. 458 H. / 1065 MS), *şeriat sahibinin şartlarına dair kehanet ve bilgi kanıtı,* editör: Abdul Muti Qalaji, i 1, (Beyrut, Darü'l-

Kutub al-İlmiyye, MS 1988).

Al-Bayhaqi, E. B. A. A. Ali., (1988). (ö. 458 H. / 1065 MS), *şeriat sahibinin şartlarına dair kehanet ve bilgi kanıtı,* editör: Abdul Muti Qalaji, i 1, (Beyrut, Darü'l-Kutub al-İlmiyye, MS 1988).

Al-Biruni, A. Al-Rayhan. M. Ahmed., (2008). (ö. 440 H./1048 MS), *önceki yüzyıllardan kalan eski eserler,* i. 1, (Kahire, Din Kültürü Kütüphanesi, 2008 MS.).

Al-Biruni, A. Al-Rayhan. M. Ahmed., (2008). (ö. 440 H./1048 MS), *önceki yüzyıllardan kalan eski eserler*, i. 1, (Kahire, Din Kültürü Kütüphanesi, 2008 MS.).

Al-Dhahabi, S. A. A. A. M. Ahmed., (1985). (H. 748 / 1347), *İslam ülkeleri*, (Beyrut, Al-Alamy Vakfı, 1985).

Al-Dhahabi, S. A. A. A. M. Ahmed., (1985). (H. 748 / 1347), *İslam ülkeleri*, (Beyrut, Al-Alamy Vakfı, 1985).

Al-Dhahabi, S. A. A. M. Ahmed., (1987). (748 H / 1347 MÖ öldü), *İslam Tarihi,* editör: Dr. Omar Abd al- Salam Tadmuri, i 1, (Beyrut, Dar al-Kitab al-Arabi, 1987).

Al-Dinori, A. H. A. Dawood., (1960). (ö. 282 AH/895), *uzun haber, editör: Abdel Moneim Amer*, i 1, (Kahire, Arab Book Revival House, 1960 MS).

Al-Dinori, E. B. A. M. Muhammed., (1998). (ö. 333 H. / MS 944), *Majlis and the Jewels of Knowledge*, i 1, (Beyrut, Dar Ibn Hazm, MS 1998).

Al-Douri, A. Aziz., (2008). *İslami Sistemler,* 1. Baskı (Beyrut, Arap Birliği Araştırmaları Merkezi, 2008).

Al-Erbili, A. A. A. Issa.,(ö. 693 H. / 1229 MS), *İmamların Bilgisinde Kederin Açılması,* (Dar Al-Adwaa, Beyrut, d.T).

Al-Fasawi, E.Y. Y. Süfyan, (1974). (ö. 277 AH/890), *Bilgi ve Tarih*, editör: Akram Zia Al-Omari, i 1, (Baghdad, Al-Irshad Press, 1974 MS).

Al-Gawhari, A. N. I. Hammad, (1987). (ö. 393 AH/1002), *Al- Sahih Taj Al-Lughah ve Sahih Al-Arabiya,* editör: Ahmed Abdel Ghafour Attar, 4. baskı, (Beyrut, Dar Al -İlm Milyonlarca, 1987MS).

Al-Hajrani, A. M. A. Abdullah, (2008). (ö. 947 H. / 1540), *The Kolye of the Deaths of the Nobles of Eternity*, edit: Abu Jumaa Makri, Khaled Zouari, i 1, (Cidde, Dar Al-Minhaj, 2008 MS).

Al-Hakim Al-Nisaburi, E. A. M. Abdullah, (1990). (ö.405 H. / MS 1014), Al-

Mustadrak on the Two Sahihs, editör: Mustafa Abdul Qadir Atta, i 1, (Beyrut, Dar Al-Kutub Al-İlmia, MS 1990).

Al-Halabi, A. I. Ahmed., (2006). (ö. 1044 AH / 1634 MS), *The Man of Eyes in the Biography of Al-Amin Al-Mamoun,* 2. Baskı (Beyrut, Dar Al-Kutub Al-Ilmyya, 2006).

Al-Hamadhani, M. A. al-Malik., (1961). (ö. 521 H / 1127), al- Tabari tarihinin devamı, editör: Al-Barth Yusef Kanaan, 2. baskı (Beyrut, Catholic Press, 1961 MS).

Al-Hashimi, R. K. M. S. A. M. Al-Arabi., *Arab-Islamic Civilization,* A Study in the History of Systems, (Kahire, Mısır Lübnan Evi, d.T.

Al-Homsi, A. Fayez, *Suriye'deki Arap-İslam Mimarisinin Başyapıtları,* (d., d.n, d.t).

Ali, S. Amir, (1838). Arapların ve İslam Medeniyetinin Kısa Tarihi, çeviren: Riyad Raafat, (Kahire, Yayın, Tercüme ve Yayınevi, MS 1838).

Al-Jahiz, A. B. Mahbub, (2002). (ö. 255 H / 868 MS), Al-Bayan wa Al-Tabeen, (Beyrut, Al-Hilal Library and House, MS 2002).

Al-Jahshiari, A. A. M. Abdus, (1988). (ö. 331 H. / 942 MS), *Bakanlar ve yazarlar,* kendisine sunduğu: Hassan Al-Zein, (Beyrut, Dar Al-Fikr Al-Hadith, MS 1988).

Al-Kafti, C. E-H. Ali, (2005). (ö. 646 H. / 1248), *alimlere bilgelerin haberlerini bildiren,* editör: İbrahim Şemseddin, i 1, (Beyrut, Darü'l-Kutub al-İlmiyye, MS 2005).

Al-Kandhlawi, M. Y. M. Elias, (1999). *The Life of the Companions,* editör: Bashar Awwad Maarouf, i 1, (Beyrut, Al-Resala Foundation, 1999).

Al-Karmi, H. A. Ajaj, (2007). *Administration in the Era of the Messenger,* Allah onu kutsasın ve ona huzur versin, 2. Baskı (Kahire, Dar al-Salaam, 2007).The Classified Kashkool, 1997. 5. kat, (Qom, Al-Sitarah Press, 1997 MS.).

Al-Ketbi, M. Ş. Ahmed., (1974). (ö. 764 AH / 1362 AD), Fatwat al-Wafayat, editör: Ihsan Abbas, i 1, (Beyrut, Dar Sader, 1974 MS).

Al-Ketbi, M. Ş. Ahmed, (1974). (ö. 764 AH / 1362 AD), *Fatwat al-Wafayat,* editör: Ihsan Abbas, i 1, (Beyrut, Dar Sader, 1974 MS).

Al-Khalidi, Fadel, (1969). *Hicri Beşinci Yüzyılda Irak'ta Siyasi Yaşam ve Yönetim Sistemleri,* i 1, (Bağdat, Al-Iman Press, MS 1969).

Al-Kharbutli, A. Hassan, (1994). *The Arab-Islamic Civilization,* 2. Baskı (Kahire, Al-Khanji Library, MS 1994).

Al-Khatib Al-Baghdadi, E. B. A. A. Sabit, (1996). (ö. 463 H./1070 AD), *Bağdat Tarihi,* editör: Mustafa Abdul Kadir Atta, i 1, (Beyrut, Dar al-Kutub al - İlmiyye, MS 1996).

Al-Maidani, A. H. Hanbaka, (1998). *İslam medeniyeti*: temelleri ve araçları ve Müslümanların ona uygulamalarının görüntüleri ve diğer milletler üzerindeki etkisine dair ipuçları, i 1, (Şam, Dar al-Qalam, 1998 MS.).

Al-Makdisi, A. T. Al-Makdisi (ö. 355 H. / 965). *Başlangıç ve Tarih*, (Port Said, Din Kültürü Evi, d.T).

Al-Makdisi, E. A. M. Ahmed, (1991). (ö. 380 H. / 990 MS), *bölgelerin bilgisindeki en iyi bölümler*, 3. baskı (Beyrut, Dar Sader, 1991 MS.)

Al-Maqrizi, T. A. A. Abdul Qadir, (1997). (ö. 845 H. / 1441), vaazlar ve plan ve etkilerin zikredilmesinde dikkate alınması, i.1, (Beyrut, Dar al-Kutub al-Ilmiyya, 1997MS).

Al-Masoudi, A. A. A. B. Al-Hussein, (ö. 346 H. / 957), *Uyarı ve Denetim*, (Beyrut, Dar Saab, d.T).

Al-Masoudi, A. A. A. B. Al-Hussein, (1984). (ö. 346 AH / 957), *Promoter of Gold and Minerals of the Jewel*, 2. Baskı (Qom, Dar al- Hijrah, 1984 MS).

Al-Muttaki Al-Hindi, A. A. A. H. Al-Din, (1981). (ö. 975 H / 1567), *Workers of the Workers in the Sunan of Word and Deed*, editör: Bakri Hayani, Safwat Al-Saqqa, 5. baskı, (Beyrut, Al- Resala Foundation, MS 1981).

Al-Nabrawi, F. Abdel-Fattah, (2012). *History of Islamic Systems and Civilization*, 1. Baskı, (Amman, Dar Al-Masira, 2012).

Al-Nakdi, Cafer Muhammed, İki İmamın Tarihi Al-Kazima, barış onların üzerine olsun ve onların şerefli anaokulu, (d.d., Arab Press, d.t.

Al-Natour, S ve diğerleri., (1992). İslami yasama, siyasi, ekonomik, sosyal ve savunma sistemleri, 2. baskı (Irbid, Dar Al-Amal, 1992.)

Al-Nuwairi, S. A. A. Abdul-Wahhab, (2008). (ö. 733 H. / 1332 MS), *The End of the Erb in the Arts of Literatür,* editör: Najeeb Mustafa Fawaz, Hikmat Kashli Fawaz, i 1, (Beyrut, Darü'l- Kutub al-İlmiyye, MS 2004).

Al-Omari, E. Zia, (1994). *The Sahih Biography of the Prophet*, 6. Baskı, (Al-Medina Al-Munawwarah, Library of Science and Judgment, MS 1994).

Al-Omari, N. Sharif, (2001). *Lights on Islamic Culture*, 9. baskı, (d.d., Al-Resala Foundation, 2001).

Al-Omrani, M. A. Muhammed, (1999). (ö. 580 AH / 1184), *Halifelerin tarihindeki haberler*, editör: Qassem al-Samarrai, i 1, (Kahire, Arab Horizons House, MS 1999).

Al-Qalqashandi, A. Ali, (ö. 821 H / 1418), Subh al-A'sha endüstrinin yaratılmasında, editör: Muhammad Husayn Shams al- Din, (Beyrut, Dar al-Kutub al -İlmiyye, d.T.).

Al-Qurashi, B. Sharif, (1987). *The Political System in Islam*, 4. baskı, (Beyrut, Dar al-Ta'rif, 1987).

Al-Qusi, Attia, (2001). *İslam Medeniyetinin Gölgesinde Yahudiler*, (ö., v.n., 2001).

Al-Qusiri, E. Yusef, (2008). *Lights on the Islamic Architectural Civilization Heritage in Irak,* (Rabat, İslami Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu, 2008).

Al-Rahim, A-H. Mehdi, (1995). *Arap-İslam Medeniyeti Tarihi,* (Tripoli, The Open University, 1995).

Al-Sabi, A. A. A. Al-Muhsin, (ö. 448 H./1056), bakanlar tarihindeki prenslerin başyapıtı, editör: Abdul-Sattar Ahmed Farraj, (d.m., eşraf kütüphanesi, d.t.).

Al-Safadi, S. A. K. Aybak., (2000). (ö. 764 H / 1362), *Al-Wafi with Deaths*, editör: Ahmad Al-Arna'out, Turki Mustafa, (Beyrut, Heritage Revival House, 2000 MS).

Al-Saleh, Sobhi., (1996). *İslami Sistemler*: Onların Kökeni ve Gelişimi, 1. Baskı (Qom, Amir Press, 1996 AD).

Al-Shafei, F. Mahmoud, (1982). İslam mimarisi: geçmişi, bugünü ve geleceği, 2. baskı (d.m., King Saud University, 1982).

Al-Shakri, Hussain, (1996). *Encyclopedia of the Mustafa and the Progeny*, Cilt 1, (Kum, Satara Press, 1996 AD).

Al-Shami, M. Y. Al-Salihi, (1993). (ö. 942 H / 1535), Subul Guidance and Righteousness, in the Biography of Khair al- Abad, editör: Adel Ahmed Abdel-Mawgod, Ali Muhammad Moawad, i 1, (Beyrut, Darü'l-Kutub al-İlmiyye, MS 1993).

Al-Shatti, A. Shawkat, (1963). *Arap-İslam Medeniyeti ve Arap Toplumu Tarihi Araştırma Grubu,* (Dr., Damascus University Press, MS 1963).

Al-Subki, T. D. A -W. Taqi al-Din., (1992). (ö. 771 H / 1369), *Tabaqat al-Shafi'i al-Kubra,* editör: Dr. Mahmud Muhammed El Tanahi d. Abdel-Fattah Muhammad Al-Helou, 2. kat, (d.d., Dar Hajar, 1992).

Al-Suhaili, A. A. A-R. Abdullah, (1991). (ö. 581 H / 1185), *Al-Rawd Al-Anf in Explanation of the Prophet of the Biography,* I 1, (Beyrut, Arab Heritage Revival House , 1991 MS).

Al-Suyuti, C. A. A-R. Abi Bakr, (ö. 911 H / 1505), Preserving Logic and Speech on the Technician of Logic and Speech, editör: Ali Sami Al-Nashar, Suad Ali Abdul Razzaq, (d.m., İslam Araştırmaları Akademisi, d.T).

Al-Suyuti, C. D. A. R. Abi Bakr, (2013). (ö. 911 H. / 1505), Halifelerin Tarihi, 2. Baskı (Beyrut, Dar Al-Minhaj, 2013 MS).

Al-Tabari, A. J. M. Jarir, (1967). (ö. 310 H. / 922), *Elçiler ve Kralların Tarihi,* 2. Baskı (Beyrut, Dar Al-Turath, MS 1967). Judicial Paths in Sharia Politics, editör: Nayef bin Ahmed Al- Hamad, 4. baskı, (Riyadh, Dar Attaat Al-Ilm, d.T).

Al-Thalabi, A. M. A –M. Muhammed,. (2007). (ö. 429 AH /1037), *Kralların Ahlakı*, hazırlayan ve sunan: Abdul Hamid Hamdan, i 1, (Kahire, World of Books, 2007 MS).

Al-Tirmidhi, A. I. M. I. Surah, (1975). (ö. 279 AH/892), Sunan al-Tirmidhi, ed: ve Ibrahim Atwa Awad, 2. baskı, (Mısır, Mustafa Al-Babi Al-Halabi Kütüphanesi ve Basın Şirketi, 1975 MS).

Al-Wa'i, T. Youssef, (1988). *Batı Medeniyetine Göre İslam Medeniyeti*, i 1, (Mansoura, Dar Al-Wafa, MS 1988.

Al-Waqidi, M. O. Waqid, (1990). (ö. 207 AH/822), the apostasy, editör: Yahya al-Jubouri, i. 1, (Beyrut, Dar al-Gharb al- Islami, 1990 MS) .

Al-Ya'qubi, A.Y.A. I. Jaafar,. (ö. 292 AH / 904), Al-Yaqoubi's History, (Beyrut, Dar Sader, d.T).

Al-Yuzbaki, T. Sultan, (1977). *Studies in the Arab and Islamic Systems*, MS.1977.

Al-Zarkali, K. A. Al-Alam, (1980). 5. kat, (Beyrut, Milyonlarca Bilim Evi, MS 1980).

Al-Zarkali, Khair Al-Din, 1983. Sharia and Islamic Studies, Makkah Al- Mukarramah, 1983AD).

Al-Zubaidi, M. M. A-R. Al- Husseini, (1995). (ö. 1205 H / 1790), sözlüğün mücevherlerinden gelinin tacı, düzenleyen: Bir grup sınav görevlisi, (d., Dar Al-Hedaya, d.).

Al-Zuhairi, M. Ghannawi, (1949). *Literatür in the Shadow of Bani Boyeh*, (Mısır, Al-Amana Press, 1949).

Amin, Ahmed, (2012). *İslam'ın Arkası*, (Kahire, Hindawi Vakfı, MS 2012).
Amin, Ahmed, 2012. İslam'ın Arkası, (Kahire, Hindawi Vakfı, MS 2012).

Ashour, S. A. ve diğerleri, (1996). *Studies in the History of Arap-İslam Medeniyeti,* (Kahire, University Knowledge House, MS 1996).

Bakhit, Abdel Hamid, (1977). *The Age of the Rightly-Guided Caliphs*, 4. Baskı, (Mısır, Dar Al-Maaref, 1977).

Batayneh, M. D. Allah., (1987). *Arap-İslam Medeniyeti Tarihinde*, (Amman, Dar Al-Furkan, 1987 AD).

Bennabi, Malik, (1988). *The Problem of Ideas in the Islamic World*, tercüme eden: Bassam Bakkah, Ahmed Shabo, i 1, (Beyrut, Dar Al- Fikr Contemporary, MS 1988).

Bitar, Amine, (1997). *Abbasi Dönemi Tarihi*, 4. Baskı, (Şam, Şam Üniversitesi, MS 1997).

Burning Al-Yamani, M. O. M. Al-Hamiri, (1998). (ö. 930 AH / 1523), *The Gardens of Lights and Reading of Secrets in the Biography of the Chosen Prophet*, editör: Muhammad Ghassan Nasouh Azgoul, i 1, (Cidde, Dar Al-Minhaj, MS 1998).

Dagher, Asaad, (1918). *Arapların Medeniyeti,* Tarihleri, Bilimleri, Görgü Kuralları, Ahlakları, Gelenekleri, (Egypt, Balmoski Indian Press, MS 1918).

Durant, W. James, (1988). *The Story of Civilization*, çeviren: Zaki Najib Mahmoud ve diğerleri, (Beirut, Dar Al-Jeel, 1988).

Ebu Halil, Şevki, (2002). *Arap-İslam Medeniyeti ve Önceki Medeniyetler Üzerine Bir Özet*, (Şam, Dar Al-Fikr, 2002).

Ebu Ya'la, M. H. Muhammed, (2004). (ö. 458 H./1065MS), Amalie Abi Ya'la al-Far', 1. baskı, (İslam Ağı web sitesinin Serbest konuşma camileri programında yayınlanan el yazması , 2004 MS).

Ebu'l-Fida, İ. İ. Ali.,. (ö. 732 H. / 1331 MS), *insan haberlerinde özet*, (Beyrut, Darü'l-Maarifa, d.T).

El-Cundi, Enver, (1958). *İslam Anlayışında Medeniyet*, (Kahire, Dar Al- Ensar, d.T).
Jawad, Mustafa, Sousse, Ahmed, Guide to the Map of Bağdat, (Dr., Scientific and Cultural Complex Press, 1958).

El-Maverdi, E. E. A. Muhammed.,. (H. 450/1058'de öldü). Al-Ahkam Al-Sultaniyya, (Kahire, Dar Al-Hadith, D.T).

Esad, Muhammad, (1987). *Islam at the Crossroads, tercüme eden: Omar Farroukh,* (Beyrut, Dar Al-Ilm for Millions, 1987 AD).

Farraj, I.al-Din, (2002). *The Excellence of Muslim Scholars over European Civilization,* (Kahire, Arap Düşünce Evi, 2002).

Fawzi, F.Omar, (2009). *İslami Sistemlerin Tarihi*, 1. Baskı (Amman, Dar Al-Shorouk, 2009).

Fouad Hussein Ali, 2. Baskı, (Mısır, Dar Al-Maaref).

Gan, Z. Ali, (1976). *Yemen'in Kadim Medeniyeti Tarihi,* 1. Baskı (d.m, Salafi Press, MS 1976).

Halifeliğin simge yapılarındaki kafirlerin başarıları, editör: Abdul Sattar Ahmed Farraj, (Kuveyt, Rehberlik ve Haber Bakanlığı, MS 1964).

Hassan, H. Al-Hajj, (1987). *İslami Sistemler*, 1. Baskı (Beyrut, University Foundation for Studies, 1987 AD).

Hassan, H. H. A.Ibrahim, (1939). *İslami Sistemler,* 1. Baskı (Kahire, Mısır Rönesans Kütüphanesi, MS 1939).

Hassan, H. İbrahim., (1996). *Siyasi, Dini, Kültürel ve Sosyal İslam Tarihi*, 14. Baskı, (Beyrut, Dar Al-Jeel, 1996 AD).

Hawwa, Saeed, (1995). *The Foundation in the Sünnet ve Fıkıh*, 3. Baskı (d.m., Dar al-Salaam, 1995).

Hunka, Siegerd, The Excellence of the Arabs over Europe, çeviren:

Hüseyin, Muhammed Muhammed, İslam ve Batı Medeniyeti, (Dr., Dar Al-Furkan, d.T).

Ibn A. Shaybah, E. B.A.Muhammed, (2015). (ö. 235 AH / 849 AD), derleyen, yazan: Saad bin Nasser bin Abdul Aziz Abu Habib Al-Shathri, i 1, (Riyad, House of Treasures of Sevilla , 2015 MS.).

Ibn Abd Rabbo, E. Ş. D. A. Muhammed., (1983). (ö.328 H. / 939), *Eşsiz Sözleşme*, i 1, (Beyrut, Dar al-Kutub al- İlmiyye, MS 1983).

Ibn Al-Dawadari, E. B. Aybak, (1994). (H. 736 / 1335'ten sonra öldü), *Kenz Al-Durar ve Al-Gharar Camii*, editör: Edward Badin, (Issa Al-Babi Al- Halabi, 1994M)

Ibn al-Ghazi, Shams al-Din Abu al-Ma'ali Muhammad (ö. 1167/1753 MS), Diwan al-Islam, editör: Sayed Kasravi Hassan, i. 1, (Beyrut, Dar al-Kutub al-İlmiyye,

MS 1990.)

Ibn al-Jawzi, A. F.A. Ali, (1992). (ö. 597 H/1200), *krallar ve milletler tarihindeki düzenli*, editör: Muhammad Abdul Qadir Atta, Mustafa Abdul Qadir Atta, (Beyrut, Darü'l-Kutub al- İlmiyye, MS (1992).

Ibn al-Mubarak, A. I. A. Al-Marwazi, (1995). (ö. 181 H / 797 H), çilecilik ve çipler, editör: Ahmed Farid, i. 1, (Riyadh, Dar Al-Miraj, 1995 MS).

Ibn Al-Sa'i, A. A. O.Abdullah, (2009). (ö. 674 H / 1275 MS), derleyenlerin adlarında değerli Durr, editör: Ahmed Shawqi Binbin, Muhammad Saeed Hanshi, i 1, (Tunus, Dar Al- Gharb Al-Islami, MS 2009).

Ibn Asaker, A.Q. A. A. H. Allah, (1995). (ö. 571 H. / 1175 MS), *Şam Tarihi,* editör: Amr bin Gharamah Al- Amroi, (ö., Dar Al-Fikr, 1995 MS).

Ibn Cübeyr, M. B. Ahmed., (ö. 614 H. / 1217), *İbn Cübeyr'in yolculuğu*, (Beyrut, El-Hilal Evi ve Kütüphanesi, d.T).

Ibn Ebi Asba'a, A. A. K, (1269). Doktorların katmanlarındaki haberlerin gözleri, editör: Nizar Rida, (Beyrut, Dar Al-Hayat Kütüphane, d.T).

Ibn Qayyim al-Jawziyya, M. A. B. Eyyub., (1994). (ö. 751 AH/1350), Zad al-Ma'ad fi Huda Khair al-Abbad, 27. baskı, (Beyrut, Al-Risala Foundation, 1994 MS).

Ibnü'l-Atheer, Ebu'l-H. İ. A. Muhammed., (1965). (ö. 630 H. / 1233 MÖ), Tarihte el-Kamel, (Beyrut, Dar Sader - Dar Beyrut, 1965 MS).

Ibnü'l-Fevti, K. E -F. Abdurrezzak., (1995). (ö. 723 H / 1323), The Academy of Arts in Mu'jam al-Aqab, editör: Muhammad al-Kadhim, i 1, (İran, Basım Kurumu, MS 1995).

Ibnü's-Sabbagh, A. M. Ahmed, (2001). (ö. 855 AH / 1451 AD), *imamların bilgisindeki önemli bölümler*, editör: Sami al- Ghurairi, i 1, (Qom, Satara Press,MS 2001) / 1287MS), Devletlerin Kısa Tarihi, editör: Anton Salhani Al-Yusi, Baskı (Beyrut, Dar Al-Raed Al-Lübnan, 1994).

Ismail, H. Mahrous, (1997). *The Ancient Arab East and Its Civilization*, (İskenderiye, Üniversite Gençlik Vakfı, 1997).

İbn Abd al-Bar, A. O. Y. A.Muhammed, (1992). (ö. 463 H. / 1070 MS), *ashabın bilgisinde asimilasyon*, editör: Ali Muhammed Al-Bajawi, i 1, (Beyrut, Dar Al -Jeel, MS 1992).

İbn Haldun, A.Muhammed, (2000). (ö. 808 H. / 1406 H), *İbn Haldun Tarihi*, editör: Khalil Shehadeh, (Beyrut, Dar al-Fikr, MS 2000).

İbn Halkan, E-A. Ş. A. M. M. Ibrahim, (1900). (ö. 681 H. / 1282), ileri gelenlerin ölümleri ve zaman oğulları haberleri, editör: İhsan Abbas, (Beyrut, Dar Sader, 1900).

İbn Hamdoun, M. I. A. I. M.I. Ali, (1996). (ö. 562 H. / 1166 MS), Hamdouniya bileti, düzenleyen: Ihsan Abbas, Bakr Abbas, i 1, (Beyrut, Dar Sader, MS 1996).

İbn Havkal, E. E. M. H. El-Bağdadi, (1938). (H. 367 / MS 977'den sonra öldü), Dünyanın Resmi, (Beyrut, Sader Offset Leiden House, MS 1938).

İbn Hişam, A.İ. H. İ.Eyyub, (1955). (ö. 213 AH/828), *The Biography of the Prophet,* editör: Mustafa al-Saka ve diğerleri, baskı, (Mısır, Mustafa al-Babi al -Halabi ve Oğulları Kütüphanesi ve Matbaası, MS 1955).

İbn Katheer, A. A. İ. Omar, (2003). (ö. 774 AH / 1372 MS), *Başlangıç ve Son,* ed.: Abdullah bin Abdul Mohsen Al-Turki, i. 1, (d.m, Dar Hajar, 2003 MS).

İbn Katheer, A. F. I. Omar, (1976). (ö. 774 AH / 1372 MS), *The Biography of the Prophet,* editör: Mustafa Abdel Wahed, (Beyrut, Dar al-Maarifa, 1976).

İbn Kuteybe, A. A. Müslim , (1976). (ö. 276 H / 889 MS), *Imamate and Politics,* editör: Taha Muhammad al-Zayni, (Kahire, Register of the Arabs, 1967 AD).

İbn Manzoor, E. M. M. Ali, (1993). (ö. 711 AH / 1311 MS), Lisan al-Arab, 3. baskı (Beyrut, Dar Sader, MS 1993).

İbn Raslan, S.A.A.Hussein, (2016). (ö. 844 AH / 1440), *Sunan Abi Dawood'u açıklıyor,* ed.: Bir grup araştırmacı, i 1, (Fayoum, Dar Al-Falah, 2016 MS).

İbn Saad, E. A. M. S. Manea, (1987). (ö. 230 H / 844 MÖ), al-Tabaqat al-Kubra, editör: Ziyad Muhammad Mansour, 2. baskı (Al-Medina Al-Munawwarah, Library of Science and Yönetişim, 1987MS).

İbn Sa'id, E.S. Ahmed, (1912). (ö. 462 H/1069), Tabaqat al-Ummā', ed.: Peder Lubes Sheikho the Cizvit, (Beyrut, Catholic Press, 1912 MS).

İbn Sayyida, E. el-H. A.İsmail, (2000). (ö. 458 H./1065 MÖ), *hakem ve Büyük Okyanus*, editör: Abdul Hamid Hindawi, i 1, (Beyrut, Dar al-Kutub al-Ilmiyya, 2000 MS).

İbn Tabataba, M. Ali., (ö. 709 H. / 1309 AD), Kraliyet Görgü Kuralları ve İslam Ülkelerinde Fahri Derece, (Beyrut, Dar Sader, d.T).

Le Bon, Gustave, (2012). The Civilization of the Arabs, çeviren: Adel.

Mahasneh, Muhamme, (2005). *İslam Medeniyeti*, derinlemesine bir giriş, 1, (Ürdün, Yezid Yayınevi, 2005).

Mahmoud, M. Arafa, (1995*). İslam öncesi Araplar*, siyasi ve dini durumları ve medeniyetlerinin en önemli tezahürleri, i 1, (Egypt, Ain for Human and Social Studies and Research, 1995 MS.).

Mimarlık, Muhammed, (2005). *Din ve Medeniyet*: İslam'da Mükemmellik Faktörleri, 1. Baskı (Kahire, Al-Shorouk International Library, MS 2005).

Miskewayh, E. A. A. M. Yakub, (2001). (ö. 421 AH/1030), *The Experiences of Nations and the Succession of Determination,* editör: Abu Al-Qasim Imami, 2. Baskı (Tahran, Dar Soroush, 2001 MS) .

Mneimneh, Hassan, (1987). *Buyid Politik*, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Devletin Tarihi, (Fars Eyaleti), (d.d., University House, 1987).

Munis, Hussein, (1990). Civilization: A Study in the Origins and Faktörlerinin Yükselişi ve Gelişimi, (Kuveyt, The World of Knowledge, 1990 MS.).

Nagy, Abdul-Jabbar, (2006). *Abbasi Döneminde Arap İslam Devleti,* (Mısır, İskenderiye Merkezi, MS 2006). Ibn Ebi Asba'a, A. A. K.,1269. Doktorların katmanlarındaki haberlerin gözleri, editör: Nizar Rida, (Beyrut, Dar Al-Hayat Kütüphane, d.T).

Obaid, T. Hızır, (2012). *Arap-İslam Medeniyeti:* Birliği - Çeşitlilik - İletişim - Etki, 1. Baskı (Beyrut, Dar al-Kutub al-Ilmyya, 2012).

Owais, A. Halim, (2020). *Islamic Civilization,* Creativity of the Past and Future Prospects, 1. Baskı, (Suriye, Dar Al-Sahwa, 2010).

Qudamah bin Jaafar, A. F. Q. C. Q. Ziyad., (1981). (ö. 329 H / 940), *yazı endüstrisi*, editör: Muhammad Husayn al-Zubaidi, (Baghdad, Dar al-Rashid, 1981 MS).

Reda, Ahmed, (1959). *Dictionary of Language Text,* (Beyrut, Al-Hayat)

Safwat, A. Zaki., The Crowd of Arab Speech in the Prosperous Al-Resala Foundation, 2001).

Savunma, A. Abdullah., *Arap ve İslam Medeniyeti Tarihine Bakışlar*, (Kahire, Al-Khanji Library, d.T).

Selim, A. Amin, (2009). *Antik Çağda Arap Yarımadası Tarihi ve Medeniyetinin Yönleri,* (Mısır, Üniversite Bilgi Evi, 2009).

Shalaby, A. Zaid, (2012). *İslam Medeniyeti ve İslam Düşüncesi Tarihi*, (Kahire,

Wahba Library, 2012.)

Sharif, Omar, (1991). *Systems of Governance and Administration in the Islamic State*, (d.d., Institute of Islamic Studies, 1991).

Sibt Ibn al-Jawzi, S. D. E. Yusuf, (2013). (ö. 654 AH / 1256), *The Mirror of Time in the History of Noables*, editör: Muhammad Barakat ve diğerleri, i 1, (Şam) , Dar al-Resalah al- İlmiyye, MS 2013).

Sorour, M. Cemaleddin. *Doğuda İslam Medeniyeti Tarihi,* (ö., Dar Al-Fikr Al-Arabi, d.T).

Taqosh, M. Suhail, (2011). *The Brief İslam Tarihi*, 5. baskı, (Beyrut, Dar Al-Nafaes, 2011).

Taqosh, M. Suhail, (2011). *The History of the History of the Rightly-Rehed Halifes*, Conquests and Political Achievements, 2. Baskı (Beyrut, Dar Al-Nafais, 2011).

The Tourist, Al-Hassan., (1986). *Islamic Civilization in Morocco*, 2. Baskı (Casablanca, House of Culture, MS 1986).

Toynbee, Arnold, (2011). *A Brief Study of History*, çeviren: Fouad Muhammad Shebl, (Kahire, The National Center for Translation, 2011).

Yaqoot al-Hamawi, A. A.Y. Abdullah, (1993). (ö. 626 H / 1228), *Yazarlar Sözlüğü*, editör: Ihsan Abbas, i 1, (Beyrut, Dar al- Gharb al-Islami, MS 1993).

Yaqoot al-Hamawi, A. A.Y. Abdullah, (1995). (ö. 626 H. / 1228), Mujam al-Buldan, 2. baskı (Beyrut, Dar Sader, 1995).

Zaidan, Jerji.,(1973). *İslam Medeniyeti Tarihi,* (d.d., Dar Al-Hilal, 1973).

Zuaiter (Kahire, Hendawy Foundation, 2012).

C Tez ve GAZETELER

Abdul Rahman, Ammar Abd, (2008). *Şam'da İslam Mimarisi*, Damascus Magazine, Capital of Arab Culture, 2008 MS. yayınlanan araştırma.

Al-Hajami, A. J. A. Hanun, (2021). Prince Moez Al-Dawla Ahmed bin Buwayh - Biyografisinde çalışma, Yüksek Lisans tezi, Dhi Qar Üniversitesi, Sanat Koleji, MS 2021.

Al-Huwaimel, M .S., (1996). El-Memun Hilafetinde Bilimsel Hareket (198- 218 H./813-833), Yüksek Lisans Tezi, Mutah Üniversitesi, Sanat Koleji, MS 1996.

Al-Tkhaina, R. A –M. Salama., (2003). *Abbasi Döneminde Bağdat'ta Bilimsel ve Kültürel Hareket* (H. 149-198 / 766-813), Yüksek Lisans Tezi, Mutah Üniversitesi, MS 2003.

Al-Zahrani, D. A. Y., (1983). *Abbasi Devletinde Harcamalar ve Yönetimi,* Doktora Tezi, Umm Al-Qura University, College of Sharia and Islamic Studies, 1983 MS.

Bilinmeyen yazar., İslam medeniyetine giriş ölçeğinde dersler, Ahmed Benna Üniversitesi'nde yayınlanan araştırma, Cezayir, d.T.

Bin Shush, Marwan., (2010). Selçuklu Döneminde Bilimsel Hareket ve İslam Doğusu Üzerindeki Etkileri, (5. Yüzyıl H. - 7. Yüzyıl H. / H. 11 - MS 13), Yüksek Lisans Tezi, Bou Zareah Üniversitesi, Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi Bilimler, Cezayir, 2010 MS.

Ferdous, Hanani., (2021). Kaynaklar İslam Medeniyeti, Oran Üniversitesi, Beşeri ve İslami İlimler Eğitim Fakültesi'nde yayınlanan araştırma, MS 2021.

KİŞİSEL BİLGİLER

ORCID	0009-0009-7216-5756
Adı, Soyadı	Jawad Kadhim Rasham AL-HRAISHAWI
Doğum Yeri	Irak – Misan
Doğum Tarihi	12/07/1983

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Misan Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölüm	Tarih

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Tarih

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığım Kurum	Irak'ta Özel Muhammed Fatih Okulu
Pozisyon	Okul Müdürü
Süre	2008 – Devam Ediyorum

İLETİŞİM

Telefon	+90 552 783 24 14 / +964 770 551 1221
E-mail	jawadamara83@gmail.com